

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

**Державна Установа “Інститут регіональних досліджень
імені М.І. Долішнього НАН України”**

**МІЖСЕКТОРАЛЬНА ВЗАЄМОДІЯ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ:
АКТУАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ ОПТИМІЗАЦІЇ**

Наукова доповідь

Львів – 2025

УДК 330.34:330.342(477)

Міжсекторальна взаємодія в економіці України: актуальні тенденції та перспективи оптимізації: наукова доповідь; НАН України. ДУ “Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього Національної академії наук України”; [наук. ред. С.О. Іщук]. Львів, 2025. 100 с. (Серія “Проблеми регіонального розвитку”)

ISBN 978-966-02-4252-4 (серія)

ISBN 978-617-14-0484-7 (електронне видання)

Науковий редактор:

Світлана ІЩУК

– завідувач відділу проблем реального сектора економіки регіонів ДУ “Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долишнього НАН України”, д.е.н., професор

У науковій доповіді верифіковано вектори структурно-просторової трансформації економіки України під впливом повномасштабної війни. Діагностовано проблеми, тенденції функціонування і виклики для розвитку базових секторів національної економіки (промисловості та сільського господарства) у регіональному розрізі. Обґрунтовано ключові імперативи реконструктивного відновлення промислових виробництв в Україні на засадах неоіндустріалізації і технологічної самодостатності. Визначено напрямки розвитку вітчизняного агропромислового експорту в умовах посилення глобальної конкуренції. Оцінено динаміку та окреслено перспективи оптимізації міжсекторальної взаємодії в українській економіці у фокусі отриманих прямих і опосередкованих мультиплікативних ефектів, зокрема крізь призму мультиплікативного впливу видів економічної діяльності на випуск і зайнятість.

Для наукових працівників, представників органів влади, керівників профільних організацій та відомств, менеджерів промислових підприємств, викладачів вищих навчальних закладів, аспірантів.

Рецензенти:

Мар’яна МЕЛЬНИК

– ДУ “Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долишнього НАН України”, д.е.н., проф.

Наталія ЧУПРИНА

– ННІ “Український державний хіміко-технологічний університет” Українського державного університету науки і технологій, д.е.н., проф.

Рекомендовано до друку Вченою радою ДУ “Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України” (Протокол №14 від 01.12.2025 р.).

ЗМІСТ

	ВСТУП	3
1	СТРУКТУРНО-ПРОСТОРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	4
2	СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ РЕГІОНІВ	18
3	ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ РЕГІОНІВ	29
4	ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО ТОВАРНОГО ЕКСПОРТУ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	40
5	МУЛЬТИПЛІКАТИВНІ ЕФЕКТИ ВІД ВЗАЄМОДІЇ СЕКТОРІВ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ	59
	ДОДАТКИ	68

ВСТУП

Упродовж останнього десятиліття національна економіка перебувала у стані перманентної турбулентності, спричиненої російською збройною агресією. Втрати від окупації у 2014 році частини Донецької і Луганської областей, а також АР Крим було оцінено у 98,8 млрд дол. США, що склало 88,1% ВВП України у 2017 році. Від початку повномасштабного вторгнення загальна сума непрямих втрат (тобто втрат доходів різних секторів економіки і додаткових витрат, пов'язаних із війною), які були та будуть завдані Україні, оцінюються в 1,164 трлн дол. США (у формі виручки) або понад \$385 млрд (у формі доданої вартості). Таким чином, фактичні і прогнозовані втрати доданої вартості майже удвічі перевищують ВВП України в 2021 році. Найбільші суми непрямих втрат у формі виручки припадають на продуктивні сектори, а саме: торгівлю, промисловість, будівництво і сільське господарство. До великої війни у цих секторах формувалось сумарно понад 50% ВВП України. Відповідно дослідження ключових тенденцій функціонування цих секторів національної економіки, зокрема, в регіональному розрізі, є вкрай актуальними, передусім з огляду на необхідність оцінки потенціалу їх відновлення та визначення перспектив подальшого розвитку.

У доповіді висвітлено результати дослідження новітніх векторів структурно-просторової трансформації економіки України. На основі аналізу значень показника валового внутрішнього продукту діагностовано структурні зміни в національній економіці упродовж 2022-2024 років. Встановлено напрямки розвитку базових видів економічної діяльності, зокрема, промисловості, сільського господарства, торгівлі і будівництва у кореляції з понесеними втратами в умовах повномасштабної війни. Акцентовано на позитивній трансформації структури випуску промислової продукції в Україні в напрямку збільшення в ній частки машинобудування. Виявлено, що попри загалом позитивні тренди виробництва більшості сільгоспкультур, ефективність функціонування сільського господарства в Україні суттєво знизилася внаслідок зменшення доданої вартості агропідприємств. Діагностовано динамічний розвиток в Україні торгівлі, яка незмінно займає найбільшу частку в структурі реалізованої продукції суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності, а також демонструє найвищі показники доданої вартості, заробітної плати і кількості найманих працівників в еквіваленті повної зайнятості. Проаналізовано динаміку показників експортного потенціалу вітчизняної переробної промисловості у розрізі виробництв.

Визначено зміни в економічній спеціалізації регіонів України за критерієм частки базових видів економічної діяльності у валовій доданій вартості. Проведено оцінку результатів функціонування економіки регіонів за показниками обсягу реалізованої продукції, випуску, зайнятості та продуктивності праці. Верифіковано співвідношення між динамікою реалізованої продукції і динамікою зайнятості у переробній промисловості в регіональному розрізі. Окреслено перспективи відновлення та подальшого розвитку промислового сектора економіки України на засадах неоіндустріалізації і технологічної самодостатності. Встановлено ключові тенденції міжсекторальної взаємодії на основі результатів розрахунку мультиплікаторів випуску і зайнятості в розрізі видів економічної діяльності.

Авторський колектив: С. Іщук, д.е.н., проф., зав. відділу проблем реального сектора економіки регіонів (розділи 1-5); Л. Созанський, д.е.н., с.досл. (розділи 4, 5); Ю. Полякова, д.е.н., проф. (розділ 4); О. Ляховська, к.е.н. (розділи 3, 4); О. Процевят, м.н.с. (розділ 4).

1. СТРУКТУРНО-ПРОСТОРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Повномасштабна війна спричинила суттєві трансформації в економіці України, наочним проявом яких стала зміна структура валового внутрішнього продукту (ВВП) внапрямку значного (у понад 3 рази упродовж 2022-2024 років) збільшення у ній частки державного управління та обов'язкового соціального страхування (рис. 1.1). Обсяг ВВП (у фактичних цінах), який припадає на цей вид економічної діяльності (ВЕД), зріс у 4,64 разу порівняно з 2021 роком і за підсумками 2024-го склав 1564598 млн грн, що в 1,73 разу перевищило обсяг ВВП, створеного в оптовій і роздрібній торгівлі, яка до великої війни була лідером в Україні за значенням цього показника. У 2024 році серед продуктивних ВЕД найвищі темпи приросту ВВП продемонстрували будівництво (+23,6%) і переробна промисловість (+16,9%), які у 2022-му зазнали найбільшого падіння (рис. 1.2).

Рис. 1.1. Частка базових ВЕД у ВВП України, %

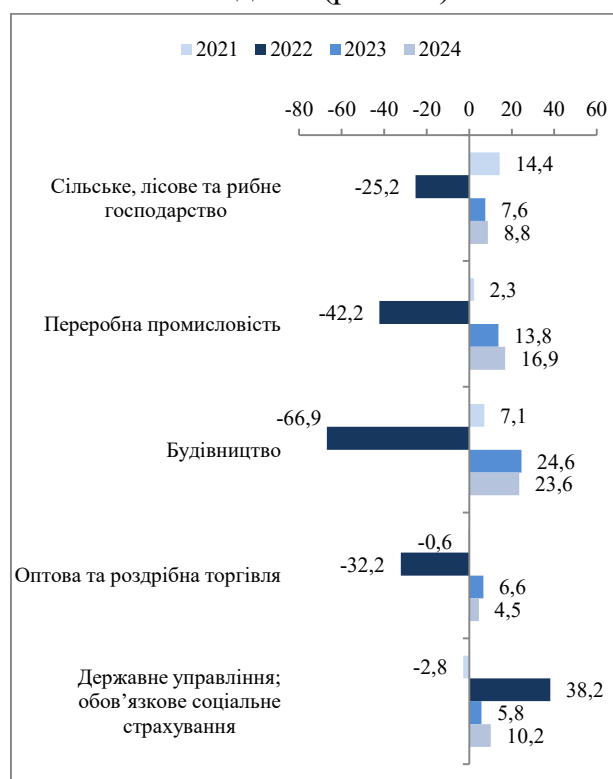

Рис. 1.2. Темп приросту/зниження ВВП базових ВЕД, %

Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ¹

У 2021 році на сільське господарство припадало понад 17% зайнятого населення в Україні і 10,89% ВВП. Тобто до повномасштабної війни цей ВЕД був другим після торгівлі за внеском в українську економіку, проте, після повномасштабного вторгнення став лише четвертим. Такі структурні зміни пояснюються суттєвим погіршенням динаміки ВВП сільського господарства у фактичних цінах (-8,2% від бази 2021 року), порівняно з іншими ВЕД, зокрема, переробною промисловістю (+14,9%), торгівлею (+21,9%) і держуправлінням (+365%).

¹ Валовий внутрішній продукт. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2003/vvp/vvp_kv/vvp_kv_u/arh_vvp_kv.html

Про поступове відновлення української економіки свідчить, зокрема, зростання обсягу реалізованої продукції упродовж 2023-2024 років після падіння за перший рік війни на 25,82% (рис. 1.3). У вартісному виразі обсяг реалізації у фактичних цінах у 2024 році на 4,92% перевищив значення показника 2021-го, в якому було досягнуто найбільших за аналізований період (із 2014 року) темпів приросту реалізованої продукції в економіці загалом (+35,5%), а надто – у сільському, лісовому та рибному господарстві (+51,18%). Проте, за підсумками 2024 року обсяг реалізованої продукції цього ВЕД становив лише 93,26% від довоєнного рівня, що стало наслідком понесених значних втрат, спричинених російською збройною агресією.

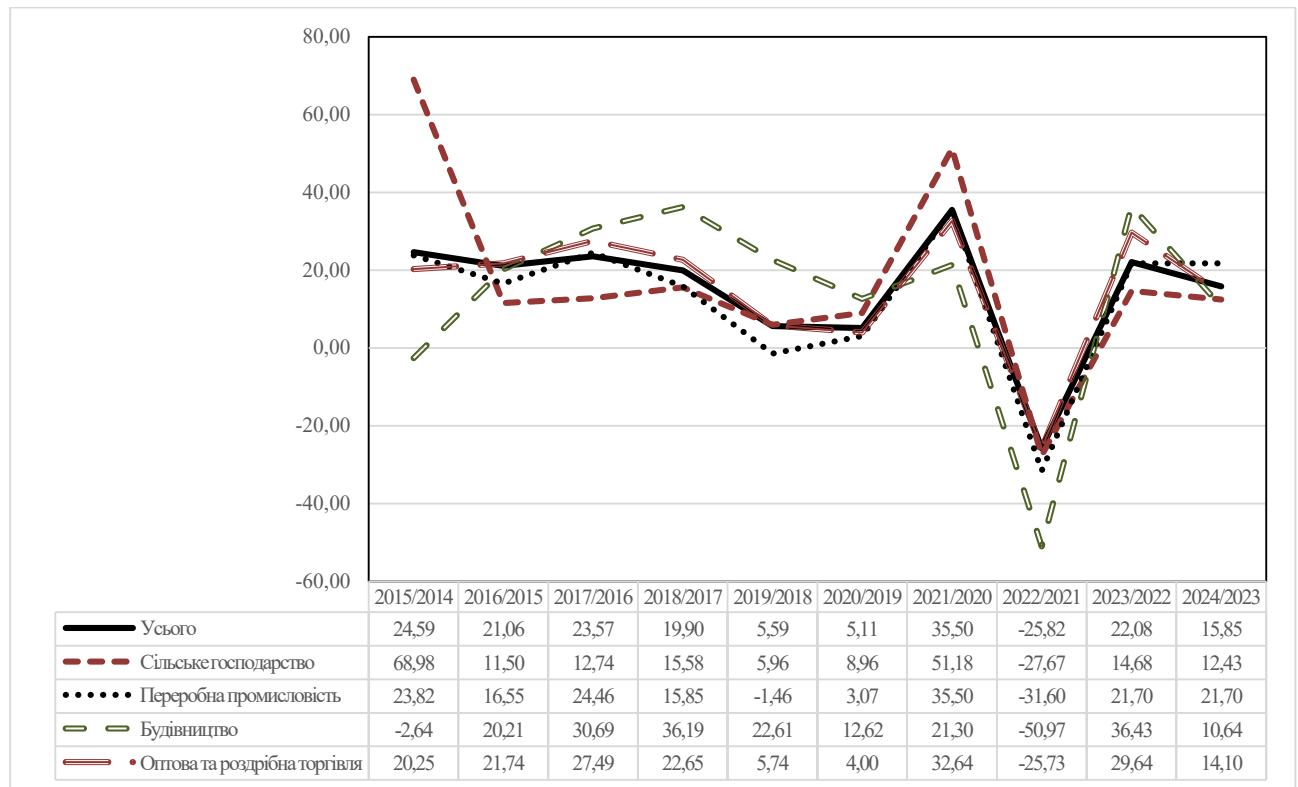

Рис. 1.3. Темпи приросту реалізованої продукції в Україні, %

Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ²

За результатами нової швидкої оцінки завданої шкоди та потреб на відновлення (RDNA4), станом на 31.12.2024 р. непрямі фінансові втрати українського сільського господарства оцінюються у 72,7 млрд дол. США³. Найбільша частка цих втрат (51% або 37,1 млрд дол. США) зумовлена скороченням виробництва продукції рослинництва, на яке припадає понад 80% у структурі вітчизняного сільгоспвиробництва. Окрім того, сума прямих збитків від втрати активів, зокрема, руйнування Каховської греблі, часткового або повного знищення сховищ, рибного господарства та аквакультури, багаторічних посівів, вимушеного забою худоби, а також знищення і крадіжок виробничих ресурсів та продукції оцінюється

² Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності (2010-2023). Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/size_20.htm

³ Ukraine - Fourth Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA4) : February 2022 - December 2024. URL: <https://documents.vsemirnyjbank.org/ru/publication/documents-reports/documentdetail/099022025114040022>

у 10,3 млрд дол. США⁴. Загальні потреби на реконструкцію і відновлення сільського, лісового та рибного господарства в Україні складають 55,5 млрд дол. США.

Оскільки бойові дії тривають, а близько 21% сільськогосподарських угідь України знаходиться на непідконтрольних уряду територіях, обсяг сільськогосподарського виробництва залишається значно нижчим за рівень до вторгнення⁵. Також від початку повномасштабної війни суттєво знизилася ефективність функціонування сільського, лісового та рибного господарства в Україні, як виду економічної діяльності. Зокрема, частка доданої вартості за витратами виробництва⁶ в обсязі виробленої продукції цього ВЕД упродовж 2022-2023 років скоротилася в 1,65 разу (рис. 1.4). Негативна динаміка цього показника спричинена переважанням у 2,3 разу зменшення обсягу доданої вартості над зменшенням обсягу виробництва у сільському, лісовому та рибному господарстві (-53,28% проти -22,83%) за аналізований період.

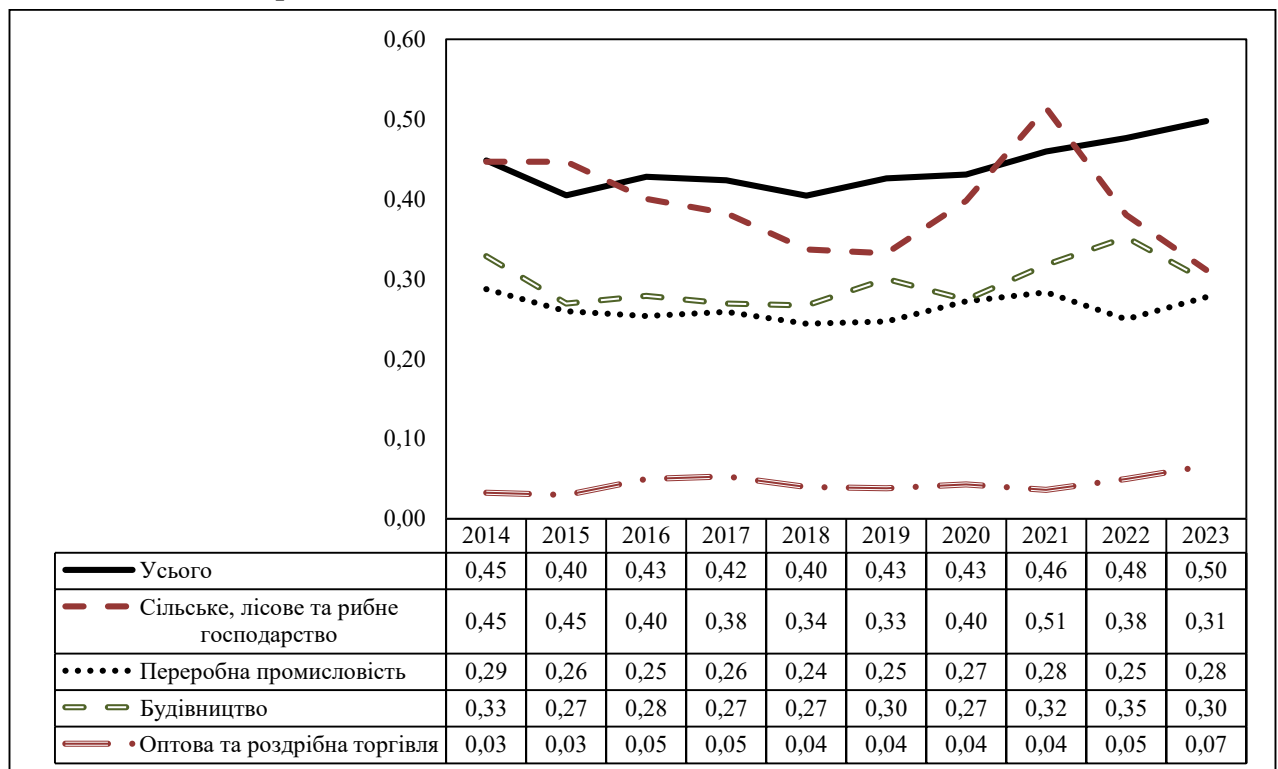

Рис. 1.4. Частка доданої вартості в обсязі виробленої продукції в Україні, долі одиниці

Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ^{7 8}

Унаслідок повномасштабної російської збройної агресії величезних втрат зазнала українська промисловість. Так, станом на 31 грудня 2024 року в Україні було зруйновано або суттєво пошкоджено близько 500 промислових підприємств, із них

⁴ Ukraine third rapid damage and needs assessment. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099021324115085807/pdf/P1801741bea12c012189ca16d95d8c2556a.pdf>

⁵ Детальний аналіз функціонування сільського господарства в Україні наведено в Розділі 3

⁶ Додана вартість за витратами виробництва – це валовий дохід від операційної діяльності, скоригований на субсидії та непрямі податки

⁷ Обсяг виробленої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності (2013-2023). Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/size_20.htm

⁸ Додана вартість за витратами виробництва суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності (2013-2023). Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/size_20.htm

70% – державні. Прямі втрати (або втрати активів) промисловості склали 14,7 млрд дол. США. Водночас непрямі втрати (або втрати доходів підприємств) становили 142,3 млрд дол. США. Це найбільша сума непрямих витрат серед усіх секторів національної економіки. Сумарні потреби на відновлення та реконструкцію у промисловому секторі економіки сягають 43 млрд дол. США, із них: 23 млрд дол. США – потреби на відновлення, 20 млрд дол. США – потреби на реконструкцію.

Попри понесені величезні втрати, промисловість в Україні активно нарощує динаміку розвитку, про що, зокрема, свідчить повернення значень показника частки доданої вартості в обсязі виробленої продукції переробної промисловості до рівня 2021 року (28%). Загалом війна та її прямі і непрямі наслідки кардинально змінюють вітчизняну промисловість, що передусім обумовлено зростанням потреб оборонно-промислового комплексу (ОПК)⁹.

У структурі реалізованої продукції суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності в Україні найбільшу частку (41,87% у 2024 році) незмінно займає такий ВЕД як оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів. Внаслідок повномасштабного вторгнення втрати активів у торгівлі склали 2,8 млрд дол. США, а непрямі фінансові втрати підприємств у цій сфері сягнули 71,6 млрд. дол. США¹⁰. Ці втрати пов'язані, зокрема, з відтоком значної частини населення за кордон, зміною обсягів та структури споживання, порушенням ланцюгів поставок товару. На відновлення повноцінного функціонування сфери торгівлі в Україні необхідно 19,2 млрд дол. США. Але навіть попри понесені втрати, упродовж 2022-2024 років обсяг реалізованої продукції цього ВЕД зріс на 22,28%. У 2024 році індекс фізичного обсягу оптового товарообороту склав 94,1%, індекс фізичного обсягу обороту роздрібною торгівлі¹¹ – 111,5%, а індекс фізичного обсягу роздрібного товарообороту підприємств роздрібною торгівлі (юридичних осіб) – 115,6%. Порівняно з 2021 роком, оборот роздрібною торгівлі в Україні збільшився на 50,43%, тоді як оптовий товарооборот підприємств оптової торгівлі (юридичних осіб) – лише на 2,96%.

У I півріччі 2025 року індекс фізичного обсягу обороту роздрібною торгівлі в середньому становив 106,3%, а індекс фізичного обсягу роздрібного товарообороту підприємств роздрібною торгівлі (юридичних осіб) – 105,8%. Позитивна динаміка цих індексів свідчить, окрім іншого, про активний розвиток в Україні ритейлу. За даними Асоціації ритейлерів України (RAU), до якої входять 113 компаній, станом на червень 2025 року в них функціонувало 23 892 торгових об'єкти у 8-ми основних сегментах ритейлу які, зокрема, включають: продовольчий і непродовольчий ритейл, аптечну торгівлю, fashion, магазини техніки й електроніки, мережі АЗК, магазини з продажу ювелірних виробів та сегмент DIY-мереж (магазини будівельних матеріалів і товарів для дому)¹². За січень-червень 2025 року ритейлери загалом відкрили 1056 магазинів і закрили 326, що означає розширення мереж на 730 торгових об'єктів. Традиційно найбільша кількість магазинів зосереджена в Києві та області – 5622. Понад 2000

⁹ Актуальні показники динаміки промислового виробництва в Україні розглянуто в Розділі 2

¹⁰ Ukraine - Fourth Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA4): February 2022 - December 2024. URL: <https://documents.vsemirnyjbank.org/ru/publication/documents-reports/documentdetail/099022025114040022>

¹¹ Включає дані щодо роздрібного товарообороту підприємств (юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців), основним видом економічної діяльності яких є роздрібна торгівля

¹² Географія ритейлу за I півріччя 2025-го: в яких регіонах та як представлені гравці основних галузей торгівлі України. URL: <https://rau.ua/novyni/geografija-ritejlu-2024-09/>

магазинів функціонує в Дніпропетровській і Львівській областях, а в Одесі і Харкові – понад 1000.

Також в Україні активно розвивається електронна торгівля. Обсяги онлайн продажів упродовж 2022-2023 років зросли на 41,1% і досягли 182 млрд. грн. Їх частка в обороті роздрібною торгівлі у 2023 році склала 9,8% (проти 8,9% у 2021-му). Зокрема, у I півріччі 2024 року продажі через мобільні пристрої в Україні зросли на 25%. Розширення мережі онлайн продажів є ефективним інструментом збереження і розвитку вітчизняної торгівлі. Під час війни ключовим фактором стабільності останньої стала налагоджена логістика. Повномасштабне вторгнення країни-агресора змусило українські компанії переорієнтувати ланцюги постачання на внутрішній ринок і місцевих постачальників, що допомогло уникнути дефіциту товарів. З іншого боку, це стимулювало розвиток вітчизняного виробництва. Згідно з прогнозами Агенції digital-маркетингу Inweb¹³, у 2025 році ці позитивні тенденції лише посиляться.

Зростання доданої вартості у торгівлі упродовж 2022-2023 років у 2,30 разу при збільшенні обсягу виробленої продукції у 1,26 разу є свідченням високої ефективності функціонування цього ВЕД навіть в умовах повномасштабної війни (див. рис. 1.3). Про перспективи подальшого розвитку сфери торгівлі в Україні свідчить і підвищення продуктивності праці¹⁴ у цьому ВЕД порівняно з 2021 роком, у 1,73 разу (рис. 1.5). Водночас середньомісячна заробітна плата штатних працівників у сфері торгівлі за цей період зросла в 1,53 разу.

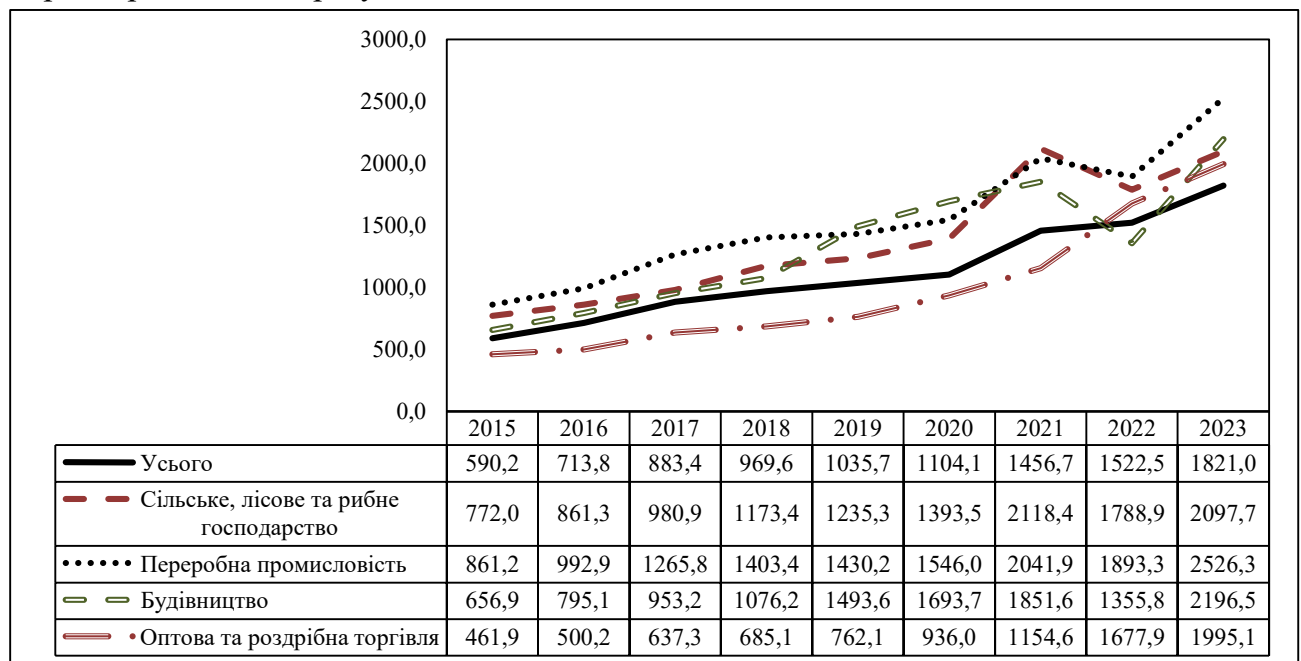

Рис. 1.5. Продуктивність праці в Україні, тис. грн/ос.

Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ^{15 16}

¹³ Прогноз тенденцій українського ритейлу у 2025 році. URL: <https://inweb.ua/blog/ua/prognosz-tendenczij-ukrayinskogo-rytejlu-u-2025-roczj/>

¹⁴ Продуктивність праці розраховано як відношення обсягу виробленої продукції до кількості найманих працівників в еквіваленті повної зайнятості у суб'єктів господарювання

¹⁵ Обсяг виробленої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності (2013-2023). Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/size_20.htm

¹⁶ Витрати на оплату праці підприємств за видами економічної діяльності у розрізі регіонів (2014–2023). Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/size_20.htm

Збільшення продуктивності праці і, водночас, високі темпи відновлення (+23,6% ВВП і +10,64% обсягу реалізованої продукції у 2024 році) продемонструвало будівництво, яке у перший рік повномасштабної війни зазнало найбільшого падіння ВВП (-66,9%). Однак, попри позитивну динаміку економічних показників у будівельній сфері, загальна площа житлових і нежитлових будівель на початок будівництва в Україні за 2023 рік зменшилась на 23,2% (або на 2135047 м²), а за період з 2021-го – на 62,7% (або на 11884553 м²). Також у будівництві відбулось найбільше скорочення кількості найманих працівників в еквіваленті повної зайнятості: -42,6% упродовж 2022-2023 років (проти -25,5% у середньому в Україні).

Згідно з доступними офіційними статистичними даними, за два роки війни обсяги нового будівництва найбільше скоротились у Дніпропетровській (-77,1%), Київській (-63,3%), Одеській (-89,5%), Полтавській (-62,5%), Тернопільській (-62,6%) і Харківській (-81,6%) областях, а надто у м. Київ (-90,9%) (табл. 1.1).

Аналогічна ситуація в Донецькій, Запорізькій, Луганській, Миколаївській, Сумській, Херсонській і Чернігівській областях, дані для яких ДССУ не оприлюднює. Зменшення упродовж 2022-2023 років загальних площ будівель на початок будівництва у названих регіонах перевищило середнє значення показника в Україні (-62,7%). Водночас у Житомирській та Івано-Франківській областях за вказаний період відбулось суттєве зростання обсягів нового будівництва – на 38,9% і 67,2% відповідно. У 2023 році нарощення цього показника продемонстрували також Вінницька (+54,8%), Закарпатська (+54,7%) і Чернівецька (+136,4%) області. Наслідком такої динаміки стали значні зміни в регіональній структурі нового будівництва. Зокрема, упродовж 2022-2023 років зростання часток названих регіонів у цій структурі склало від 2,34 в.п. (Чернівецької області) до 6,67 в.п. (Івано-Франківської області), тоді як частка м. Київ, навпаки, зменшилась на 13,8 в.п. (до 4,48%).

Попри скорочення за два роки війни нового будівництва у Львівській області на 40,3%, на цей регіон у 2023 році припало 19,8% загальних площ будівель на початок будівництва. Це найвищий структурний показник в Україні після Київської області (27,84% у 2022 році). Загалом можна констатувати, що вектори нового будівництва змістилися у західні (Закарпатську, Івано-Франківську і Чернівецьку області) та центральні (Вінницьку і Житомирську області) регіони. Водночас варто наголосити, що у названих областях (окрім Житомирської), а також у Львівській, Одеській, Харківській і Хмельницькій областях та у м. Києві у структурі нового будівництва домінувало житлове (табл. 1.2). Натомість у північних і східних регіонах (надто у Київській області) посилюється тенденція до збільшення у цій структурі частки нежитлових споруд. Такі процеси пояснюються впливом як безпекових чинників, так і необхідністю будівництва для потреб ОПК.

Загалом можна констатувати, що велика війна зумовила трансформацію структури нового будівництва у розрізі житлового і нежитлового на користь останнього – у 2023 році його частка в Україні зросла на 7,6 в.п. (до 40,5%), порівняно з 2021-м. Натомість у структурі завершеного будівництва домінують житлові споруди – за підсумками 2024 року їх частка становила 78,45%, проте, за 6 місяців 2025 року вона зменшилась до 74,37%.

Ситуація із завершенням будівництва в Україні загалом покращилася, але у 2024 році площа будівель, прийнятих в експлуатацію, скоротилась на 24% порівняно з довоєнним періодом. Упродовж 2022-2024 років зростання значень цього показника досягли лише Вінницька (+28,9%), Волинська (+7%), Житомирська (+3,6%), Закарпатська (+8,1%), Івано-Франківська (+30,5%), Кіровоградська (+22,2%) і

Рівненська (21,1%) області (див. табл. 1.1). У структурі завершеного будівництва домінують житлові споруди, частка яких збільшилася в усіх регіонах, окрім Житомирської, Івано-Франківської, Львівської і Тернопільської областей. Водночас необхідно виділити Миколаївську і Кіровоградську області, в яких нежитловий сегмент серед будівель, прийнятих в експлуатацію, у 2024 році становив, відповідно, 51% і 48%. Понад 30% зданих споруд були нежитловими також у Дніпропетровській, Житомирській, Львівській, Сумській, Тернопільській, Хмельницькій і Черкаській областях.

Таблиця 1.1

**Динаміка і регіональна структура загальних площ будівель (житлових і нежитлових)
на початок будівництва і прийнятих в експлуатацію, %**

Регіон	Загальна площа будівель на початок будівництва						Загальна площа будівель, прийнятих в експлуатацію							
	Темп приросту, %			Структура, %			Темп приросту, %				Структура, %			
	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021	2021	2022	2023	2022/ 2021	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2021	2021	2022	2023	2024
Україна	-51,43	-23,19	-62,69	100	100	100	-41,38	1,23	28,07	-24,01	100	100	100	100
Вінницька	-36,29	54,79	-1,39	2,22	2,92	5,88	-19,15	65,62	-3,74	28,89	3,65	5,04	8,92	6,20
Волинська	59,35	-55,48	-29,05	1,65	5,42	3,14	-34,67	29,22	26,71	6,96	3,08	3,44	4,29	4,34
Дніпропетровська	-77,54	1,90	-77,11	5,14	2,38	3,16	-62,72	20,39	45,10	-34,87	4,12	2,62	3,19	3,53
Донецька	к/с	к/с	к/с	1,03	к/с	к/с	-90,11	к/с	к/с	к/с	0,65	0,11	0,08	к/с
Житомирська	-50,67	181,47	38,85	1,09	1,11	4,07	-48,44	20,13	67,29	3,63	1,72	1,51	1,52	2,34
Закарпатська	-36,29	54,71	-1,43	1,93	2,54	5,11	-30,13	14,73	34,89	8,13	3,46	4,13	4,93	4,93
Запорізька	-75,36	к/с	к/с	1,64	0,83	к/с	-78,38	к/с	к/с	-69,63	0,93	0,34	0,29	0,37
Івано-Франківська	1,16	65,31	67,23	1,91	3,99	8,58	-7,53	7,43	31,40	30,53	3,75	5,91	7,13	6,44
Київська	-27,69	-49,20	-63,27	18,70	27,84	18,41	-29,08	-5,45	38,20	-7,33	16,13	19,51	18,80	19,67
Кіровоградська	-51,85	15,53	-44,37	0,49	0,49	0,73	-24,86	109,35	-22,35	22,15	0,69	0,88	0,44	1,11
Луганська	к/с	к/с	к/с	0,06	к/с	к/с	к/с	к/с	к/с	к/с	0,11	к/с	к/с	к/с
Львівська	-37,99	-3,75	-40,32	12,40	15,83	19,83	-36,76	0,25	40,95	-10,64	10,48	11,30	10,43	12,32
Миколаївська	-95,99	к/с	к/с	0,84	0,07	к/с	к/с	к/с	13,71	-63,99	1,16	к/с	0,45	0,55
Одеська	-79,45	-49,08	-89,53	9,76	4,13	2,74	-38,86	-39,86	43,37	-47,28	8,03	8,38	3,99	5,57
Полтавська	-48,08	-27,84	-62,54	1,74	1,86	1,75	11,35	-34,78	-6,30	-31,95	2,07	3,92	1,92	1,85
Рівненська	-23,20	-34,67	-49,83	1,72	2,71	2,31	-1,45	-12,47	40,39	21,11	2,29	3,84	3,14	3,64
Сумська	-67,74	к/с	к/с	1,30	0,86	к/с	-59,43	5,93	3,15	-55,67	1,12	0,78	0,71	0,66
Тернопільська	-43,23	-34,04	-62,55	3,13	3,66	3,14	-62,53	38,69	5,40	-45,23	3,80	2,43	2,93	2,74
Харківська	-74,01	-29,34	-81,63	4,69	2,51	2,31	-92,02	327,76	-28,37	-75,56	5,06	0,69	3,53	1,63
Херсонська	-67,98	к/с	к/с	1,10	0,73	к/с	к/с	к/с	к/с	к/с	1,28	к/с	0,03	к/с
Хмельницька	-44,76	0,41	-44,53	4,25	4,84	6,32	-29,71	0,31	37,67	-2,93	3,22	3,86	3,12	4,11
Черкаська	-44,91	-2,38	-46,22	1,70	1,93	2,45	-44,93	41,77	3,04	-19,56	1,73	1,62	2,26	1,83
Чернівецька	-63,53	136,37	-13,80	1,78	1,34	4,12	-44,25	11,45	28,13	-20,40	2,82	2,68	3,19	2,95
Чернігівська	-52,21	к/с	к/с	1,40	1,37	к/с	-5,09	-45,80	35,28	-30,42	1,19	1,92	0,97	1,09
м. Київ	-71,88	-67,54	-90,87	18,31	10,60	4,48	-51,44	-21,09	34,56	-48,44	17,46	14,46	13,74	11,85

Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ^{17 18 19 20}

¹⁷ Загальна площа житлових будинків на початок будівництва за видами, по регіонах. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2023/bud/kzpb_reg/arh_kzpb_reg2024_u.htm

¹⁸ Загальна площа нежитлових будівель на початок будівництва за видами, по регіонах. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2023/bud/nkzpb_reg/arh_nkzpb_reg2024_u.htm

¹⁹ Загальна площа житлових будинків, прийнятих в експлуатацію, за видами по регіонах. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2023/bud/kzp/arh_kzp2023_u.htm

²⁰ Загальна площа нежитлових будівель, прийнятих в експлуатацію, за видами по регіонах. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2023/bud/kzp_reg/arh_nkzp_reg2024_u.htm

Підсумовуючи ключові тенденції розвитку будівельної сфери в Україні за два останні роки, можна констатувати, що негативні тренди показників (зменшення площ нового будівництва і зданого в експлуатацію) були характерними не тільки для регіонів бойових дій чи наближених до них, але навіть для більшої частини західних областей. Передусім це стосується Тернопільської області, темпи падіння будівництва в якій перевищили середнє значення показника в Україні.

Таблиця 1.2

**Структура загальних площ будівель у розрізі житлових (Ж)
і нежитлових (Н) на початок будівництва і прийнятих в експлуатацію, %**

Регіон	На початок будівництва						Прийняті в експлуатацію							
	2021		2022		2023		2021		2022		2023		2024	
	Ж	Н	Ж	Н	Ж	Н	Ж	Н	Ж	Н	Ж	Н	Ж	Н
Україна	67,1	32,9	72,4	27,6	59,5	40,5	69,8	30,2	74,0	26,0	75,9	24,1	78,4	21,6
Вінницька	50,9	49,1	48,4	51,6	55,5	44,5	61,1	38,9	83,6	16,4	82,2	17,8	70,8	29,2
Волинська	57,3	42,7	85,2	14,8	46,5	53,5	67,6	32,4	83,2	16,8	74,2	25,8	82,1	17,9
Дніпропетровська	69,9	30,1	71,1	28,9	52,0	48,0	55,4	44,6	72,2	27,8	77,5	22,5	69,1	30,9
Донецька	24,5	75,5	...	...	...	...	45,1	54,9	35,0	65,0	...	...	...	...
Житомирська	54,9	45,1	68,4	31,6	23,0	77,0	69,7	30,3	81,2	18,8	64,3	35,7	61,6	38,4
Закарпатська	57,5	42,5	61,1	38,9	70,9	29,1	73,3	26,7	78,0	22,0	80,1	19,9	78,9	21,1
Запорізька	61,9	38,1	89,7	10,3	...	...	40,4	59,6	58,2	41,8	...	...	90,9	9,1
Івано-Франківська	67,4	32,6	55,7	44,3	77,3	22,7	82,9	17,1	86,9	13,1	86,2	13,8	81,3	18,7
Київська	78,6	21,4	72,9	27,1	47,3	52,7	77,3	22,7	77,8	22,2	78,3	21,7	79,5	20,5
Кіровоградська	33,9	66,1	5,7	94,3	4,7	95,3	49,4	50,6	40,5	59,5	18,3	81,7	52,3	47,7
Луганська	27,0	73,0	...	...	...	...	38,1	61,9	...	...	...	...	...	...
Львівська	47,2	52,8	69,5	30,5	62,1	37,9	70,6	29,4	66,4	33,6	70,7	29,3	69,3	30,7
Миколаївська	39,9	60,1	26,1	73,9	...	...	31,2	68,8	...	...	55,4	44,6	49,0	51,0
Одеська	62,7	37,3	69,8	30,2	62,2	37,8	79,0	21,0	86,3	13,7	60,9	39,1	83,8	16,2
Полтавська	49,5	50,5	42,3	57,7	46,1	53,9	47,1	52,9	62,6	37,4	57,7	42,3	74,2	25,8
Рівненська	52,9	47,1	77,7	22,3	38,4	61,6	72,3	27,7	66,2	33,8	71,8	28,2	86,3	13,7
Сумська	40,5	59,5	77,6	22,4	...	...	64,6	35,4	56,2	43,8	66,2	33,8	68,0	32,0
Тернопільська	54,5	45,5	76,9	23,1	49,5	50,5	82,9	17,1	78,4	21,6	66,9	33,1	67,3	32,7
Харківська	78,9	21,1	92,7	7,3	80,3	19,7	72,8	27,2	65,0	35,0	92,1	7,9	86,3	13,7
Херсонська	33,7	66,3	16,1	83,9	...	...	42,7	57,3	...	...	...	...	...	...
Хмельницька	68,7	31,3	74,3	25,7	70,1	29,9	64,8	35,2	76,3	23,7	62,1	37,9	68,4	31,6
Черкаська	62,4	37,6	78,3	21,7	64,1	35,9	61,9	38,1	60,0	40,0	75,5	24,5	67,9	32,1
Чернівецька	74,5	25,5	48,7	51,3	77,4	22,6	80,9	19,1	85,7	14,3	82,1	17,9	89,8	10,2
Чернігівська	59,8	40,2	80,3	19,7	...	...	49,4	50,6	55,7	44,3	71,2	28,8	81,0	19,0
м. Київ	85,8	14,2	90,0	10,0	94,5	5,5	68,6	31,4	65,4	34,6	92,5	7,5	95,7	4,3

Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ^{21 22 23 24}

Окрім структурних, повномасштабна збройна агресія росії спричинила значні просторові трансформації економіки України. Так, у структурі реалізованої продукції упродовж 2022-2024 років закономірно зменшилась частка регіонів, в яких ведуться (велися) активні бойові дії та прилеглих до них (додаток А, табл. А.1). Зокрема, частка Донецької області у цій структурі скоротилась майже у 6 разів, а Херсонської – у понад

²¹ Загальна площа житлових будинків на початок будівництва за видами, по регіонах. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2023/bud/kzpb_reg/arh_kzpb_reg2024_u.htm

²² Загальна площа нежитлових будівель на початок будівництва за видами, по регіонах. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2023/bud/nkzpb_reg/arh_nkzpb_reg2024_u.htm

²³ Загальна площа житлових будинків, прийнятих в експлуатацію, за видами по регіонах. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2023/bud/kzp/arh_kzp2023_u.htm

²⁴ Загальна площа нежитлових будівель, прийнятих в експлуатацію, за видами по регіонах. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2023/bud/kzp_reg/arh_nkzp_reg2024_u.htm

10 разів. Такі структурні зміни спричинені падінням обсягу реалізованої продукції підприємств у названих регіонах за аналізований період на 81,29% і 87,03% відповідно (рис. 1.6). Скорочення значень цього показника (порівняно з 2021 роком) відбулось також у Запорізькій (-16,1%), Миколаївській (-21,86%) і Чернігівській (-40,26%) областях. Проте, варто наголосити, що у 2021 році усі названі регіони продемонстрували дуже значний (порівняно із середнім в Україні) приріст реалізованої продукції, а надто Чернігівська область (+124,71%) (додаток А, табл. А.2).

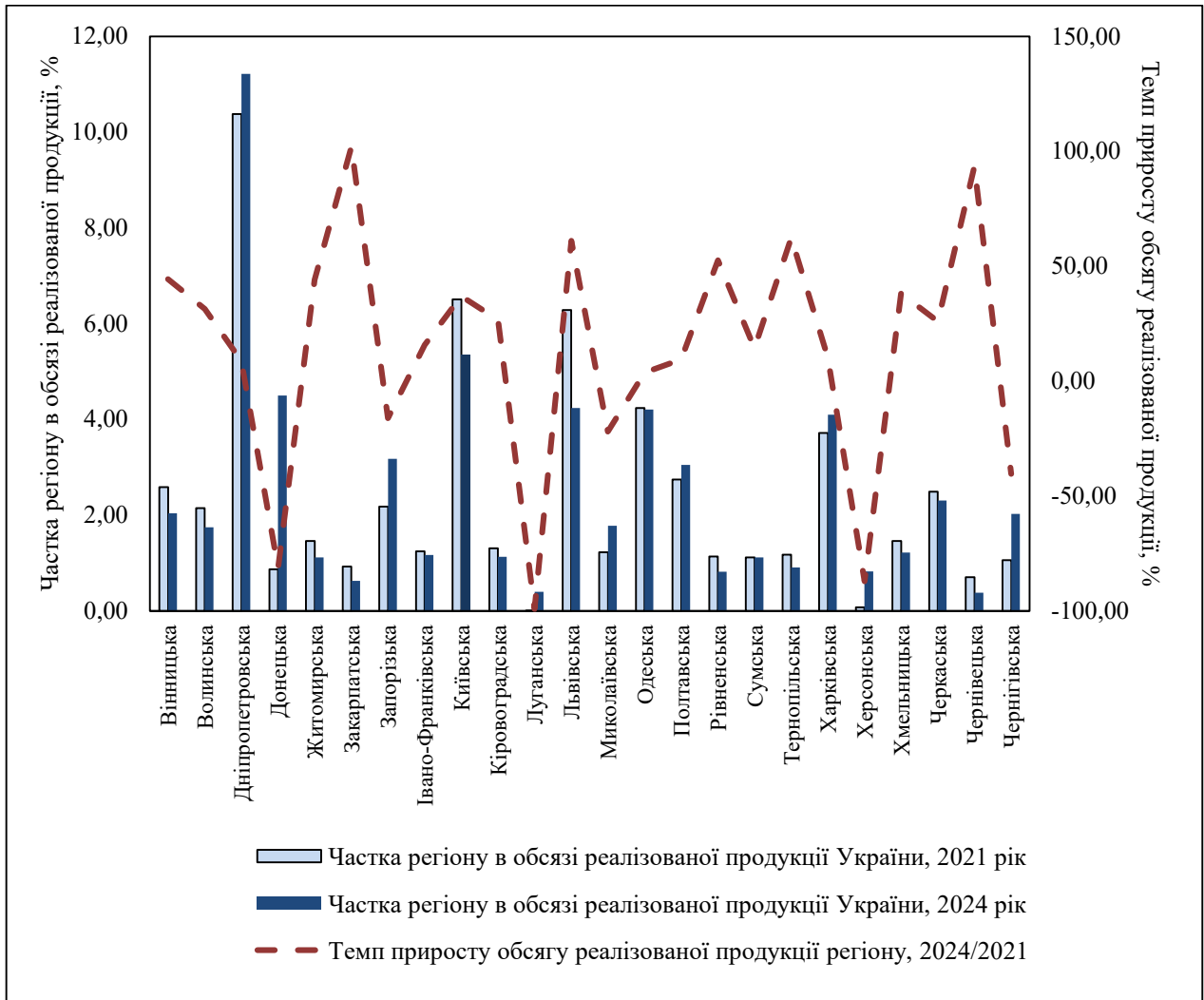

Рис. 1.6. Показники структури і динаміки реалізованої продукції підприємств у регіонах України, %

Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ^{25 26}

Упродовж 2022-2024 років обсяги реалізації найбільше зросли в областях західного регіону (окрім Івано-Франківської), а також у Вінницькій, Житомирській, Київській, Кіровоградській, Хмельницькій і Черкаській областях. Найвищого приросту реалізованої продукції підприємств за цей період досягли Закарпатська (+101,96%) і Чернівецька (+93,39%) області. Наступними після названих лідерів за темпами

²⁵ Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності (2010-2024) Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/size_20.htm

²⁶ Дані з розділу «Діяльність підприємств» (показник «Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства» по кожній області)

зростання були Тернопільська (+62,48%) і Львівська області (+61,13%). Остання піднялась на 3-тю позицію (після Дніпропетровської і Київської областей) серед регіонів України за показником реалізованої продукції. Також Львівська область була єдиною, яка у 2022 році продемонструвала збільшення загальних обсягів реалізації (+6,04%). Понад те, у 2023 році ця область досягла 27,96% приросту доданої вартості при її скороченні за перший рік війни в Україні загалом на 17,1% (додаток А, табл. А.3). Найвагомішим було нарощення доданої вартості у торгівлі (+136,91%), яка з 2023 року стала домінантною в економіці Львівська області, випередивши переробну промисловість.

Значні структурні трансформації, які відбулись в економіці України під впливом повномасштабної війни, спричинили зміни в економічній спеціалізації регіонів (табл. 1.3). Так, у 2023 році кількість областей, в економіці яких домінувала промисловість (за часткою у доданій вартості), зросла до 15-ти (як і в 2012-му).

Таблиця 1.3

Спеціалізація економіки регіонів України (за часткою ВЕД у доданій вартості), %*

Область	Промисловість				Сільське господарство				Торгівля			
	2012	2017	2021	2023	2012	2017	2021	2023	2012	2017	2021	2023
Вінницька	18,3	21,4	23,6	33,1	22,4	28,1	29,4	17,6	10,8	8,9	13,2	28,3
Волинська	16,4	15,4	26,4	19,9	16,6	17,2	12,0	4,8	15,3	25,5	36,4	61,4
Дніпропетровська	47,3	48,2	59,1	34,8	4,9	7,3	4,6	3,7	12,9	11,4	19,7	41,0
Донецька	39,9	49,9	69,5	76,4	4,2	7,2	5,1	2,5	16,2	8,0	11,1	8,9
Житомирська	22,7	19,0	33,7	40,4	19,2	23,5	24,9	12,3	10,6	10,7	18,1	30,8
Закарпатська	20,2	15,1	39,2	56,0	14,2	15,2	6,0	3,1	17,4	12,4	18,7	13,2
Запорізька	43,9	42,4	57,6	41,1	8,5	12,0	10,7	2,7	11,6	10,7	11,9	38,4
Івано-Франківська	30,2	28,0	50,0	41,1	12,2	14,4	9,1	6,8	13,7	11,6	12,1	21,9
Київська	18,2	21,5	36,4	35,8	13,5	14,3	13,7	8,6	18,6	16,3	24,3	39,2
Кіровоградська	22,2	19,1	23,9	25,7	23,2	31,3	43,0	31,8	11,5	10,4	16,3	27,1
Луганська	45,2	23,1	30,4	5,21	6,3	21,3	37,0	н.д.	10,5	6,7	12,0	10,1
Львівська	17,9	22,9	30,0	22,9	9,0	9,6	7,0	2,3	17,7	15,5	29,8	56,2
Миколаївська	25,7	21,1	26,3	25,0	16,3	21,9	22,8	21,6	12,9	12,5	21,8	34,0
Одеська	13,1	12,5	14,8	14,2	7,4	11,5	9,72	6,6	14,9	14,6	26,4	46,9
Полтавська	44,2	54,1	58,9	34,5	14,2	14,3	23,5	13,5	8,0	6,9	н.д.	33,4
Рівненська	26,2	24,5	34,7	35,5	17,1	19,9	21,6	5,3	11,1	11,6	15,2	36,3
Сумська	27,3	22,5	30,8	41,8	16,2	26,1	35,7	26,0	15,0	9,7	14,4	14,8
Тернопільська	13,6	14,2	28,2	29,9	24,2	28,1	32,4	24,8	12,3	10,6	12,8	19,7
Харківська	21,3	31,0	27,0	18,5	8,8	11,1	12,4	4,7	15,3	11,7	26,1	38,7
Херсонська	16,0	15,1	30,2	43,2	24,2	33,0	36,3	н.д.	12,1	10,5	14,4	17,3
Хмельницька	20,3	17,5	27,2	38,0	22,1	31,1	37,1	21,9	10,0	10,3	11,3	20,2
Черкаська	24,3	25,2	22,4	32,6	21,8	21,8	37,5	20,8	12,8	13,9	19,4	32,5
Чернівецька	9,9	10,7	23,0	19,1	20,2	22,3	8,2	5,0	12,2	13,1	27,6	53,2
Чернігівська	24,9	20,5	14,7	31,0	20,8	28,2	75,2	29,4	11,0	8,8	3,6	18,0

Примітка: *Сірим кольором зашиті клітинки, в яких значення показника (частки ВЕД у доданій вартості регіону) є найвищим у відповідному році

Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ²⁷

Окремо варто відмітити повернення до промислової спеціалізації економіки Житомирської, Закарпатської і Чернігівської областей, а також перехід до неї Вінницької, Тернопільської, Херсонської і Хмельницької областей. Натомість традиційно «індустріальні» Дніпропетровська, Львівська і Харківська області стали «комерційними». Загалом кількість областей, в яких найбільше доданої вартості

²⁷ Додана вартість за витратами виробництва суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у розрізі регіонів (2014–2023). Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/size_20.htm

створювалось у торгівлі, збільшилась до 7-ми (проти 2-х у 2012 і 2017 роках). Водночас сільськогосподарську спеціалізацію зберегла лише Кіровоградська область, тоді як у 2021 році таких областей було 10. Проте, тут необхідно наголосити на посиленні тенденції в напрямку диверсифікації розвитку економіки регіонів: у 2023 році навіть у традиційно «аграрній» Кіровоградській області різниця між частками базових ВЕД у доданій вартості не перевищувала 10 в.п. Подібна ситуація спостерігалася у Миколаївській, Тернопільській, Хмельницькій, Черкаській і Чернігівській областях.

Послаблення сільськогосподарської спеціалізації регіонів, тобто зменшення доданої вартості, створеної цим ВЕД, стало прямим наслідком величезних втрат (прямих і непрямих) українських аграріїв за час великої війни. Передусім це стосується Херсонської області, яка тимчасово втратила понад 95% посівних площ сільськогосподарських культур. Водночас варто наголосити, що у сільському господарстві, порівняно з іншими аналізованими ВЕД, упродовж 2022-2023 років спостерігалось найменше скорочення кількості найманих працівників в еквіваленті повної зайнятості (-22,06%). Проте, у 2023 році ця негативна тенденція продовжувалась в агросекторі усіх регіонів (за винятком Миколаївської області), тоді як у переробній промисловості зайнятість незначно зросла у 3-х областях (Волинській, Івано-Франківській і Рівненській), у будівництві – у 4-х областях (Вінницькій, Волинській, Кіровоградській і Черкаській), а в торгівлі – у 18-ти областях (додаток А, табл. А.4).

Упродовж 2022-2023 років найкраще співвідношення між динамікою показників випуску продукції і зайнятості продемонстрували Львівська, Волинська і Чернівецька області. У цих регіонах відбулось найбільше зростання обсягів виробленої продукції при найменшому скороченні кількості найманих працівників у еквіваленті повної зайнятості (рис. 1.7). Як наслідок, рівень продуктивності праці в економіці названих областей, порівняно з 2021 роком, зріс у 1,5 разу.

Львівська область незмінно демонструє найвищу продуктивність праці у сільському господарстві (2850,7 тис. грн/ос. у 2023 році). Серед лідерів за значенням цього показника також Тернопільська, Хмельницька, Сумська і Волинська області (додаток А, табл. А.5). Водночас у переробній промисловості показник продуктивності праці у 2023 році суттєво наростили Вінницька (у 1,6 разу, порівняно з 2021-м), Київська (у 1,5 разу), Черкаська (у 1,4 разу) і Дніпропетровська (у 1,3 разу) області. Проте, якщо у перших трьох регіонах зростання продуктивності у промисловій переробці стало наслідком суттєвого збільшення обсягів виробленої продукції (додаток А, табл. А.6) при порівняно незначному скороченні кількості найманих працівників в еквіваленті повної зайнятості, то у Дніпропетровській області таке скорочення становило 31,8% (порівняно з 2021 роком). Але навіть попри негативну динаміку зайнятості, рівень продуктивності праці у переробній промисловості Дніпропетровської області (3443,9 тис. грн/ос.) у 2023 році був найвищим не лише серед регіонів України, але й серед аналізованих ВЕД. Проте, тут варто зазначити, що у Донецькій області у 2021 році значення цього показника становило 4370,6 тис. грн/ос.

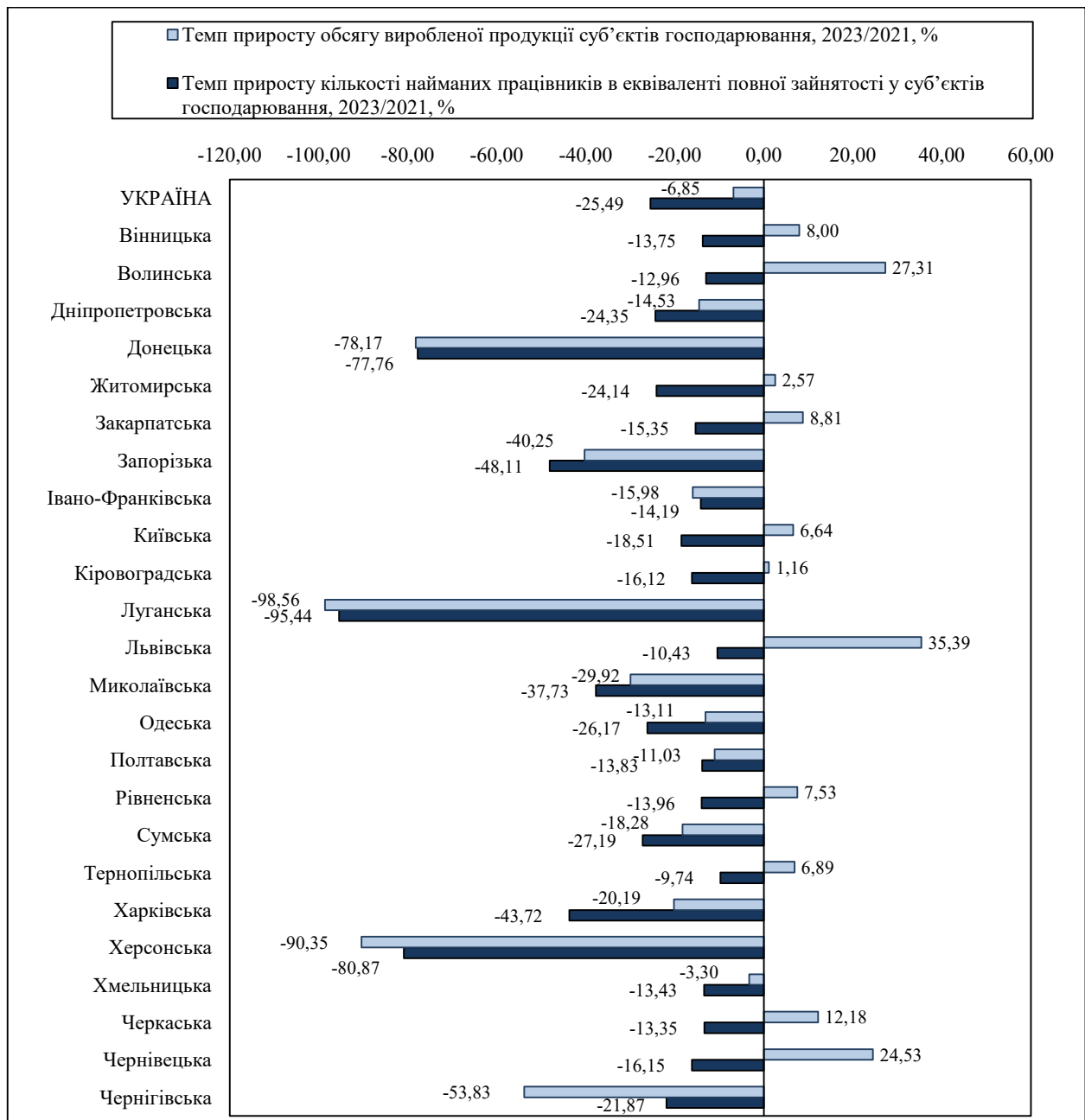

Рис. 1.7. Показники випуску продукції і зайнятості в регіонах України, %

Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ^{28 29}

Висновки

Функціонуючи у безпрецедентно складних геополітичних та суспільно-цивілізаційних умовах, в яких перебуває Україна вже понад 10 років, і які критично загострилися після 24 лютого 2022-го, національна економіка продовжує розвиватися. Два її базових експортно орієнтованих сектори (аграрний і металургійний), які зазнали величезних втрат внаслідок повномасштабного вторгнення росії, знову демонструють

²⁸ Кількість найманих працівників в еквіваленті повної зайнятості у суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у розрізі регіонів (2015-2023). Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/size_20.htm

²⁹ Обсяг виробленої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у розрізі регіонів (2014-2023). Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/size_20.htm

позитивні тренди виробничих показників. Так, у 2023 році в усіх регіонах, окрім Запорізької, Луганської, Сумської і Херсонської областей, відбулося нарощення виробництва сільгосппродукції, зокрема, рослинництва. Окремо необхідно виділити Харківську, Київську, Миколаївську і Одеську області, які досягли високих темпів відновлення свого аграрного потенціалу.

Попри колосальні втрати (прямі і непрямі), в Україні активно розвивається сфера торгівлі, а передусім роздрібної. Незмінно займаючи найбільшу частку (~40%) у структурі реалізованої продукції суб'єктів господарювання. Цей ВЕД демонструє позитивні тренди не лише обсягу виробленої продукції, доданої вартості, заробітної плати, але й кількості найманих працівників в еквіваленті повної зайнятості. Це відбувається передусім завдяки прискореному розвитку ритейлу, а також нарощенню обсягів електронної торгівлі. Як наслідок, оптова і роздрібна торгівля стала домінантною у структурі доданої вартості семи областей, три з яких (Дніпропетровська, Львівська і Харківська) до великої війни були традиційно «індустріальними».

Підсумовуючи ключові тенденції розвитку будівельної сфери в Україні упродовж 2022-2023 років, можна стверджувати, що нове житлове будівництво поступово концентрується в областях Карпатського регіону (Закарпатській, Івано-Франківській і Чернівецькій), а його центром стала Львівщина. Нарощення житлового будівництва у цьому регіоні, своєю чергою, сприятиме розвитку інфраструктури, зокрема туристичної, а також рекреаційної сфери і багатьох суміжних ВЕД. Ділова активність у будівельній сфері поступово підвищується, а наслідком війни стає оновлення житлового фонду, виробничої і соціальної інфраструктури, виробничих об'єктів, причому за новими технічними стандартами будівництва, зокрема, безпечовими.

Функціонування переробної промисловості в Україні у повоєнний період має забезпечувати: стабільні значні бюджетні надходження; конкурентну (порівняно з сусідніми країнами) заробітну плату та нові робочі місця у промисловому секторі і економіці загалом; наповнення внутрішнього ринку конкурентною (за якісними і ціновими параметрами) продукцією проміжного та кінцевого споживання, зокрема, високо- і середньо-високотехнологічних виробництв, а в підсумку (що найважливіше) – високу техніко-технологічну обороноздатність країни. Усе це може бути досяжним за умови, що центральне місце у структурі промислового сектора національної економіки займатимуть машинобудівні, хімічні і фармацевтичні виробництва, а виробничі процеси матимуть високу технологічність, інноваційність, орієнтованість на вітчизняну науку та ІТ сектор, низьку залежність від імпорту продукції проміжного споживання. Відтак, повоєнна відбудова повинна включати не лише відновлення зруйнованих підприємств, але й зусилля з повернення вітчизняним компаніям втрачених позицій на внутрішньому ринку, оскільки скорочення багатьох виробництв спричинило масове заміщення української продукції іноземними товарами. Окрім того, процес відновлення національної економіки має відбуватися вже на новому технологічному рівні, виходячи з довгострокових перспектив розвитку, що передбачає створення підприємств вищого рівня за технологіями, організацією виробництва, якістю менеджменту та ін. Також Україні потрібно переходити на нові форми і засади організації та розміщення підприємств, зокрема формування промислових кластерів, які забезпечуватимуть конкурентну собівартість вітчизняної продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Попри значні воєнні ризики, Україна залишається дуже привабливою для іноземних інвестицій, передусім у сегменті ОПК. У недалекій перспективі вона зможе виконувати роль регіонального виробничого хабу у Східній Європі. Однак, постає питання здатності передбачити реальні механізми практичної реалізації такого ніашорингу, зокрема, з позиції розвитку саме українського виробничого бізнесу, оскільки це може звестися до розміщення в Україні окремих низькотехнологічних і низькомаржинальних виробництв у глобальних бізнес-ланцюгах ТНК. У воєнний та повоєнний періоди відбудови національної економіки це може бути допустимим, але у певних (жорстко контрольованих) масштабах. Відповідно на рівні державної промислової політики необхідно розділяти розвиток окремих виробництв іноземних компаній і розвиток власне вітчизняних виробництв задля недопущення попередніх помилок і подальшого поглиблення проблем української переробної промисловості, передусім машинобудування. Стратегічні машинобудівні виробництва повинні розвиватись на засадах державно-приватного партнерства. Частка держави в останньому має бути домінантною, виходячи з позицій економічної і національної безпеки. Окрім того, для стимулювання національних виробників держава повинна проводити виважену тарифну та фіскальну політику.

Розвиток промисловості повинен стати ключовим пріоритетом державної політики. Жодна країна світу не змогла досягти розвитку переробної промисловості лише у рамках концепції вільного ринку. Відповідно нова промислова політика в Україні має фокусуватись на формуванні широкого набору інструментів стимулювання переробних виробництв (передусім високотехнологічних) і бути системною. Дотримання такого принципу дозволить протидіяти подальшій «аграризації» економіки України, а натомість сприятиме її відбудові на засадах неоіндустріалізації і технологічної самодостатності.

2. СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Оновлена Стратегія промислової політики Євросоюзу розглядає промисловість як основу економічного зростання, а відтак, ставить завдання щодо підтримки і зміцнення промислового лідерства Європи в епоху глобалізації, стрімких технологічних змін та посилення викликів щодо стійкості розвитку. Згідно з дослідженнями міжнародних консалтингових компаній, світова промисловість робить значний внесок у товарний експорт (70 % його сукупної вартості), інновації (77% обсягу науково-дослідницьких і дослідно-конструкторських робіт у приватному секторі) і підвищення продуктивності економіки (37%), що є передумовами сталого економічного розвитку. Промисловість забезпечує відтворення всіх секторів економіки за рахунок масового виготовлення засобів виробництва та споживчих товарів, а відтак, уможливорює економічну стійкість країни загалом та зростання ВВП. Промисловість також забезпечує зайнятість у суміжних сферах, передусім у транспорті і торгівлі. За даними Єврокомісії, одне робоче місце в переробній промисловості спонукає до створення близько 2-х робочих місць в інших секторах. Таким чином, можна обґрунтовано констатувати, що промисловість відіграє незмінно ключову роль у забезпеченні інноваційного та соціально-економічного розвитку країни. Від того, наскільки ефективно функціонує цей сектор економіки та які закладено пріоритети його розвитку, залежить не тільки фінансове становище окремих суб'єктів господарювання, але й технологічна та національна безпека держави.

В Україні промисловість традиційно є ключовим сектором економіки. Понад те, національна економіка посилює свою індустріальну спеціалізацію. Так, у 2023 році переважання частки промисловості (28,2%) над часткою сільського господарства (5,5%) у структурі доданої вартості (за витратами виробництва) становило 5,13 разу, тоді як у 2021-му – 2,83 разу. До повномасштабної війни промисловість забезпечувала найбільшу кількість робочих місць – для 2167,2 тис. осіб (у 2021 році), що становило 23,93% від загальної кількості зайнятих працівників в економіці. У 2024 році значення цього показника (кількості зайнятих працівників у суб'єктів господарювання в промисловості) зменшилось до 1647,52 тис. осіб.

Попри понесені величезні прямі і непрямі втрати, а також скорочення кількості зайнятих працівників у суб'єктів господарювання (-24% порівняно з 2021 роком), українська промисловість поступово відновлює довоєнні показники діяльності. Так, у 2024 році обсяг реалізованої продукції промисловості досяг 101,9% від рівня 2021-го, а, зокрема, переробної – 99,7% (додаток Б, табл. Б.1). За підсумками I півріччя 2025 року збільшення обсягу реалізованої продукції у промисловості загалом склало 15,2%, а у переробній – 17,1% порівняно з аналогічним періодом минулого року. Зростання продемонстрували усі переробні виробництва, окрім виробництва коксу та продуктів нафтоперероблення (-18,2%).

Відновлення промислового сектору економіки України відбувається передусім за рахунок збільшення обсягів виробництва продукції оборонного призначення. Найвище зростання упродовж 2022-2024 років закономірно продемонстрували виробництва, які прямо чи опосередковано пов'язані з ОПК. Зокрема, обсяги реалізованої продукції виробництва зброї та боєприпасів збільшилось майже у 15 разів, а виробництва літальних апаратів – у понад 3,6 разу (табл. 2.1). Варто зауважити, що

до великої війни, у 2021 році, обсяги реалізованої продукції останнього скоротились на 9,28%, а приріст виробництва зброї та боєприпасів становив лише 16,75%.

Таблиця 2.1

ТОП-10 виробництв за темпами зростання, %

Виробництво	Код за КВЕД	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2024 /2023	2024/ 2021
Виробництво одягу, крім хутряного	14.1	1,68	11,57	54,24	41,21	142,99
Виробництво зброї та боєприпасів	25.4	16,75	45,64	294,94	175,38	1484,02
Оброблення металів та нанесення покриття на метали; механічне оброблення металевих виробів	25.6	11,39	-19,93	102,10	73,92	181,43
Виробництво електронних компонентів і плат	26.1	30,70	-54,99	77,09	116,57	72,61
Виробництво обладнання зв'язку	26.3	24,44	-11,76	71,00	69,17	155,27
Виробництво інструментів і обладнання для вимірювання, дослідження та навігації	26.5	46,65	1,61	95,77	27,22	153,05
Виробництво автотранспортних засобів	29.1	11,72	0,14	85,04	37,64	155,05
Виробництво кузовів для автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	29.2	31,16	-1,86	88,24	52,70	182,11
Виробництво повітряних і космічних літальних апаратів, супутнього устаткування	30.3	-9,28	9,95	227,04	28,89	363,45
Виробництво військових транспортних засобів	30.4	27,79	-24,46	67,11	81,71	129,38

Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ³⁰

Упродовж 2022-2024 років частка виробництва зброї та боєприпасів (код 25.4) у структурі *виробництва готових металевих виробів* (код 25) зросла на 35,91 в.п. (до 41,56%). Саме виробництво готових металевих виробів у 2024 році продемонструвало найвищі темпи приросту реалізованої продукції – 72,8% (див. додаток Б, табл. Б.1). Наслідком такої позитивної динаміки стало збільшення частки цього виробництва у структурі переробної промисловості до 3,9% (проти 1,8% у 2021 році). У І півріччі 2025 року виробництво готових металевих виробів наростило обсяги реалізованої продукції на 40,6% порівняно з аналогічним періодом минулого року.

Постійне зростання потреб ОПК стимулювало прискорений розвиток *машинобудування*, передусім виробництва інших транспортних засобів (код 30). Порівняно з 2021 роком, обсяги реалізованої продукції цього виробництва збільшились на 120,2%, а, зокрема, виробництва літальних апаратів (код 30.3) – у понад 3,6 разу. Водночас зросла і техніко-економічна ефективність виробництва інших транспортних засобів: частка доданої вартості за витратами виробництва³¹ в обсязі виробленої продукції (товарів, послуг) цього виробництва у 2023 році досягла 39,59% (проти 32,60% у 2021-му).

Порівняно високі темпи зростання упродовж 2022-2024 років продемонстрували: виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції (код +108,7% і +75,3% відповідно). Обсяги реалізованої продукції окремих виробництв, які належать до двох названих груп (коди 29 і 30), зросли від 1,3 разу – до 1,8 разу (див. табл. 2.1). Підсумком такої динаміки стало збільшення у 2024 році сумарної частки машинобудівних виробництв у структурі реалізованої промислової продукції до 7,8% (проти 5,7% у 2021-му). У І півріччі 2025 року позитивні тенденції нарощення виробництва продукції машинобудування продовжилися і посилилися, а надто

в

и

Р

³⁰ Обсяг реалізованої промислової продукції за видами діяльності. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/prom.htm

³¹ Додана вартість за витратами виробництва – це валовий дохід від операційної діяльності, скоригований на субсидії та непрямі податки

и

ц

т

% порівняно з аналогічним періодом минулого року. Як наслідок, частка машинобудування в українській промисловості досягла 8,4%.

У 2024 році суттєво зросла інноваційна активність промислових підприємств, яка за ключовими показниками перевищила довоєнний рівень. Так, витрати на інноваційну діяльність у промисловості зросли у 1,48 разу, порівняно з 2021 роком (тоді як упродовж 2022-2023 років вони скоротились у 1,31 разу), а кількість інноваційно активних підприємств збільшилась у 1,36 разу. Зростання обсягу реалізованої інноваційної продукції промисловості у 3,72 разу призвело до збільшення частки цієї продукції в загальному обсязі реалізованої продукції (товарів, послуг) промислових підприємств до 3,0% (проти 0,93% у 2021 році і 9,4% у 2000-му). Водночас у переробній промисловості значення цього показника досягло ще вищого значення – 4,7% (проти 0,92% у 2021-му). Для порівняння, у Польщі його значення становить ~10%, а в Німеччині ~20%. Частка інноваційно активних підприємств у загальній кількості промислових підприємств в Україні порівняно з довоєнним періодом збільшилась на 6,1 в.п. у промисловості загалом і на 6,8 в.п. у переробці. У 2024 році значення цього показника становило 15,7% і 17,3% відповідно.

Необхідність забезпечення потреб оборони стимулювало активний розвиток в Україні *легкої промисловості*. Так, обсяги реалізованої продукції текстильного виробництва, виробництва одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів (коди 13-15) за період повномасштабної війни сумарно збільшились на 67,4%, а, зокрема, виробництва одягу (код 14.1) – на 143%. За підсумками I півріччя 2025 року виробництва легкої промисловості забезпечили 16,1% приросту реалізованої продукції.

Натомість найбільшого падіння внаслідок повномасштабної війни зазнала вітчизняна металургія (код 24), яка втратила понад 40% виробничих потужностей безпосередньо з виробництва сталі і частину коксохімічного виробництва. Скорочення обсягів реалізованої металургійної продукції за період 2022-2024 років на 52,5% призвело до зменшення частки цього базового сегмента у структурі української промисловості у понад 2 рази (до 7,5%). Водночас у металургії відбулось найбільше серед виробництв переробної промисловості скорочення кількості найманих працівників в еквіваленті повної зайнятості (-46,50% упродовж 2022-2023 років) і зниження продуктивності праці за цей період на 30,56%³². Також у 3,2 разу зменшилась техніко-економічна ефективність цього сегмента промисловості – частка доданої вартості за витратами виробництва в обсязі виробленої продукції (товарів, послуг) металургії у 2023 році скоротилась до 7,81%.

Негативна динаміка усіх названих показників стала прямим наслідком величезних втрат виробничих потужностей, розташованих у південно-східних регіонах. Так, на повністю зруйновані ПрАТ «Маріупольський металургійний комбінат» і ПрАТ «Металургійний комбінат «Азовсталь» у 2021 році сумарно припадало 19,95% реалізованої металургійної продукції в Україні.

До великої війни майже 87% продукції металургійних виробництв виготовлялось у Дніпропетровській (35,85%), Донецькій (32,24%) і Запорізькій (18,61%) областях. Відповідно у названих регіонах металургія була основним сегментом промисловості: у 2021 році частка металургійної продукції в загальному обсязі реалізованої промислової продукції у Донецькій області становила 53,20%,

³² Продуктивність праці розраховано як відношення обсягу виробленої продукції до кількості найманих працівників в еквіваленті повної зайнятості у суб'єктів господарювання

у Запорізькій – 39,50%, а у Дніпропетровській – 34,20%. За підсумками 2023 року на Запорізьку і Дніпропетровську області, відповідно, припало 25,29% і 61,14% обсягу вітчизняної металургії. Однак, збільшення частки Дніпропетровської області у структурі реалізованої металургійної продукції України (попри зменшення обсягу реалізації цієї продукції в регіоні, порівняно з 2021 роком, на 37,27%) стало наслідком ще більшого падіння у Запорізькій області (-46,56%) і руйнування підприємств у Донецькій (додаток Б, табл. Б.2).

Незважаючи на незворотні втрати виробничих потужностей, у 2024 році Україна серед 40 країн зберегла 20-ту позицію за обсягами виробництва сталі і 13-ту – за обсягами виробництва чавуну у світовому рейтингу, який складає Світова асоціація виробників сталі Wordsteel Association³³. За чотири місяці 2025 року, порівняно з аналогічним періодом 2024-го, виробництво чавуну в Україні збільшилось на 8,1%, а сталі – на 1,0%. Водночас ємність внутрішнього ринку металопрокату зросла на 19,1% і становила 1,19 млн т. Але попри певні позитивні тенденції функціонування металургійного виробництва, подальший розвиток цього традиційно базового сегмента української промисловості гальмується під впливом багатьох чинників, серед яких:

1) *висока енергоємність виробництва*. У собівартості продукції вітчизняної металургійної промисловості частка витрат на паливно-енергетичні ресурси у 2 рази вища, аніж у ЄС. Зростання у понад 2 рази тарифів на електроенергію для промисловості і на залізничні перевезення вантажів від початку повномасштабної війни спричинило зростання собівартості металургійної продукції до рівня, який знизив конкурентоспроможність останньої на зовнішніх ринках. Як наслідок, у 2023 році втрати фінансового результату (сальдо) до оподаткування у металургії склали 84 425 млн грн (проти +89 985 млн грн у 2021-му);

2) *застарілість та неекологічність технологій*. В останні роки перед повномасштабним вторгненням металургійні підприємства активніше фінансували модернізацію своїх виробництв, проте, ці темпи не відповідали світовому рівню розвитку технологій і впровадженню інновацій. Так, у 2020 році частка інноваційної продукції у загальному обсязі металургійного виробництва становила 3,5%, а, зокрема, у виробництві готових металевих виробів – лише 1,5%. Водночас діяльність металургійних комбінатів в Україні має дуже негативні екологічні наслідки – в ході технологічних процесів забруднюється навколишнє середовище (шлаками або продуктами згоряння коксу). Вирішення цієї проблеми лежить у площині впровадження новітніх технологій і способів виробництва, які спрямовані на зменшення викидів. Однак, будівництво таких заводів є дуже тривалим (5-10 років) і потребує значних капіталовкладень;

3) *зниження світових цін на металургійну продукцію*. Порівняно з III кварталом 2024 року, середня експортна ціна українських чорних металів (код 72 «Чавун та сталь» за Стандартною міжнародною торгівельною класифікацією (SITC)³⁴) зменшилась на 11% (до 490 дол. США за тону). Основними імпортерами української сталі є інші країни Європи (57,9% у 2025 році) і ЄС-27 (24,3%), де спостерігається спад у секторах машинобудування і будівництва – основних споживачів металургійної продукції;

³³ Україна у світовому металургійному виробництві за 10 місяців 2024 р. URL: <https://www.ukrmetprom.org/ukraina-u-svitovomu-metallurgijnomu-v-45/>

³⁴ Trade statistics for international business development. URL: https://www.trademap.org/Country_SelCountry_MQ_TS.aspx?nvpm=1%7c804%7c%7c%7c7c2%7c%7c%7c2%7c1%7c%7c2%7c2%7c2%7c3%7c1%7c1

4) *суттєве скорочення виробництва коксу і коксівного вугілля.* Упродовж 2022-2024 років виробництво коксу в Україні зменшилось на 44,1%, а за I квартал 2025-го – ще на 28,8% порівняно з аналогічним періодом минулого року. Фактичне припинення видобутку коксівного вугілля внаслідок зупинки роботи ПрАТ «Шахтоуправління «Покровське» спричинило зростання імпорту цієї сировини для металургійних виробництв. У підсумку, зростає собівартість української металопродукції (як мінімум на 50 дол. США за тону), що, своєю чергою, ще більше знизить її конкурентну позицію на світовому ринку.

Металургія традиційно була найбільш експортно орієнтованим сегментом національної економіки: у 2021 році частка металургійної продукції, реалізованої за межі України, в загальному обсязі реалізації цієї продукції становила 63,2%. Відповідно скорочення експорту продукції металургії упродовж 2022-2024 років сумарно на 70% (при зменшенні загального обсягу реалізації на 52,5%) призвело до зниження рівня експортної орієнтованості металургійного виробництва на 23,3 в.п. – до 39,9% (див. додаток Б, табл. Б.1).

Порівняно з 2021 роком обсяг промислової продукції, реалізованої за межі України, загалом скоротився на 33,1%, а, зокрема, продукції переробної промисловості – на 30,1%. Водночас експортна орієнтованість промисловості, тобто частка продукції, реалізованої за межі країни, в загальному обсязі реалізації, за вказаний період зменшилася на 9,8 в.п. (до 18,6%). У переробній промисловості таке зменшення становило 11,3 в.п. (до 26,5%). Найвище експортно орієнтованими сегментами української переробної промисловості у 2024 році були: виробництво меблів (код 31) – 60,1% його продукції реалізовано за межі країни (проти 55,3% у 2021-му) і виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів (код 29) – 45,8% (проти 64,5%). Проте, сумарна частка цих виробництв у загальному обсязі реалізованої промислової продукції є традиційно незначною – у 2024 році вона склала лише 2,6% (проти 1,7% у 2021-му).

На даний час найбільшим експортним потенціалом володіє харчова промисловість (коди 10-12), виробництва якої у 2024 році забезпечили 23,4% реалізації промислової продукції в Україні (проти 18,9% у 2021-му) і досягли порівняно високих темпів приросту загального обсягу реалізованої продукції (+17,2%), а також продукції, реалізованої за межі країни (+33,2%). Вище значення останнього показника (збільшення експорту продукції) у 2024 році продемонструвало лише виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції (код 26) – 98,3%.

Поступове нарощення промислової переробки стало наслідком стабілізації діяльності значної кількості підприємств, завершення процесів релокації, формування нових логістичних зв'язків та налагодження системного виробництва. У підсумку, сумарна частка виробництв переробної промисловості у структурі реалізованої промислової продукції поступово відновлює довоєнні позиції – 60% у 2024 році проти 61,3% у 2021-му. Проте, частка цього виду промислової діяльності у структурі ВВП України скоротилася до 8,41% (проти 10,25%), тоді як за рекомендаціями Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), її значення має становити не менше 20%.

Повномасштабна війна спричинила значні просторові трансформації промислового сектора економіки України. Зокрема, частки традиційно індустріальних регіонів, таких як Донецька, Запорізька і Полтавська області, в обсязі реалізованої промислової продукції підприємств порівняно з 2021 роком зменшилися, відповідно, у 5,68 разу (-6,83 в.п.), 1,44 разу (-1,71 в.п.) і 1,49 разу (-1,57 в.п.) (рис. 2.1).

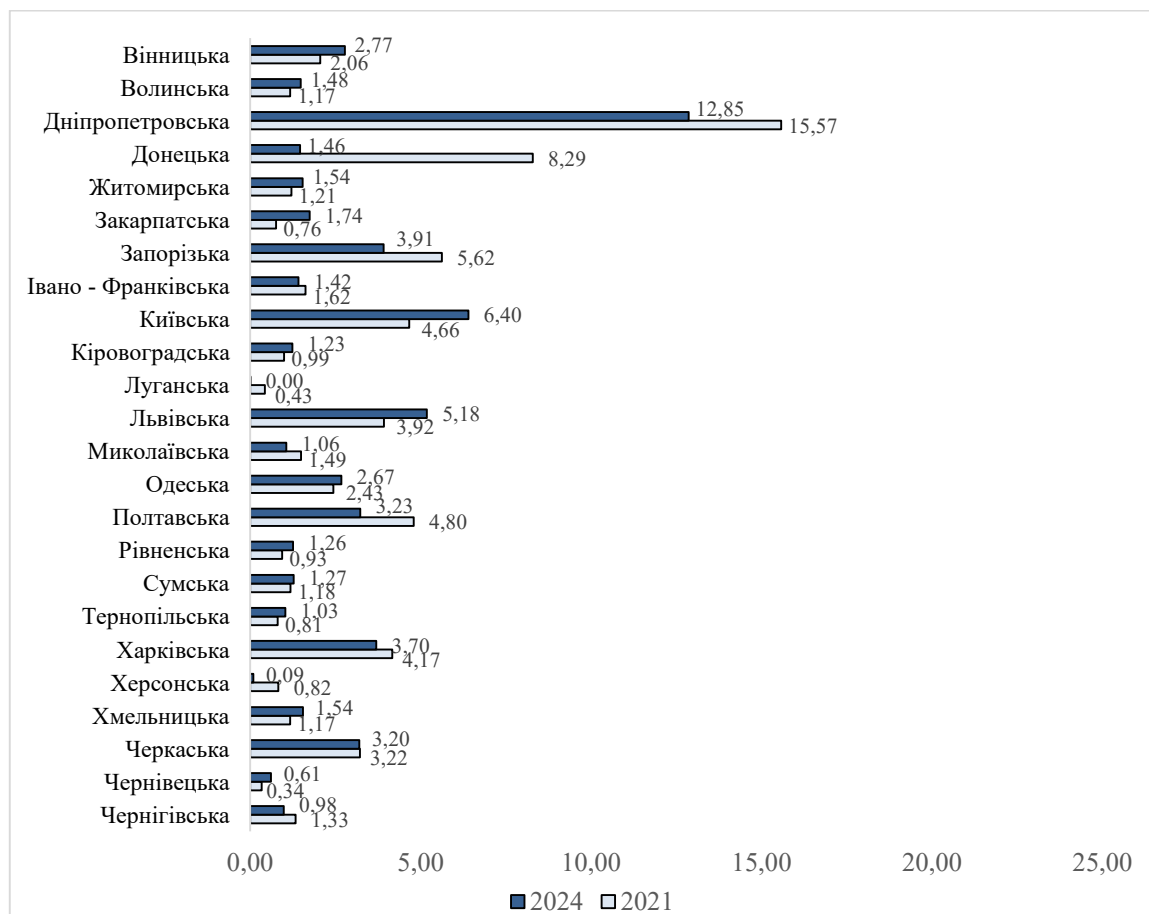

Рис. 2.1. Частка регіонів в обсязі реалізованої промислової продукції підприємств України, %

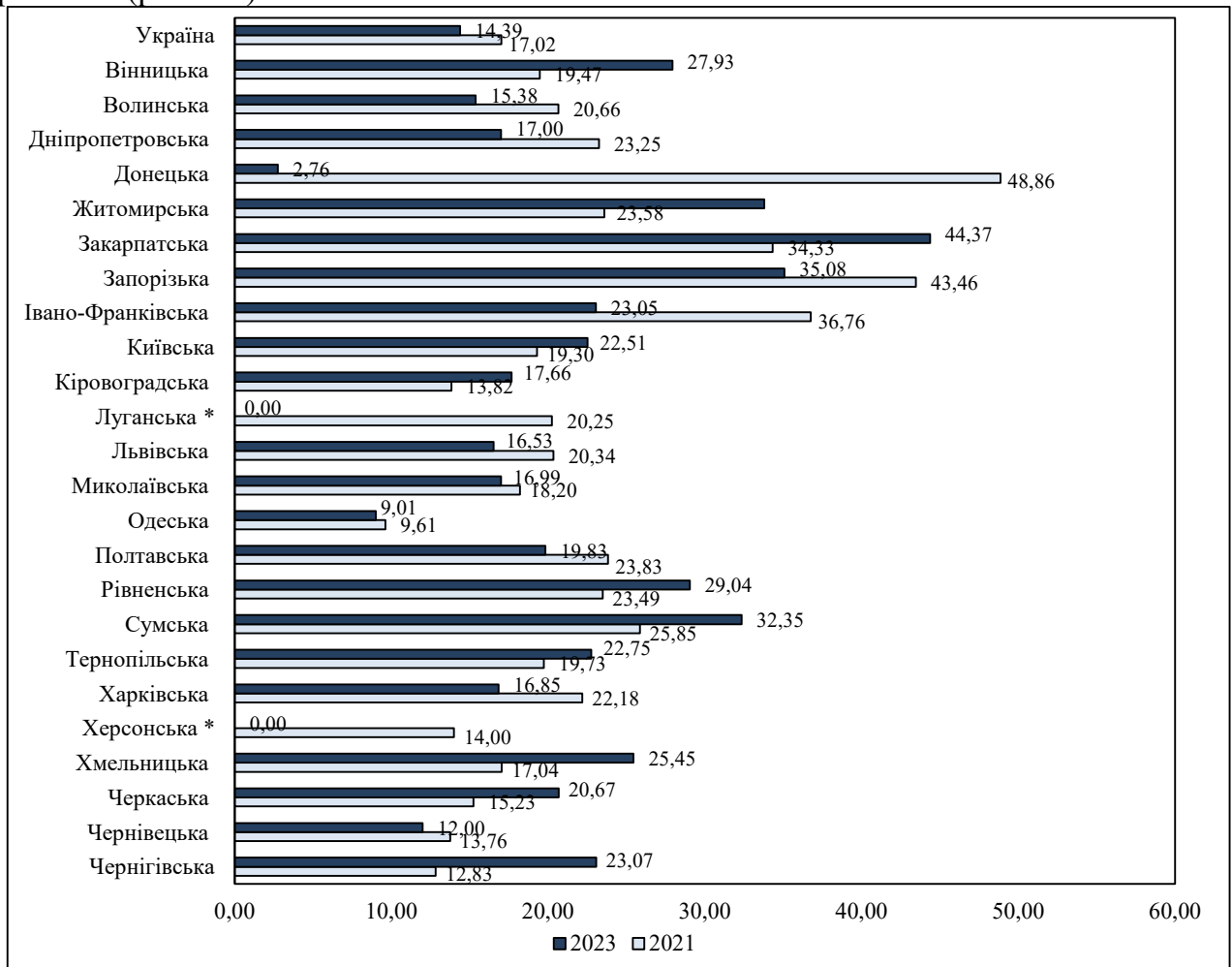
Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ³⁵

Попри деякі втрати структурних позицій (-2,72 в.п.), Дніпропетровська область залишилась промисловим лідером із великим відривом від решти регіонів. Водночас 13 регіонів упродовж 2022-2024 років збільшили свої частки у структурі промисловості України. Найвище зростання обсягу реалізованої промислової продукції підприємств за цей період продемонстрували Закарпатська (+159,8%) і Чернівецька (+103,5%) області. На понад 40% свій промисловий потенціал також наростили Вінницька (+52,6%), Волинська (+42,5%), Житомирська (+44,0%), Київська (+55,5%), Кіровоградська (40,8%), Львівська (+49,8%), Рівненська (+52,8%), Тернопільська (+44,1%) і Хмельницька (+48,9%) області. Підсумком такої динаміки стало зниження концентрації промислового потенціалу в східному регіоні (якщо у 2021 році на Донецьку, Дніпропетровську і Запорізьку області сумарно припадало 29,48% обсягу реалізованої промислової продукції підприємств, то у 2024-му – лише 18,22%) і поступове його переміщення у центральний і західний регіони. Значною мірою описані трансформації просторової структури промислового виробництва в Україні спричинені фізичною релокацією потужностей відносно великої кількості підприємств із регіонів бойових дій та прилеглих до них територій. Упродовж першого року війни релокація здійснювалася переважно в західні області, проте на сьогодні найбільш затребуваними регіоном є київський, на який припадає 30-40% усіх запитів щодо пошуку об'єктів

³⁵ Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва за видами економічної діяльності. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze_20.htm

промислової на складської нерухомості³⁶. За ним ідуть Львівська, Закарпатська, Житомирська, Чернівецька, Івано-Франківська, Тернопільська, Вінницька, Хмельницька, Рівненська і Волинська області. Ще більшою мірою на оцінку промислового потенціалу регіонів впливає зміна юридичної адреси реєстрації багатьох компаній. За даними Єдиного державного реєстру³⁷, упродовж 2024 року 11 083 компанії (з них близько третини – промислові) змінили свою юридичну адресу в межах країни. Це на 18% менше порівняно з попереднім роком і на 25% менше, аніж до початку повномасштабного вторгнення.

Позитивним вектором просторової трансформації промисловості України є *зростання частки переробки у доданій вартості* (за витратами виробництва) в 11-ти регіонах (рис. 2.2).

Примітка: * відсутні дані за 2023 рік

Рис. 2.2. **Частка переробної промисловості у доданій вартості економіки регіону, %**

Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ³⁸

За підсумками 2023 року у 12 регіонах (проти 9-ти у 2021-му) значення цього показника перевищувало 20%. Переробна промисловість домінує (із часткою понад 30% у доданій вартості економіки) в Житомирській, Закарпатській, Запорізькій і

³⁶ Релокація підприємств в Україні в період війни: куди рухається бізнес. URL: <https://inventure.com.ua/uk/analytics/articles/relokaciya-predpriyatij-v-ukraine-v-period-voyny:-kuda-dvigaetsya-biznes>

³⁷ Опендатабот. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/business-migration-2024>

³⁸ Додана вартість за витратами виробництва суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності з розподілом за обсягом реалізованої продукції (товарів, послуг) (2020-2023). Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze_20.htm

Сумській областях. Варто наголосити, що до повномасштабної війни незаперечним лідером за часткою переробки в економіці (48,86%) була Донецька область.

Переробна промисловість відіграє ключову роль не лише у забезпеченні високотехнологічного інноваційного розвитку, але й соціально-економічного розвитку країни загалом, оскільки є одним із найбільших платників податків. Так, за даними Державної податкової служби, у січні-квітні 2025 року переробна промисловість забезпечила 17,2% від загальних надходжень до зведеного бюджету України³⁹. Зростання склало 43,4% або 34 млрд грн, порівняно з аналогічним періодом минулого року. Частка торгівлі у держбюджеті теж становила 17,2%, але динаміка податкових надходжень від цього ВЕД була суттєво нижчою – 30,8% або 26,3 млрд грн, хоча за підсумками 2024 року частка торгівлі у ВВП України (11,81%) на 3,4 в.п. переважала частку переробної промисловості (8,41%).

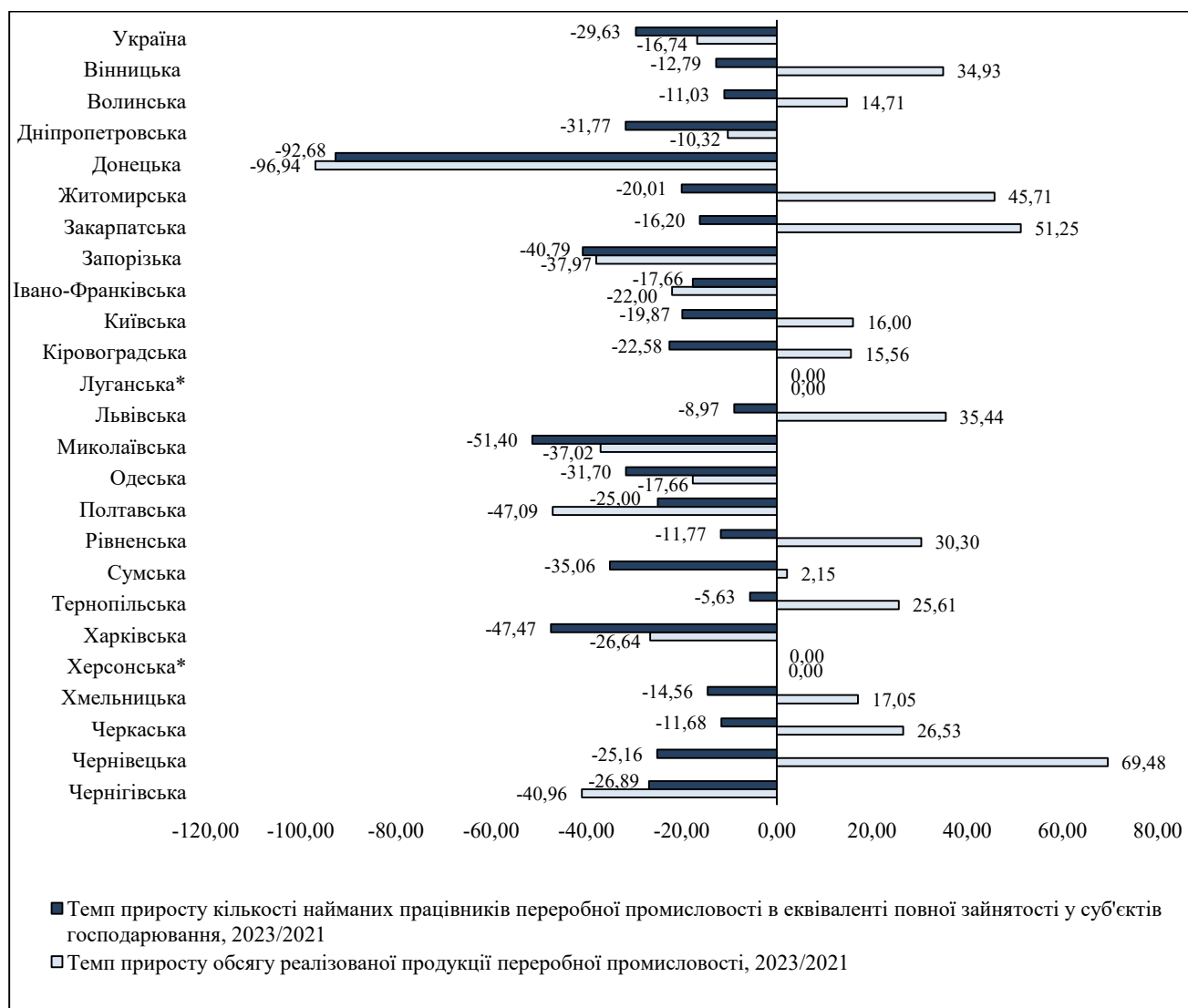
Однією з ключових проблем функціонування переробних виробництв в умовах повномасштабної війни є *нестача робочої сили*. Так, упродовж 2022-2023 років кількість найманих працівників (в еквіваленті повної зайнятості) у переробній промисловості в Україні зменшилася майже на 30% (додаток Б, табл. Б.3). Скорочення кадрів відбулося в усіх без винятку регіонах, але його інтенсивність корелювала з віддаленістю останніх від лінії фронту (рис. 2.3).

Попри значне скорочення персоналу, 13 регіонів наростили обсяги реалізованої продукції переробної промисловості порівняно з 2021 роком, а найбільше – Чернівецька (+69,48%), Закарпатська (+51,25%) і Житомирська (+45,71%) області. Закономірно у цих регіонах відбулось найвище зростання продуктивності праці: +125,02%; +85,87% і +86,13% відповідно (додаток Б, табл. Б.4).

У Дніпропетровській, Запорізькій, Миколаївській, Одеській і Харківській областях (як і в Україні загалом) темпи зниження реалізованої продукції переробних виробництв були меншими за темпи зниження кількості найманих працівників у цьому сегменті промисловості. Водночас у *Донецькій, Івано-Франківській, Полтавській і Чернігівській областях* співвідношення між цими показниками найкритичніші, тобто *падіння обсягів реалізації перевищило падіння зайнятості*. Як наслідок, упродовж 2022-2023 років рівень продуктивності праці у переробній промисловості названих областей (за винятком Чернігівської) знизився, відповідно, на 62,54%, 7,92% і 12%.

Найвищої продуктивності праці у 2023 році досягли переробні виробництва Дніпропетровської (3443,93 тис. грн/ос.) і Київської (3184,77 тис. грн/ос.) областей. До повномасштабної війни незаперечним лідером за значенням цього показника із великим відривом від решти регіонів була Донецька область (4370,64 тис. грн/ос.), у структурі переробної промисловості якої домінувала металургія. Для останньої характерна найбільша продуктивність праці серед переробних виробництв в Україні (4151,46 тис.грн/ос. у 2023 році проти 5978,37 тис.грн/ос. у 2021-му), що перевищувало середній показник у переробній промисловості, відповідно, у 2,94 і 1,52 разу.

³⁹ Промисловість і торгівля забезпечили третину надходжень до бюджету України. URL: <https://www.komersant.info/promyslovist-i-torhivlia-zabezpechyly-tretynu-nadkhodzhzen-do-biudzhetu-ukrainy/>

Примітка: * відсутні дані за 2023 рік

Рис. 2.3. Динаміка реалізованої продукції і зайнятості у переробній промисловості, %

Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ^{40 41}

Упродовж 2022-2024 років посилилась спеціалізація української переробки на виробництві харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів (коди 10-12) – його частка в обсязі реалізованої продукції цього сегмента промисловості зростає до 39,05% (проти 30,89% у 2021-му). Як і до повномасштабної війни, у 2023 році назване виробництво домінувало (із часткою понад 30%) у переробній промисловості 18-ти регіонів (додаток Б, табл. Б.5). Водночас у Дніпропетровській і Запорізькій областях профільним виробництвом залишається металургія (із часткою 37,63% і 45,70% відповідно), в Івано-Франківській – виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції (33,17%), у Волинській – деревообробка (31,99%), а в Закарпатській – машинобудування (44,07% у 2021 році). Відтак, можна

⁴⁰ Кількість найманих працівників в еквіваленті повної зайнятості у суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у розрізі регіонів (2015-2023). Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/size_20.htm

⁴¹ Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва за видами економічної діяльності. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/size_20.htm

констатувати загалом низьку диверсифікованість структури української переробної промисловості у регіональному розрізі. Порівняно з 2021 роком лише у Дніпропетровській і Запорізькій областях знизилась концентрація домінантного виробництва – металургії, що безпосередньо пов'язано з падінням обсягів реалізованої продукції останнього.

Висновки

Попри понесені величезні прямі і непрямі втрати, тобто втрати активів і виручки від реалізації продукції (найбільші серед усіх секторів національної економіки), українська промисловість продовжує активно функціонувати і поступово відновлює довоєнні показники діяльності. Відновлення відбувається переважно шляхом нарощування обсягів виробництва продукції оборонного призначення. Постійне зростання потреб ОПК стимулювало прискорений розвиток виробництва готових металевих виробів (передусім виробництва зброї та боєприпасів), а також усіх сегментів машинобудування, з яких найбільше – виробництва інших транспортних засобів і виробництва автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів. Поглиблення стратегічної співпраці у галузі науково-дослідної діяльності між Україною і ЄС сприятиме поступовій інтеграції української оборонної промисловості в Європейську оборонну технологічну і промислову базу, а також у ринок оборонного обладнання ЄС. Таким чином, формується підґрунтя для оптимістичних прогнозів щодо структурної трансформації (у середньо- та довгостроковій перспективі) промислового сектора національної економіки у напрямку збільшення в ньому частки високотехнологічних виробництв, передусім машинобудування. Це дозволить Україні відновити і в подальшому нарощувати свій промисловий та, зокрема, оборонний потенціал на новій технологічній основі.

Дієвим інструментом стимулювання виробників продукції для ОПК, які мають стратегічне значення для обороноздатності держави і відповідають вимогам прозорості, є запровадження спеціального правового режиму Defence City. Останній надає низку пільг для виробників озброєння та військової техніки, зокрема:

- звільнення від податку на прибуток (за умови реінвестування);
- звільнення від податку на землю та нерухомість (якщо використовується у виробництві);
- звільнення від екологічного податку;
- спрощення митних процедур;
- спрощений режим міжнародної передачі оборонної продукції;
- державну підтримку релокації та реалізації заходів, спрямованих на підвищення захисту виробничих потужностей.

Паралельно з машинобудуванням активно нарощують виробництво суміжні з ОПК сектори, зокрема, виробництва харчової, легкої, деревообробної і фармацевтичної промисловості. Натомість проблеми функціонування металургії (сектора, який зазнав найбільших втрат унаслідок повномасштабної війни) поглиблюються на фоні постійного скорочення виробництва коксу і практичного зупинення видобутку коксівного вугілля в Україні. Для стабілізації роботи цього стратегічного для національної економіки сегмента (металургії) необхідно запровадити відповідні протекціоністські заходи в таких напрямках:

1) *обмеження експорту стратегічної для металургії сировини – брухту чорних металів.* Експорт 1 т металобрухту забезпечує мінімальні податкові

відрахування і близько 350 дол. США валютних надходжень, тоді як 1 т сталі з металобрухту приносить 15 тис. грн податків і 1,2 тис. дол. США валютної виручки. Окрім того, Україна втрачає бюджетні надходження від тіньових експортних схем. За даними GMK.Center⁴², у 2024 році з Польщі до Туреччини експортували 529 тис. т брухту чорних металів (у 2,3 разу більше, аніж у 2023-му), з яких 251 тис. була привезена саме з України. Внаслідок таких операцій український бюджет втратив вже понад 2 млрд грн;

2) *введення мораторію на підвищення тарифів залізничних перевезень або запровадження фінансової компенсації підприємствам.* Від початку повномасштабного вторгнення частка логістичної складової у собівартості металопродукції зросла в 4 рази, оскільки гірничо-металургійні підприємства переорієнтувалися на залізничні перевезення, вартість яких зросла до 60%. Для виробництва 1 т металу потрібно доставити 3 т сировини. Відповідно подальше зростання тарифів на перевезення вантажів спричинить суттєве збільшення собівартості вітчизняної металургійної продукції, що, своє чергою, призведе до її неконкурентоспроможності на світовому ринку;

3) *відтермінування впровадження механізму транскордонного вуглецевого коригування (СВАМ) в Україні.* Національні виробники металургійної продукції, на відміну від європейських, не мають доступу до інвестиційних фондів. Відтак запровадження у 2026 році СВАМ фактично зробить економічне відновлення та реалізацію планів із модернізації та декарбонізації металургійного виробництва в Україні неможливим.

Безперечно, подальший розвиток вітчизняних металургійних виробництв має відбуватися в традиційно «металургійних» регіонах, де видобувається відповідна сировина. Але водночас необхідно спрямовувати зусилля на *подолання суттєвої структурно-просторової нерівномірності розміщення промислового потенціалу на території України*, яка полягає у переважній сконцентрованості останнього у східних регіонах та окремих великих містах. Така нерівномірність призвела до непропорційно великого скорочення економічної активності і доходів бюджету країни порівняно з площею територій, де були розміщені виробничі потужності і на яких ведуться активні бойові дії. Як показали результати проведеного дослідження, в Україні вже намітилася тенденція до поступового вирівнювання концентрації промислового потенціалу в напрямку його переміщення у центральні і західні області. Певною мірою це спричинено релокацією підприємств із прифронтових регіонів, але переважно є наслідком зміщення полюсів ділової активності загалом у безпечніші регіони. Така тенденція буде посилюватися, як мінімум, до завершення повномасштабної війни.

Окрім просторових, в Україні необхідно долати і структурні диспропорції промисловості. Так, низька диверсифікованість виробництва, переважання у випуску вузького асортименту промислової продукції проміжного споживання низького ступеня переробки створює такі ж негативні ефекти для економіки, як і надмірна просторова концентрація виробничих потужностей. У промисловості 18 регіонів домінують (із тенденцією до посилення) виробництва харчової промисловості із часткою у структурі реалізованої промислової продукції понад 30%.

⁴² Металургійний обхід: як український брухт “переодягається” в Польщі й зникає в Туреччині. URL: <https://meta.ua/uk/news/economics/101fuwbwah5m-metalurgiinii-obhid-yak-ukrayinskii-bruht-pereodyagaetsya-v-polschi-i-znikaє-v-turechchini/>

3. ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Сільське господарство традиційно є одним із ключових сегментів національної економіки, з огляду на сприятливі природно-кліматичні умови для розвитку цього виду діяльності в Україні. Упродовж 2013-2015 років, а також у довоєнний період (2020-2021 рр.) цей вид економічної діяльності демонстрував висхідну тенденцію значень показника частки у валовому внутрішньому продукті (рис. 3.1). У 2021 році агросектор був другим після торгівлі за внеском в українську економіку, проте, після 2022-го став лише четвертим. Понад те, частка сільського господарства у ВВП України у 2024 році була на 0,35 в.п. меншою за показник 2010-го. Такі структурні зміни передусім спричинені повномасштабним вторгненням росії, внаслідок чого зросли витрати на оборону і, відповідно, частка ВЕД «Державне управління» у ВВП збільшилась у понад 3 рази.

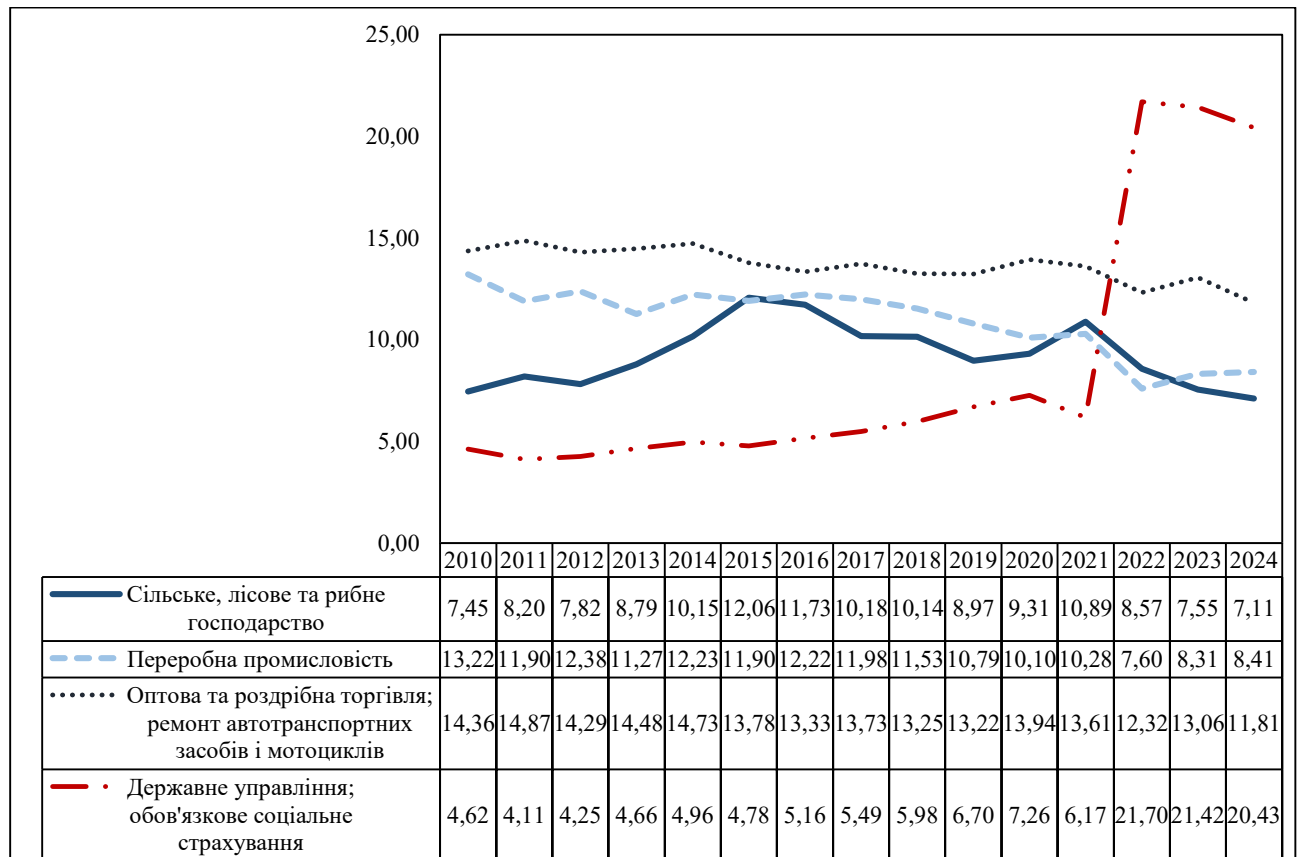

Рис. 3.1. Частка базових ВЕД у ВВП України (у фактичних цінах), %

Джерело: розраховано за даними ДССУ⁴³

Повномасштабна війна завдала величезної шкоди сільському господарству України. За даними Світового банку⁴⁴, станом на 31 грудня 2024 року загальні втрати аграрного сектора національної економіки, спричинені війною, становили понад 80 млрд дол. США. Сума прямих збитків від втрати активів, зокрема, руйнування

⁴³ Валовий внутрішній продукт у фактичних цінах. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2003/vvp/vvp_kv/vvp_kv_u/arh_vvp_kv.html

⁴⁴ Ukraine - Fourth Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA4) : February 2022 - December 2024. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099022025114040022/pdf/P180174-ca39eccd-ca67-4bd8-b537-ff73a675a0a8.pdf>

Каховської греблі, часткового або повного знищення сховищ, рибного господарства та аквакультури, багаторічних посівів, вимушеного забою худоби, а також знищення і крадіжок виробничих ресурсів та продукції оцінюється у 11,2 млрд дол. США. Найбільшу частку (58% або 6,49 млрд. дол. США) від загального обсягу прямих збитків склали втрати від пошкодження та знищення сільськогосподарської техніки (машин і обладнання). 1,90 млрд. дол. США або 17% втрат припало на крадіжки виробничих ресурсів і 17% - на пошкодження складських приміщень. Інші втрати активів становили ще 0,89 млрд. дол. США або 8%.

Окрім втрат активів, агросектор України зазнав непрямих збитків ще на 72,7 млрд дол. США, які включають недоотриманий дохід сільськогосподарських виробників та збільшення собівартості продукції. Ці збитки спричинені: зменшенням виробництва продукції рослинництва (51% від загальних втрат) і тваринництва (5%); зниженням закупівельних цін на експортно орієнтовані агротовари (34%); зростанням витрат на виробничі ресурси (6%); скороченням виробництва багаторічних культур (2%); витратами на рекультивацію пошкоджених земель (1%). Порівняно з даними за 2023 рік збитки вітчизняного сільського господарства зросли на 4%.

За даними Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО), 25% сільського населення України, зайнятого в секторі сільського господарства, через війну припинили свою діяльність або знизили обсяг виробництва, а в регіонах, які найбільше залежать від сільського господарства, ця частка сягає 40%.

Втрати українського сільського господарства, спричинені значними руйнуваннями виробничих потужностей та інфраструктури, порушенням логістики, зменшенням економічної та споживчої активності на внутрішньому ринку, негативно вплинули на умови і середовище функціонування сільгоспвиробників. Так, зокрема, у період від 24 лютого 2022 року до лютого 2024-го внаслідок руйнувань відбулось скорочення потужностей зберігання агропродукції на 19,5% (без урахування тих потужностей, які вціліли, проте є недоступними, з огляду на окупацію). Найбільше постраждали від війни елеватори на сході і півдні України. Окрім того, значна частина підприємств-партнерів у сегментах продажу, переробки продукції, постачання сировини та ін. припинили свою діяльність. До прикладу, ринок добрив в Україні упродовж 2022-2023 років скоротився на 50-60%, порівняно з 2021-м.

За підрахунками Світового банку, загальні потреби у фінансуванні відновлення та реконструкції аграрного сектора національної економіки упродовж наступних 10 років становлять 55,5 млрд дол. США. Ці потреби включають: витрати на реконструкцію або заміну пошкоджених активів (10,5 млрд дол. США); підтримку негайного відновлення виробництва (6,1 млрд. дол. США); підтримку довгострокового відновлення виробництва з метою поглиблення ланцюгів формування вартості та збільшення доданої вартості в аграрному секторі (35,3 млрд дол. США); витрати на покращення стійкості виробництва та підтримку державних інституцій, включно з підтримкою ініціатив, спрямованих на прискорення вступу до ЄС (3,5 млрд дол. США).

Нестача елеваторів, недостатня кількість добрив, необхідність пошуку нових партнерів і постачальників в умовах загального зниження ділової активності в країні, а також проблеми із доступністю до енергоресурсів, водопостачання, мастил і палива спричинили значні труднощі у веденні сільськогосподарської діяльності. Поряд із цим, суттєво зменшився внутрішній попит на сільгосппродукцію та активність ринку, оскільки війна супроводжувалась значними міграціями, передусім зовнішніми, наслідком яких стало скорочення кількості населення України на 18,61%

(до 33,37 млн осіб за оцінками МВФ). Останнє спричинило гостру нестачу робочої сили, проте, до кінця 2023 року ситуація із забезпеченістю кадрами сільськогосподарських виробництв стабілізувалася. Так, за даними Державної служби зайнятості, станом на 1 жовтня 2025 року на одного вакансію у сільському господарстві припадало близько трьох шукачів роботи. Водночас опитування роботодавців свідчили, що порівняно з іншими ВЕД, сільське господарство хоч і відчуває нестачу персоналу, але це не суттєво стримує діяльність товаровиробників (табл. 3.1). Понад те, рівень завантаження виробничих потужностей в агросекторі у лютому 2025 року становив 90,8% (проти 88,4% у 2024-му), тоді як до прикладу в будівництві – лише 61,8% (проти 53,6%) . На сьогодні проблема забезпеченості кадрами в агросекторі має інший характер. Переважно це структурні зміни у наявному персоналі – все більш відчутною для сільгоспвиробників стає нестача чоловічої робочої сили, основними причинами якої (за даними опитувань) є міграція та мобілізація.

Таблиця 3.1

Оцінка забезпеченості персоналом та впливу його нестачі на діяльність підприємства у 2021 і 2023 роках за видами діяльності (% відповідей)

ВЕД	2021		2023	
	Відчували нестачу персоналу	Нестача персоналу стримувала діяльність	Відчували нестачу персоналу	Нестача персоналу стримувала діяльність
Сільське, лісове та рибне господарство	95,1	22,0	49,5	26,8
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	87,8	26,8	75,0	36,4
Переробна промисловість	86,4	25,2	80,0	56,7
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	93,1	6,7	70,0	13,3
Будівництво	84,2	35,0	95,0	70,0
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	93,0	22,2	54,9	32,6
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	78,0	26,8	70,0	34,4
Сфера послуг	86,4	37,3	57,8	37,9

Джерело: побудовано за даними НБУ⁴⁵

Попри усі описані проблеми, спричинені повномасштабною війною, «ламаний» (падання-зростання) тренд сільськогосподарського виробництва в Україні зберіг свою тенденцію. Тобто після зниження у 2022 році індекса сільгосппродукції на 41,7 в.п. (зокрема, рослинництва – на 50,6 в.п.) у 2023-му його значення зросло на 36,1 в.п. (рослинництва на 41,9 в.п.), а у 2024-му знову відбувся спад на 14,5 в.п. (рослинництва на 18,2 в.п.) (рис. 3.2). Варто зазначити, що в аналізованому періоді порушення виявленої тенденції спостерігалось лише в 2015 і 2020 роках. Причинами низхідного тренду індекса сільгосппродукції у названих роках було порушення господарських зв'язків (внаслідок російської агресії) та скорочення ділової активності (внаслідок пандемії COVID-19). Також падіння результатів діяльності агросектора в ці роки поглиблювалось під впливом зниження врожайності, а надто ключових сільгоспкультур, тобто зернових (відповідно на 6% і 13,4%) та соняшника (на 21,1% у 2020 році).

⁴⁵ НБУ. Інфляційний звіт, квітень 2024. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/inflyatsiyniy-zvit-kviten-2024-roku>

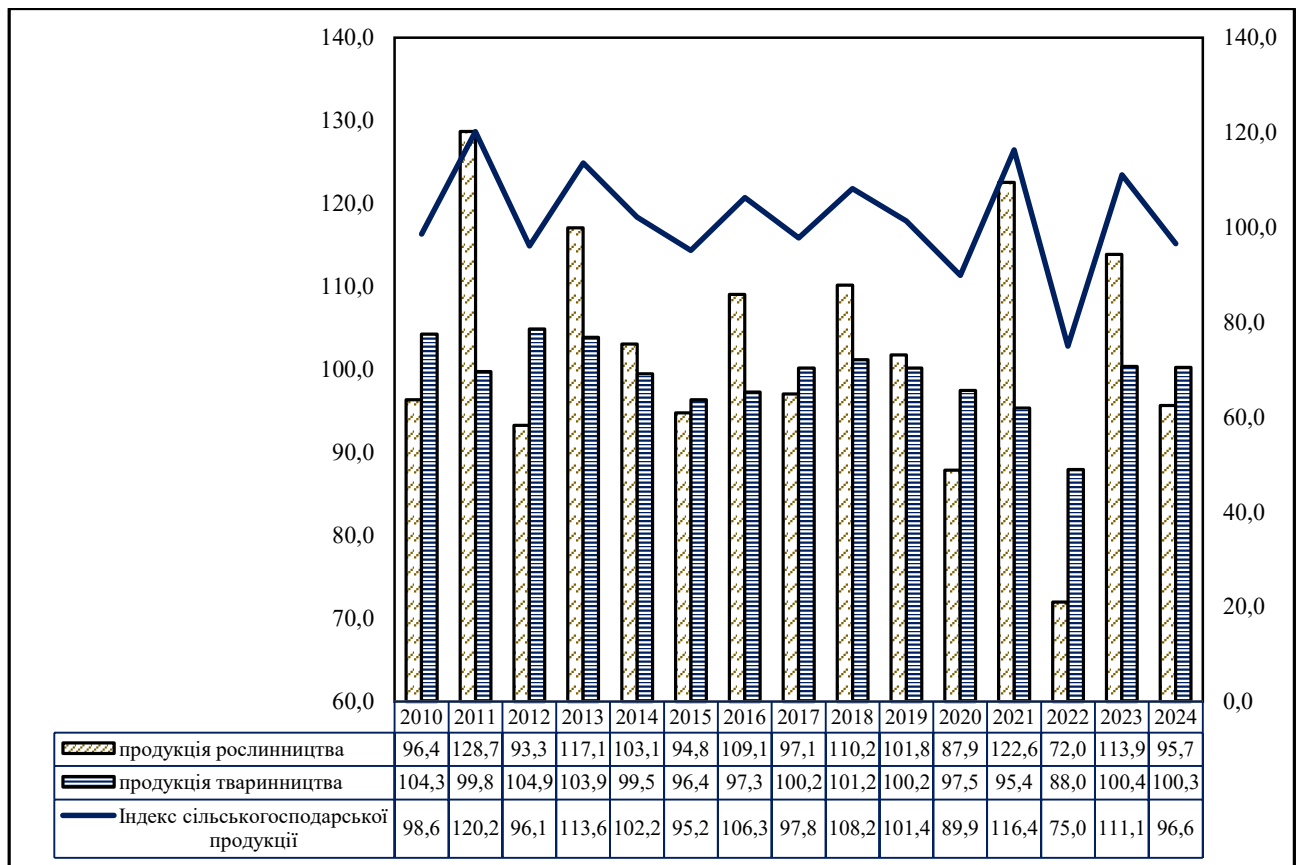

Рис. 3.2. Індекси сільськогосподарської продукції в Україні, %

Джерело: побудовано за даними ДССУ⁴⁶

У 2024 році зниження індексу сільськогосподарської продукції відбулось у більшості (13) регіонів (додаток В, табл. В.1), а обсяг сільгоспвиробництва (у постійних цінах 2021 року) в Україні склав лише 80% від рівня 2021-го. Упродовж 2021-2024 років приросту продукції агросектора вдалося досягти лише в 5 областях західного регіону (Закарпатській, Івано-Франківській, Львівській, Рівненській і Тернопільській), а також у Хмельницькій області (додаток В, табл. В.2).

Базовий сегмент українського сільського господарства – *рослинництво* (на яке припадає понад 80% у структурі сільгоспвиробництва) – у 2024 році продемонструвало позитивну динаміку аналізованого індекса в 10-ти з областях. Проте, за підсумками трьох років великої війни зменшення обсягів виробництва продукції рослинництва в Україні (у постійних цінах 2021 року) склало 21,7%. Найбільші втрати зафіксовано у Донецькій (-79,7%), Запорізькій (-86,4%), Луганській (-80,1%) і Херсонській (-92,9%) областях.

Значне падіння індексу виробництва продукції рослинництва, окрім іншого, пов'язане із втратою посівних площ, які упродовж 2022-2023 років скоротились на 20,2%. У регіональному розрізі найбільших втрат закономірно зазнали регіони активних бойових дій і прилеглі до них. Це, передусім, Херсонська, Запорізька, Луганська, Донецька, Харківська і Миколаївська області, яких зменшення посівних площ сільськогосподарських культур склало 23,4%÷95,8% (табл. 3.2). Наслідком такої динаміки стали певні зміни в регіональній структурі посівних площ, найбільшою мірою на користь Одеської (+1,69 в.п.), Кіровоградської (+1,57 в.п.), Полтавської

⁴⁶ Індекси сільськогосподарської продукції (2010-2024). Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/sg/sg_rik/arch_iosv.htm

(+1,52 в.п.) і Вінницької (+1,45 в.п.) областей. Втрата посівних площ призвела до радикальної зміни структури сільгоспвиробництва в Херсонській області – частка продукції рослинництва у ній скоротилась на 32,54 в.п. (до 58,62%).

Таблиця 3.2

**Динаміка і регіональна структура посівних площ
сільськогосподарських культур в Україні***

Регіон	Структура, %				Структурні зміни, в.п.			Темп приросту, %		
	2014	2021	2022	2023	2022- 2021	2023- 2022	2023- 2021	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021
Україна	100,00	100,00	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00	-18,11	-2,55	-20,20
Вінницька	5,94	5,72	6,97	7,17	1,25	0,19	1,45	-0,15	0,18	0,03
Волинська	1,96	2,18	2,62	2,60	0,44	-0,02	0,42	-1,48	-3,20	-4,63
Дніпропетровська	7,15	6,94	8,30	8,30	1,36	-0,01	1,35	-2,05	-2,63	-4,63
Донецька	4,89	3,67	1,67	1,34	-2,00	-0,34	-2,34	-62,71	-22,11	-70,96
Житомирська	3,06	4,08	4,87	4,60	0,79	-0,28	0,52	-2,15	-8,06	-10,03
Закарпатська	0,70	0,62	0,79	0,74	0,18	-0,06	0,12	5,15	-9,32	-4,64
Запорізька	5,97	5,98	2,61	1,20	-3,37	-1,41	-4,79	-64,28	-55,31	-84,04
Івано-Франківська	1,38	1,34	1,66	1,65	0,32	-0,01	0,31	1,41	-3,04	-1,67
Київська	4,24	4,27	5,09	5,18	0,83	0,08	0,91	-2,26	-0,99	-3,23
Кіровоградська	6,14	5,99	7,35	7,56	1,36	0,21	1,57	0,47	0,27	0,74
Луганська	3,10	3,05	0,83	0,69	-2,23	-0,14	-2,36	-77,87	-18,75	-82,02
Львівська	2,31	2,51	3,19	3,28	0,68	0,09	0,76	3,96	0,15	4,11
Миколаївська	5,74	5,62	5,56	5,40	-0,07	-0,16	-0,23	-19,07	-5,35	-23,40
Одеська	6,79	6,49	7,90	8,18	1,41	0,28	1,69	-0,31	0,91	0,60
Полтавська	6,31	6,09	7,39	7,61	1,30	0,21	1,52	-0,60	0,28	-0,32
Рівненська	1,99	2,21	2,66	2,77	0,45	0,11	0,56	-1,34	1,38	0,02
Сумська	4,00	4,24	4,88	4,71	0,63	-0,17	0,47	-5,88	-5,90	-11,43
Тернопільська	2,95	2,97	3,64	3,73	0,67	0,09	0,76	0,35	-0,22	0,13
Харківська	6,34	6,43	4,48	5,51	-1,95	1,03	-0,92	-42,97	19,92	-31,61
Херсонська	5,25	5,21	0,56	0,28	-4,64	-0,29	-4,93	-91,12	-52,34	-95,77
Хмельницька	4,12	4,24	5,20	5,30	0,96	0,10	1,05	0,32	-0,69	-0,37
Черкаська	4,41	4,29	5,19	5,34	0,89	0,16	1,05	-1,10	0,38	-0,73
Чернівецька	1,12	1,08	1,32	1,36	0,24	0,04	0,28	0,42	0,29	0,71
Чернігівська	4,15	4,77	5,26	5,54	0,49	0,28	0,77	-9,70	2,57	-7,38

Джерело: побудовано за даними ДССУ⁴⁷

У 2024 році порівняно з 2021-м, площа посіву зернових і зернобобових культур в Україні скоротилась на 30,4%, а сояшника – на 24,1%. Водночас на 11,9% зросла площа посіву цукрового буряка. Із динамікою посівних площ корелювали обсяги виробництва (валовий збір) сільськогосподарських культур у натуральному виразі, який у 2024 році становив: зернових та зернобобових – 56246 тис. т (-34,6% від показника 2021-го), сояшника – 10956 тис. т (-33,1%), цукрового буряка – 12798 тис. т (+17,9%).

Найбільше (>50%) падіння валового збору зернових і зернобобових культур відбулось у Донецькій, Запорізькій, Луганській, Харківській і Херсонській областях (додаток В, табл. В.3). Проте, у 2023 році усі регіони, окрім названих, а також Львівської і Рівненської областей, продемонстрували позитивну динаміку виробництва зернових культур. Найвищого приросту досягли Вінницька (+40,1%) і Одеська (+32,2%) області.

⁴⁷ Площі, валові збори та урожайність сільськогосподарських культур за їх видами та по регіонах. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/sg/pvzu/arch_pvzu_reg.htm

Упродовж 2022-2023 років виробництво пшениці в Україні зменшилось на 32,74%, а жита – на 61,02%. Водночас виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості за цей період скоротилось лише на 5,74%, а виробництво хліба, хлібобулочних і борошняних виробів – на 13,35%.

Завдяки високим врожаям, які були на рівні або перевершили показники 2021 року (окрім овочевих культур), у 2023-му українському сільському господарству вдалося виробити продукції рослинництва сумарно на 904630 млн грн (що склало 81,8% від довоєнного рівня), проте, у 2024 році значення цього показника скоротилось до 866578,3 млн грн. Найбільше зростання врожайності (+5,4%) порівняно 2021 роком спостерігалось у сегменті виробництва цукрового буряка. Це єдиний сегмент вітчизняного рослинництва, якому вдалося наростити виробництво та збільшити посівні площі у 2024 році.

Інший сегмент українського сільського господарства – *тваринництво* – зазнало менших втрат (-11,2% сумарного обсягу виробництва у постійних цінах 2021 року) упродовж трьох років повномасштабної війни, порівняно з рослинництвом (-21,7%). Наймасштабніше скорочення виробництва тваринницької продукції за вказаний період відбулось у Донецькій (-80,1%), Запорізькій (-86,1%) і Херсонській (-80,9%) областях (див. додаток В, табл. В.2). Також великих втрат у цьому сегменті сільгоспвиробництва зазнали Луганська (-49,3%) і Харківська (-40,2%) області. Водночас остання у 2023 році продемонструвала найвищий серед регіонів індекс продукції тваринництва – 129,8%, а у 2024 році – Запорізька область (125,3%) (див. додаток В, табл. В.1).

У структурі сільськогосподарської продукції в Україні тваринництво традиційно становило меншу частку, величина якої мала чітку тенденцію до скорочення. Так, упродовж 2012-2021 років значення цього показника зменшилось у 1,9 разу (від 33,2% до 17,7%). Війна внесла певні корективи у структуру сільгоспвиробництва на користь продукції тваринництва (19,6% у 2024 році), але це здебільшого стало наслідком скорочення посівних площ. Найбільшою мірою на тваринництві спеціалізуються Закарпатська (46,7% у структурі сільгосппродукції у 2024 році проти 50,6% у 2012-му) та Івано-Франківська (34,6% проти 54,5%) області (додаток В, табл. В.4). Значна (>20%) частка продукції тваринництва у відповідній структурі незмінно характерна для решти областей західного регіону, а також для Вінницької, Дніпропетровської, Київської і Черкаської областей.

Станом на 1 січня 2025 року кількість сільськогосподарських тварин в Україні суттєво скоротилася, порівняно з аналогічним періодом 2021-го, а саме: великої рогатої худоби (ВРХ) – на 26,1% (у т.ч. корів – на 26,7%), свиней – на 14,1%, овець – на 12,4%. Натомість кількість вирощеної сільськогосподарської птиці за вказаний період зросла на 6%. Як наслідок, за три роки війни відбулось падіння обсягів виробництва основних видів продукції тваринництва в натуральному виразі: м'яса – на 3,50% (до 2353,0 тис. т), молока – на 16,84% (до 7246,4 тис. т), яєць – на 17,58% (до 11597,9 млн шт.), вовни – на 25,25% (до 1119,0 т). Водночас обсяг реалізованої сільгосппродукції у вартісному виразі за вказаний період зріс, зокрема, м'яса та м'ясних продуктів – на 56,39%, молочних продуктів – на 40,78%.

В Україні спостерігається стійка тенденція до збільшення частки підприємств у виробництві продукції тваринництва. Так, за період 2010-2024 років значення цього показника зросло на 20,8 в.п. (із 40,1% до 60,9%). Упродовж останніх трьох років частка промислового виробництва тваринницької продукції збільшилась на 7,7 в.п. Названа тенденція має відчутні позитивні наслідки (з огляду на вищу продуктивність підприємств, порівняно з господарствами населення), передусім у молочному сегменті.

Унаслідок активних бойових дій цей сегмент тваринництва зазнав значних втрат, зокрема молочнотоварних ферм. Напередодні повномасштабного вторгнення в Україні функціонувало 1781 господарство з виробництва молока, тоді як за підсумками 2022 року їх кількість скоротилася до 1440, за 2023 рік – до 1309, а впродовж 2024 року – до 1225 підприємств.

У 2023 році практично в кожному регіоні продовжилось скорочення поголів'я корів у промисловому секторі. Виняток склали Миколаївська (+0,5 тис. голів або +8,1%), Тернопільська (+0,6 тис. голів або +3,7%) і Харківська (+1 тис. голів або +5%) області. У 2024 році кількість поголів'я корів у промисловому секторі загалом збільшилась на 3,7 тис. голів або на 1%. Зростання продемонстрували дев'ять регіонів, а найбільше – знову Миколаївська (+1 тис. голів або +15,6%) і Тернопільська (+1,9 тис. голів, або +11,1%) області, а також Хмельницька (+1,9 тис. голів або +6,9%).

Попри загалом негативну динаміку поголів'я корів в Україні, переважна більшість (2/3) регіонів продемонстрували зростання обсягів виробництва промислового молока завдяки підвищенню продуктивності. Як наслідок, обсяг молока від підприємств у структурі переробки повернувся до рівня 2021 року, загальна частка такого молока у структурі зданого на переробку збільшилась до 91,8% (проти 81,8% перед повномасштабним вторгненням), а частка молока гатунку «екстра» досягла 55%⁴⁸. Станом на 1 січня 2025 лідерами за обсягом промислового виробництва молока були Полтавська, Черкаська, Чернігівська, Київська і Вінницька області, які сумарно утримували 51% промислових корів в Україні.

Описані ключові тенденції та проблеми розвитку українського сільського господарства (прямі і непрямі втрати внаслідок війни, скорочення посівних площ, нестабільна динаміка врожайності та спеціалізації сільгоспвиробництва) за останні три роки дещо змінили просторову архітектуру цього сектора національної економіки. Зокрема, в регіональній структурі виробництва сільськогосподарської продукції закономірно зменшились частки Донецької, Запорізької, Луганської, Миколаївської, Харківської і Херсонської областей (додаток В, табл. В.5). Водночас усі сім областей західного регіону (а надто – Львівська область) відчутно наростили свій потенціал виробництва сільгосппродукції як рослинництва, так і тваринництва. Аналогічні тенденції спостерігаються і на рівні традиційних лідерів вітчизняної аграрної сфери – Вінницької, Дніпропетровської, Київської, Кіровоградської, Полтавської, Хмельницької і Черкаської областей.

Попри складну політико-економічну ситуацію в країні, держава підтримує сільське господарство. Так, у бюджеті на 2026 рік закладено 2 459,5 млн. грн. для стимулювання діяльності сільгосптоваровиробників, зокрема передбачено: 5 млн. грн. – для компенсації сімейним фермерським господарствам сплаченого ЄСВ; 120 млн. грн. – для надання кредитів фермерським господарствам; 2 459,5 млн. грн. – на дотації фермерських господарств та інших виробників сільськогосподарської продукції з метою стимулювання обробки земель, вирощування ВРХ, овець та кіз. Також держава застосовує гарантійні інструменти (які покривають 50% або 80% ризику) щодо кредиторів, які фінансують сільське господарство в регіонах, близьких до воєнних дій.

В Україні активно діє державна програма часткової компенсації (25%) вартості сільгосптехніки вітчизняного виробництва, до якої доєднались понад 100

⁴⁸ Молочна карта України. URL: <https://avm-ua.org/uk/post/molocna-karta-ukraini-2025-zdobutki-popri-vtrati>

машинобудівних підприємств. Перелік сільськогосподарської техніки та обладнання, вартість яких частково компенсується в межах державної підтримки, розширено до 8705 номенклатурних одиниць. Застосування такого інструменту, з одного боку, дозволяє стимулювати розвиток вітчизняного машинобудування для АПК, а з іншого – надає можливість аграріям придбати необхідну техніку на вигідних умовах.

Перспективи розвитку українського сільського господарства значно розширює введення в дію закону «Про аграрні ноти», який набрав чинності на початку 2025 року⁴⁹. За цим законом, у практику впроваджується новий фінансовий інструмент – неемісійні цінні папери (аграрні ноти), які функціонуватимуть в електронному вигляді. Очікується, що задіяння такого інструменту спростить доступ українських сільгоспвиробників до фінансових ресурсів та забезпечать глибшу інтеграцію агробізнесу в ринки капіталу, зокрема, міжнародні. Новий закон надає доступ іноземним інвесторам до аграрних нот. Відтак можливості додаткового фінансування вітчизняного сільського господарства суттєво зростуть.

Дотепер в Україні функціонують аграрні розписки, які на 98-99% використовуються в традиційному польовому експортоорієнтованому рослинництві. Заставою є п'ять основних культур: пшениця, соняшник, кукурудза, ріпак і соя. Загалом аграрні розписки видаються під вирощування 45 культур, зокрема у садівництві, ягідництві, при вирощуванні нішевих культур та в органічному виробництві. Новий закон передбачає, що аграрні ноти можна буде використовувати у більшій кількості секторів сільського господарства, які не передбачає чинний закон «Про аграрні розписки». Зокрема, аграрними нотами можуть скористатись виробники продукції тваринництва, птахівництва, а також більш спеціалізовані сегменти, такі як вівчарство, бджільництво тощо. Цей інструмент буде застосовуватись і в сегменті первинної переробки, до прикладу, у виробництві цукру, олії, борошна, крохмалю, томатної пасти та ін. Таким чином, за допомогою аграрних нот можна буде фінансувати всі ланцюги створення доданої вартості в Україні, пов'язані з сільськогосподарським виробництвом.

Для іноземних інвесторів українське сільське господарство залишається дуже привабливим напрямком вкладень, навіть попри форс-мажорні обставини, в яких воно опинилося внаслідок повномасштабної війни. Для захисту інвестицій провідна світова фірма з надання страхувальних послуг Aon спільно з Міжнародною фінансовою корпорацією розвитку США (DFC) оголосила про запуск унікальної програми страхування воєнних ризиків, яка спрямована на забезпечення економічного відновлення України. Понад 85% (або 300 млн. дол. США) від загальної суми програми передбачено для охорони здоров'я і сільського господарства. Останнє визначене одним із 5-ти секторів, які мають найбільший потенціал для прискореного економічного зростання, відповідно до Ukraine Facility (Програми фінансової підтримки України від Європейського Союзу на 2024-2027 роки).

⁴⁹ Запроваджено аграрні ноти – неемісійний цінний папір в е-формі. URL: <https://lexinform.com.ua/zakonodavstvo/zaprovadzheno-agrarni-noty-neemisijnyj-tsinnyj-papir-v-e-formi/>

Висновки

Основні напрями реформ та інвестицій для відновлення, модернізації і забезпечення конкурентоспроможності вітчизняного агропродовольчого сектора викладені у «Стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року». Цей документ містить 7 стратегічних цілей. Пропонуємо підходи та інструментарій реалізації двох із них, зокрема:

Ціль 3. Забезпечення стійкості сільськогосподарського сектору: підтримка стабільного та справедливого доходу виробників, підвищення їх конкурентоспроможності.

Для реалізації цієї цілі необхідне стимулювання розвитку: а) транспортно-логістичної інфраструктури (передусім у сільській місцевості) на засадах державно-приватного партнерства; б) кооперації та інтеграції (горизонтально-вертикальної) сільськогосподарських і промислових товаровиробників у процесах первинної обробки, заготівлі та реалізації виготовленої продукції.

Перспективною формою стимулювання розвитку в Україні малих агропереробних виробництв (дрібних фермерських чи індивідуальних) є їх кооперація. До прикладу, частка сільськогосподарських кооперативів на аграрному ринку ЄС складає 40-50%. Таким чином, ефективність підприємств досягається шляхом їх об'єднання з метою спільного виробництва, доступу до фінансових і матеріальних ресурсів та просування своєї продукції. Сільськогосподарські кооперативи можуть створюватися за рахунок коштів міжнародної технічної допомоги або за сприяння великих агропереробних підприємств. Інтеграції дрібних сільгоспвиробників сприятиме, зокрема, запровадження закону «Про аграрні ноти», оскільки потужніші об'єднання матимуть вищі шанси на отримання фінансування з боку іноземних інвесторів.

Подальший розвиток молокопереробного сегмента в Україні вимагає задіяння таких механізмів:

- консолідації зусиль основних суб'єктів молочного ринку, тобто виробників сирого молока, промислових переробних виробництв і постачальників (техніки, кормів та ін.) задля реалізації стратегії win-win (коли позитивних результатів можна досягти тільки спільними зусиллями);
- модернізації наявних і розбудови нових потужностей (молочних ферм як мінімум на 1000 голів ВРХ для забезпечення достатнього рівня маржинальності) та впровадження сучасних технологій (у т.ч. цифрових) і обладнання для виробництва молочної сировини необхідних обсягів та належної якості з одночасним зменшенням виробничих, адміністративних і маркетингових затрат;
- посилення кооперації сільськогосподарських товаровиробників та їх подальшої інтеграції із промисловими підприємствами задля підвищення конкурентоспроможності та розширення перспектив виходу на зовнішні ринки збуту молочної продукції;
- формування елементів розвинутої інфраструктури внутрішнього молочного ринку, зокрема у таких сегментах: збору і зберігання сирого молока, а також контролю його якості; поставок кормів і ветеринарних препаратів; збуту готової продукції; навчання та підготовки кваліфікованих підприємців-фермерів і переробників молочної сировини (шляхом створення спеціальних тренінгових центрів).

Для підтримки вітчизняних виробників як сирого молока (сільськогосподарських підприємств), так і молочних продуктів (промислових

підприємств) держава повинна виконувати свої регуляторні функції у забезпеченні реалізації наведених механізмів, як мінімум у 3-х базових напрямках:

- 1) удосконалення відносин у сфері землекористування – надання гарантії пріоритетного права виробникам молочної сировини на викуп землі (із розтермінуванням оплати на 5-10 років) за фіксованою ціною з розрахунку 1,5 га на одну корову для вирощування грубих кормів (силосу, сіна, соломи), які складають 70% раціону худоби, однак їх неможливо вільно купити на ринку;
- 2) послаблення фіскального тиску – зменшення ставки ПДВ на молочні продукти, яка в Україні становить 20%, тоді як у Німеччині – 7%, у Франції – 5,5%, а у Польщі – 5%;
- 3) надання фінансової та інституційної підтримки, яка включає:
 - розробку та реалізацію відповідних програм зі стимулювання розвитку молочного тваринництва на середньо- і довгостроковий періоди (з огляду на високу тривалість окупності інвестицій у молочне тваринництво);
 - створення (у перспективі) іпотечного банку та спеціальних інвестиційних фондів, зокрема на регіональному рівні;
 - подальшу підтримку кооперативів та координацію зусиль суб'єктів внутрішнього молочного ринку в інтеграційних процесах (зокрема створенні аграрних парків);
 - сприяння адаптації виробників молочної сировини та молочних продуктів до європейських технологічних норм виробництва і контролю якості продукції.

Ціль 6. Модернізація аграрного сектору: розвиток переробки, інновацій, цифровізація та обмін знаннями.

На сьогодні поглиблена переробка зернових – це загальносвітовий тренд, що передбачає запровадження інноваційних технологій, створення нових робочих місць і отримання доданої вартості. Вона включає, з-поміж іншого, виготовлення сировини (крохмалю, глюкозно-фруктозних сиропів та ін.) і тари (біопластику) для продукції харчової промисловості. Для України стимулювання розвитку виробництв із глибокої переробки зернових може стати дієвим інструментом як реалізації політики імпортозаміщення, так і посилення присутності вітчизняних товаровиробників на преміальних ринках продукції з високою доданою вартістю. Реалізація цього напрямку вимагає впровадження інноваційних технологій вирощування зернових культур і, водночас, підвищення рівня технічного оснащення борошномельних виробництв задля підвищення якості готової продукції із забезпеченням вимог світових стандартів.

Для забезпечення стабільної роботи і подальшого нарощування продукції тваринництва в Україні необхідно збільшувати обсяги вітчизняного виробництва комбікормів та їх компонентів. Перспективним напрямком є, зокрема, виробництво кормів тваринного походження. У світовій практиці широкого розповсюдження при відгодівлі свиней набули відходи м'ясопереробної промисловості. Ця група кормів характеризується високим умістом легкоперетравного протеїну і застосовується для збалансування раціонів комбікормів та збагачення протеїном добавок. Споживання таких кормів дозволяє забезпечити потреби свиней у поживних речовинах, макро та мікроелементах і вітамінах з метою отримання якісної м'ясної продукції (свинини) і досягнення найвищої ефективності промислового виробництва.

Загалом ринок кормів тваринного походження має великий потенціал розвитку не лише у сегменті свинарства. Активні урбанізаційні процеси, а відтак, зміна традицій і побутової культури населення призводить до збільшення кількості домашніх тварин,

основу раціону харчування яких становлять корми тваринного походження. Останні стають важливим напрямком розвитку м'ясопереробних виробництв, сировиною для виготовлення продукції яких є здебільшого відходи харчової промисловості. Таким чином, технології поглибленої переробки агросировини стимулюють створення виробництв замкненого циклу. У цьому контексті для України актуальним є також розвиток виробництв із виготовлення харчових добавок і концентратів для м'ясопереробної промисловості. Розширення виробництва додаткових видів продукції дозволить наростити обсяги виготовлення не лише м'ясних виробів, але й медичних препаратів, кормових і технічних продуктів. Комплексне використання м'ясної сировини у підсумку забезпечить зростання рівня прибутковості цього сегмента харчової промисловості.

У молокопереробному сегменті актуальним є створення безвідходних виробництв із комплексною глибокою переробкою, що передбачає максимальне включення молочної сировини, зокрема вторинної (знежиреного молока, маслянки та сироватки) у промислову обробку, її раціональне використання і виготовлення на цій основі конкурентоспроможної на світовому ринку продукції з покращеними органолептичними показниками і більш тривалим терміном придатності. Найактуальнішими на даному етапі видами таких виробництв є переробка сироватки (у т.ч. до рівня отримання молочного цукру, гідролізатів молочного жиру і білка, похідних лактози), отримання функціональних напоїв із молочних відходів, а також молочних продуктів, що використовуються при виготовленні ковбасних виробів.

4. ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО ТОВАРНОГО ЕКСПОРТУ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Вплив зовнішньої торгівлі з країнами ЄС на економіку України

Підписання Угоди про Асоціацію між Україною і Європейським Союзом, дія Поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі з ЄС (ПВЗВТ), яка передбачає лібералізацію торгівлі між сторонами, гармонізацію законодавства і нормативно-регуляторної бази, а також подальші кроки щодо розбудови торговельних відносин між Україною і ЄС сприяли формуванню спільних стратегічних точок взаємодії та розробленню єдиних інституційних механізмів комунікації між торговельними партнерами. Так, починаючи з 2016 року, вітчизняні компанії активно використовували можливості, які надавали стратегічні програмні документи щодо лібералізації зовнішньої торгівлі, що синхронізовано здійснювалися обома сторонами. Відповідно спостерігалася тенденція кардинальних позитивних зрушень у взаємній торгівлі між Україною і країнами Євросоюзу.

Як відповідь на повномасштабне військове вторгнення росії на територію України на європейському рівні реалізовувалася низка інституційних та організаційних ініціатив. Зокрема, у 2022 році набув чинності Регламент Європейського Парламенту та Європейської Ради № 2022/870 про тимчасові заходи з лібералізації торгівлі; за європейської ініціативи було запроваджено План дій «Шляхи солідарності» для генерування альтернативних логістичних транспортних маршрутів для України. Рішення, ухвалені у 2022 році, були своєчасними з огляду на те, що саме тоді Україна втратила доступ до експортного шляху у Чорному морі, і виникла потреба оперативно переорієнтуватися на інші маршрути. Значення шляхів солідарності розкривалося у захисті глобальної продовольчої безпеки, експорті української продукції та реалізації можливостей імпортувати критично важливі для держави товари.

2024 рік став визначальним для нашої країни у світлі реалізації євроінтеграційного курсу, оскільки саме тоді було офіційно розпочато переговорний процес щодо вступу України до ЄС. Продовжився спільний процес гармонізації законодавства та нормативно-регуляторної бази, а також робота над імплементацією Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, включно з ПВЗВТ як важливого інструменту наближення України до Євросоюзу. Так, Україна ухвалила низку важливих євроінтеграційних законів, зокрема щодо імплементації деяких положень Митного кодексу Європейського Союзу, наближення до *acquis* ЄС у сфері державних закупівель. Зросла кількість орієнтованих на Європейський Союз експортерів, які отримали статус уповноваженого експортера, а вдтак, можуть експортувати товари до країн ЄС без оформлення сертифікату EUR.1 У 2024 році набув чинності Регламент Європейського парламенту і Ради ЄС про тимчасові заходи з лібералізації торгівлі, що доповнюють торговельні поступки, які застосовуються до українських товарів, згідно з Угодою про Асоціацію. Участь України у програмі «Цифрова Європа» сприяла зниженню рівня трансакційних і торговельних витрат у взаємній торгівлі товарами та послугами між ЄС і Україною.

Підсумки виконання Пріоритетного плану дій з імплементації ПВЗВТ на 2023-2024 рр. продемонстрували, що торговельна частина Угоди про асоціацію дозволяє паралельно створювати можливості для активізації взаємної торгівлі і забезпечувати виконання вимог стосовно членства України в ЄС. Водночас варто наголосити, що

країни-члени ЄС стали ключовими торговельними партнерами для України ще до початку повномасштабної війни. Кардинальні трансформації розпочалися, коли після запровадження численних торгових «воєн», анексії Криму росією і початку війни на Сході вітчизняні виробники почали шукати альтернативи ринкам країн СНД.

Сьогодні Україна продовжує залишатися експортоорієнтованою країною і розширення співпраці з ЄС надалі розглядається ключовим фактором для сучасного економічного розвитку та поствоєнного відновлення.

Європейський Союз вже традиційно є основним торговельним партнером для України. Так, стабільно високою є питома вага торгівлі товарами з ЄС: у 2024 році цей показник склав 53,8 % від загального обсягу торгівлі України (у 2023 році – 56%). Загалом обсяг торгівлі товарами між Україною і ЄС у 2024 році становив 60,5 млрд. доларів США, що на 8% більше, ніж у 2023-му.

У 2024 році експорт товарів до країн ЄС склав 24,8 млрд дол США (зріс на 5,9% порівняно з попереднім 2023 роком), а імпорт – 35,7 млрд дол США (+9,8%). За підсумками 2024 року сальдо двосторонньої торгівлі для України виявилось негативним на рівні -10,9 млрд. дол. США. Україна є 17-ю за пріоритетністю торговельним партнером для ЄС і, водночас, входить до трійки постачальників аграрної продукції (товари груп 1-24) на європейський ринок.

Поступове зростання обсягів торгівлі товарами між Україною та ЄС, яке зазнало відновлення після 2016 року, набувало стабільності, хоча і мало циклічний характер (рис. 4.1). Протягом дії Угоди про Асоціацію експорт з України до ЄС збільшувався, за виключенням 2020 року, коли він знизився через пандемію COVID-19 і 2023 року, коли мало місце блокування для України західного кордону для перетину вантажним автомобільним транспортом.

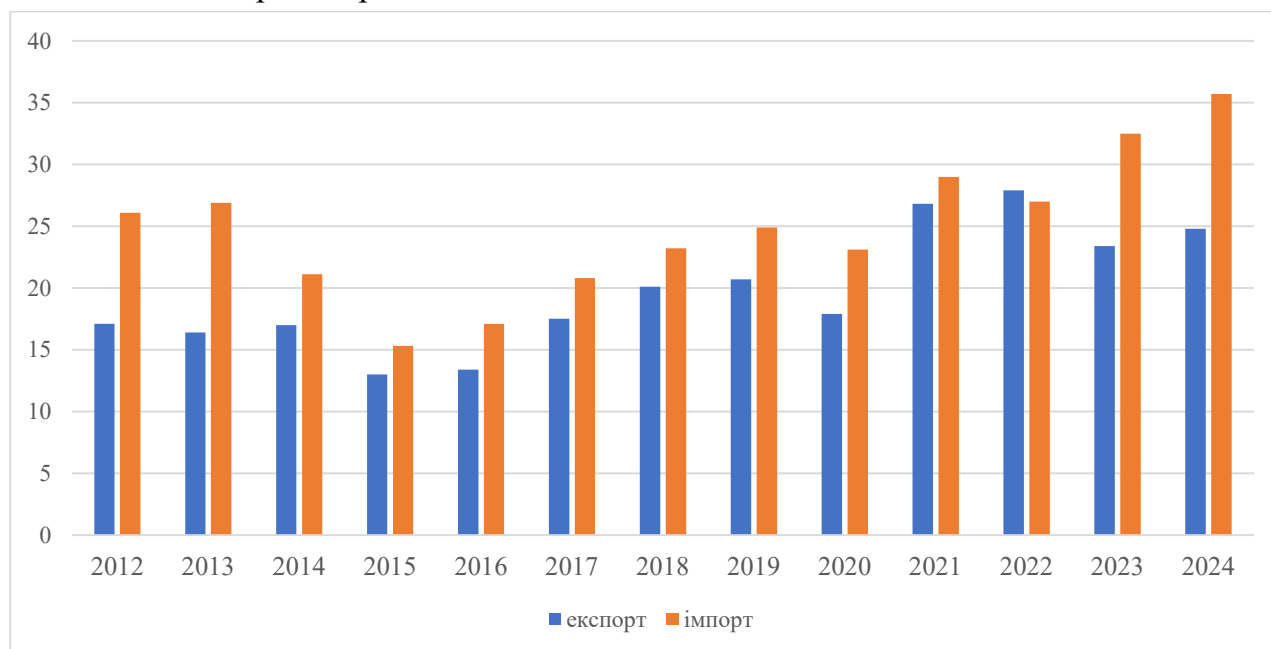

Рис. 4.1. Експорт та імпорт зовнішньої торгівлі товарами України з країнами-членами ЄС, млрд. дол. США

Джерело: побудовано за даними ДССУ⁵⁰

⁵⁰ Товарна структура зовнішньої торгівлі з країнами ЄС. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/zed.htm

Водночас сальдо взаємної торгівлі товарами залишалося практично завжди негативним (рис. 4.2).

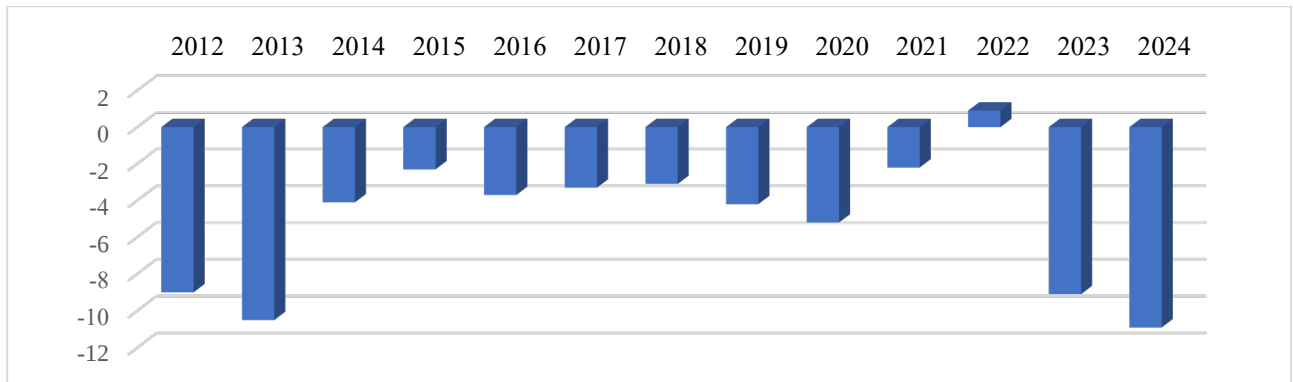

Рис. 4.2. Сальдо зовнішньої торгівлі товарами України з країнами-членами ЄС, млрд. дол. США

Джерело: побудовано за даними ДССУ⁵¹

Найбільшими імпортерами українських товарів є Польща (18,9% обсягу експорту до ЄС), Іспанія (11,5%), Німеччина (11,4%), Нідерланди (8%), Італія (7,8%), Румунія (7%), Угорщина (4,6%) і Болгарія (4,6%). Водночас найбільше поставок в Україну надходить із Польщі (19,5% загального обсягу імпорту з ЄС), Німеччини (15,0%), Італії (7,2%), Чехії (6,9%), Болгарії (6,6%), Греції (5,8%), Словаччини (5,6%) і Румунії (4,7%). Перелік країн-основних торговельних партнерів в межах ЄС також залишається переважно традиційним (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

**Найбільші країни-партнери (члени ЄС) України
у товарному експорті та імпорті у 2024 році**

Експорт			Імпорт		
країна	тис. дол. США	%	країна	тис. дол. США	%
Польща	4708912,1	18,9	Польща	6990086,3	19,5
Іспанія	2863457,0	11,5	Німеччина	5386241,9	15,0
Німеччина	2840755,5	11,4	Італія	2576192,0	7,2
Нідерланди	1990368,4	8,0	Чехія	2476501,0	6,9
Італія	1935708,3	7,8	Болгарія	2360146,6	6,6
Румунія	1760766,5	7,0	Греція	2067067,2	5,8
Угорщина	1152101,4	4,6	Словаччина	2001061,6	5,6
Болгарія	1133589,7	4,6	Румунія	1710843,4	4,7

Джерело: побудовано за даними ДССУ⁵²

Позитивне сальдо зовнішньої торгівлі товарами у 2024 році зберігалося з Австрією, Бельгією, Іспанією, Кіпром, Латвією, Мальтою, Нідерландами, Португалією і Румунією.

У 2024 році у структурі експорту товарів із України до країн ЄС переважали: продукція агропромислового комплексу та харчової промисловості, продукція металургійного комплексу та машинобудування, мінеральні продукти, деревина і вироби з деревини, промислові товари і продукція хімічної промисловості (табл. 4.2). Серед товарів, обсяг експорту яких збільшився у поточному періоді, слід відзначити

⁵¹ Товарна структура зовнішньої торгівлі з країнами ЄС. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/zed.htm

⁵² Товарна структура зовнішньої торгівлі з країнами ЄС. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/zed.htm

жири та олії, насіння і плоди олійних культур, електричні машини, залишки і відходи харчової промисловості. Натомість в імпорті з ЄС до України у 2024 році домінували енергетичні матеріали; засоби наземного транспорту, крім залізничного; реактори ядерні, котли, машини; електричні машини; пластмаси, полімерні матеріали; фармацевтична продукція; добрива. Усі вказані товарні групи, окрім енергетичних матеріалів та добрив, по імпорту показали зростання порівняно з попереднім періодом.

Таблиця 4.2

Найбільші товарні групи у зовнішній торгівлі України з країнами ЄС у 2024 році

Код і назва товарів згідно з УКТЗЕД	Експорт		Імпорт	
	тис. дол. США	у % до загального обсягу	тис. дол. США	у % до загального обсягу
I. Живі тварини; продукти тваринного походження	728485,3	2,9	632354,1	1,8
II. Продукти рослинного походження	6770139,9	27,3	739703,1	2,1
III. Жири та олії тваринного або рослинного походження	3373528,2	13,6	102759,1	0,3
IV. Готові харчові продукти	1975876,4	8,0	2502009,8	7,0
V. Мінеральні продукти	2032894,1	8,2	6211944,8	17,4
VI. Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	487535,1	2,0	4910164,1	13,7
VII. Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них	230119,2	0,9	1987059,1	5,6
IX. Деревина і вироби з деревини	1203457,9	4,8	171705,2	0,5
X. Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	145536,9	0,6	678242,6	1,9
XI. Текстильні матеріали та текстильні вироби	530816,6	2,1	579760,1	1,6
XV. Недорогоцінні метали та вироби з них	2883387,9	11,6	1603157,8	4,5
XVI. Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання	2525142,1	10,2	5428005,4	15,2
XVII. Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби	289638,6	1,2	3967591,8	11,1
XX. Різні промислові товари	949872,5	3,8	324784,1	0,9

Джерело: побудовано за даними ДССУ⁵³

Слід зауважити, що після 2015 року, коли, по-перше, українська економіка спромоглася нейтралізувати негативний вплив зовнішньополітичного чинника військового конфлікту з російською федерацією і, по-друге, були сформовані необхідні інституційні можливості для активізації зовнішньої торгівлі з ЄС, показники українського експорту до ЄС та імпорту з ЄС у динаміці демонстрували позитивні тренди. Це зростання було втрачено у 2020 році, коли пандемія коронавірусу спричинила різке падіння обсягів міжнародної торгівлі у світі загалом, а відтак і обсяги зовнішньої торгівлі між Україною і ЄС. Проте вже у 2021 році показники експортно-імпортних операцій України і ЄС показали впевнене зростання порівняно з 2020-м. На жаль, реалії воєнного часу призвели до значного скорочення вітчизняного товарного експорту до ЄС у 2023 році. Передумовами такого скорочення стали об'єктивне зменшення виробництва вітчизняної експортної продукції внаслідок руйнування підприємств, захоплення територій, мінування сільськогосподарських площ, а також періодів блокування нашого кордону та запровадження обмежень на експорт деяких видів агропромислової продукції українських виробників низкою європейських країн. Товарний імпорт із ЄС у 2023 році, навпаки, зріс, оскільки лише

⁵³ Товарна структура зовнішньої торгівлі з країнами ЄС. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/zed.htm

через кордони ЄС Україна має можливість отримувати імпорتنі надходження. У 2024 році тенденція до зростання обсягів взаємної торгівлі продовжилася.

Залежність вітчизняної економіки від активності зовнішньоторговельної діяльності з ЄС може бути підтверджена шляхом застосування інструментарію кореляційно-регресійного аналізу. Представлена побудована економетрична модель залежності ВВП України (Y) від показників експорту товарів до ЄС (X₁) та імпорту товарів з ЄС (X₂) за 2012-2024 рр. Дві регресійні моделі, які описують вплив кожної з двох незалежних змінних X₁, X₂ на змінну Y та їх статистичні оцінки наведено в табл. 4.3.

Таблиця 4.3

**Статистичні характеристики залежності ВВП України
від зовнішньоекономічних операцій з ЄС**

Регресійні моделі впливу незалежних змінних на показник ВВП	Експорт товарів до ЄС, млрд. дол. США (X ₁)	Імпорт товарів з ЄС, млрд. дол. США (X ₂)
Рівняння моделі	$Y = 45862 + 5330,6 X_1$	$Y = 7214,5 + 5785,8 X_2$
Коефіцієнт кореляції	0,7	0,91
F-статистика	10,66	50,73

Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ⁵⁴

Інтенсивність зв'язку між змінними, включеними в модель регресії, вимірюється коефіцієнтом кореляції, спостережуване значення якого у всіх моделях вказує на наявність між досліджуваними змінними тісного прямого зв'язку. Перевірка достовірності регресійної моделі і коефіцієнта кореляції на основі критерію Фішера дає підстави зробити висновок про адекватність моделі, оскільки спостережуване значення F-статистики у всіх моделях є більшим від табличного при рівні 0,05. Таким чином, за результатами розрахунків, проведених на основі статистичних даних щодо обсягів зовнішньої торгівлі товарами між Україною і ЄС за період 2012-2024 років, можемо стверджувати про позитивний вплив зростання показників експорту товарів до ЄС та імпорту товарів з ЄС на ВВП України: збільшення експорту на 1 млрд дол. США призводитиме до зростання ВВП на 5330,6 млн дол. США, а збільшення імпорту на 1 млрд дол. США призводитиме до зростання ВВП на 5785,8 млн дол. США.

Особливості та сучасні тренди розвитку зовнішньої торгівлі України формуються у різнопланових умовах, з одного боку – це російсько-українська війна, а з іншого – європейська інтеграція. Завдяки дії організаційних, інституційних та правових механізмів країни-члени ЄС стали головними торговельними партнерами України. Хоча нинішня структура торгівлі здебільшого визначається експортною спроможністю і торговельним режимом із країнами ЄС, а не засадами економічної доцільності, європейська інституційна та організаційна підтримка сприяє стабільному функціонуванню економічної системи нашої країни, спрощує доступ до європейського ринку для вітчизняних виробників, популяризує українські товари в межах європейського простору і стимулює зовнішню торгівлю. Накопичений досвід взаємної співпраці стає важливим етапом для подальшої євроінтеграції України, він визначає пріоритетні напрями комунікації з європейськими партнерами і свідчить про потребу надання допомоги та підтримки як в економічному напрямі, так і у дипломатичній сфері.

⁵⁴ Товарна структура зовнішньої торгівлі з країнами ЄС. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/zed.htm

Структура та динаміка агропромислового експорту України

Згідно з Програмою фінансової підтримки України від ЄС (Ukraine Facility), агропродовольчий сектор визначений одним із 6-ти секторів національної економіки, які мають потенціал швидкого зростання. Необхідною передумовою перспектив розвитку вітчизняного агросектора і сектора переробки є висока цінова і якісна конкурентоспроможність їх продукції на внутрішньому та світовому ринках. Аграрна продукція домінує у товарному експорті України – частка I-IV товарних груп у структурі останнього у 2023 році досягла 59,1% (проти 40,7% у 2021-му)⁵⁵, а за підсумками 8 місяців 2025 року склала 55,4%⁵⁶. Однак, подальшому нарощенню українського аграрного експорту в умовах повномасштабної війни перешкоджають системні внутрішні і зовнішні чинники.

Незважаючи на значний обсяг у натуральному вимірі (~60 млн. т у рік), вартісний вимір агропромислового експорту України є порівняно невисоким. Так, у 2024 році з України експортовано агропромислової продукції на суму 24,7 млрд. дол. США (проти 27,8 млрд. дол. США у 2021-му), тоді як, до порівняння, з Польщі у 2023 році – на 55 млрд. дол. США (проти 41 млрд. дол. США). Водночас за 8 місяців 2025 року (порівняно з відповідним періодом 2024-го) вартість агропромислового експорту України знизилася на 9,1% (з 16,1 млрд. дол. США до 14,6 млрд. дол. США).

Ключовою причиною порівняно невисокої вартості українського агропромислового експорту є його вузька спеціалізація на трьох-чотирьох товарних позиціях сировинного характеру з низькою ціною за одиницю продукції. Традиційно найбільшу частку в експорті аграрної продукції з України займають соняшникова олія, кукурудза і пшениця. У I півріччі 2025 року на ці три товарні позиції сумарно припало 59,5% (проти 62,7% у 2021-му) українського аграрного експорту (рис. 4.3). Для порівняння, у структурі агропромислового експорту Польщі найбільші частки припадають на товарні позиції вищої вартості, зокрема: м'ясо, м'ясопродукти і тваринництво (19%); зернові культури (15%); тютюн і тютюнові вироби (11%); цукор і цукрові вироби (7%); молочні продукти (6%); та інші товарні позиції з вищою ціною (рис. 4.4).

Вартість соняшникової олії, кукурудзи та пшениці, експортованих з України, у 2024 році, сумарно склала 14,1 млрд. дол. США або 55,4% вітчизняного агропромислового експорту. Водночас вартість м'яса, м'ясних субпродуктів, тварин, експортованих із Польщі у 2023 році, становила 10,8 млрд. дол. США, що склало лише 19% агропромислового експорту цієї країни. У 2024 році середня експортна ціна 1 т соняшником олії з України становила 822 дол. США, кукурудзи – 171,2 дол. США, пшениці – 180,8 дол. США, тоді як м'яса та їстівних субпродуктів птиці – 2144,9 дол. США. Таким чином, зорієнтованість українського агропромислового експорту на зернових культурах і соняшниковій олії з позиції цін на ці товари є нераціональною.

Водночас варто наголосити, що з 2023 року у структурі агропромислового експорту з України розпочались тенденції до підвищення рівня її диверсифікованості у напрямку зростання часток товарів вищої вартості та рівня переробки сировини. Зокрема, експорт м'яса та їстівних субпродуктів птиці у 2024 році, порівняно з 2021-м,

⁵⁵ Товарна структура зовнішньої торгівлі України. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2025/zd/tsztt/arh_tsztt2025_u.html

⁵⁶ Статистичний експорт та імпорт. Офіційний сайт Державної митної служби України. URL: <https://customs.gov.ua/statistika-ta-reiestri#statistika>

збільшився на 34,4% та склав 962,7 млн дол. США. За I півріччя 2025 року частка цього товару у структурі вітчизняного агропромислового досягла 4,8%, а обсяг його експорту збільшився на 15,9% порівняно з відповідним періодом 2024-го. Відтак є підстави констатувати загалом позитивну тенденцію до збільшення у структурі українського аграрного експорту частки товарів із вищим ступенем переробки. За умови збереження і посилення цієї тенденції у середньостроковій перспективі вітчизняний агропромисловий експорт має потенціал до значного підвищення його вартості.

Рис. 4.3. Структура агропромислового експорту України, %

Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ⁵⁷

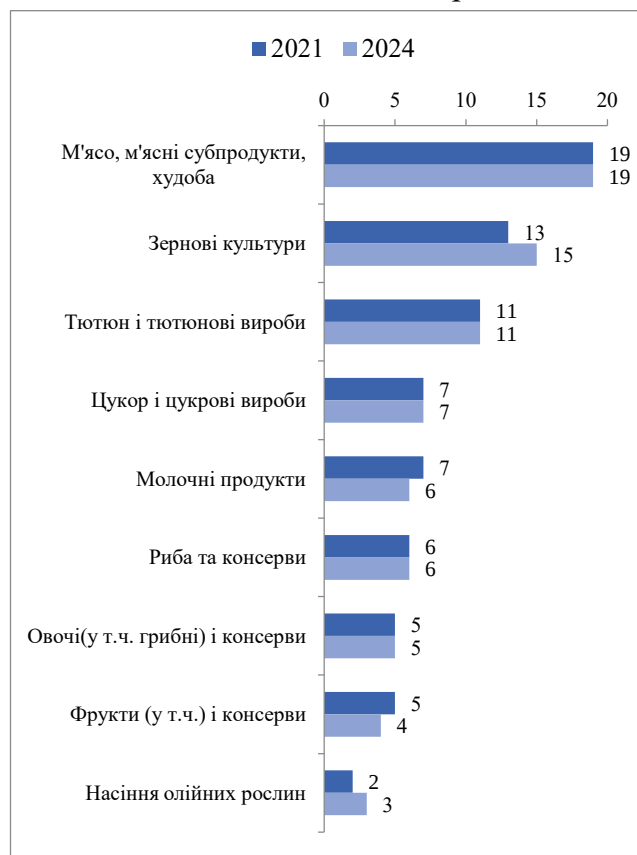

Рис. 4.4. Структура агропромислового експорту Польщі, %

Джерело: авторські розрахунки за даними KOWR⁵⁸

Вагомим чинником впливу на перспективи нарощення агропромислового експорту України з його нинішньою спеціалізацією є вкрай динамічна експортна ціна зернових культур та соняшникової олії, що може зумовлюватись коливанням урожайності, попиту і пропозиції на світових ринках аграрної продукції. Цінові коливання на ключові товарні позиції українського агропромислового експорту мають вплив на його кількісні показники, що, своєю чергою, може спричиняти фінансову нестабільність аграрного сектора національної економіки. Так, у I півріччі 2025 року із зростанням експортної ціни 1 т соняшникової олії з України на 47,0% обсяги її експорту зменшилась на 34,7% (порівняно з відповідним періодом минулого року), тоді як у 2023 році зниження ціни на олію на 31,6%, навпаки, супроводжувалось зростанням обсягів експорту цієї продукції на 32,6% (рис. 4.5).

⁵⁷ Товарна структура зовнішньої торгівлі України. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2025/zd/tszt/arh_tszt2025_u.html

⁵⁸ Wyniki eksportu produktów rolno-spożywczych z Polski w 2024 r. Oficjalna strona Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa. URL: <https://www.gov.pl/web/kowr/handel-zagraniczny-produktami-rolno-spozywczymi>

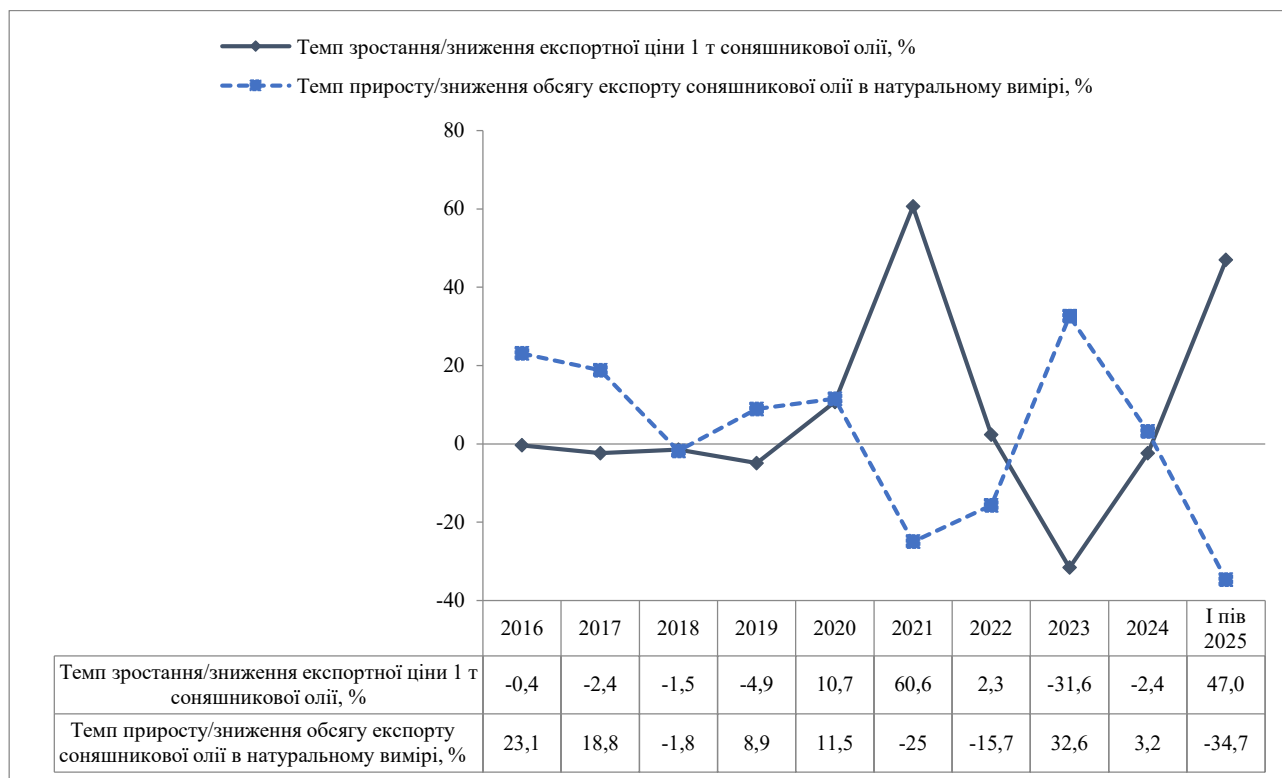

Рис. 4.5. Темп приросту/зниження експортної ціни і обсягу експорту соняшникової олії з України, %

Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ⁵⁹

Окрім високої динамічності, *особливістю вітчизняного аграрного експорту є те, що його базові позиції – соняшникова олія, кукурудза і пшениця – на світових ринках здебільшого реалізуються за вкрай низькими цінами*. Так, зокрема, середня ціна 1 т соняшникової олії, експортованої з України у 2024 році, становила 822 дол. США, натомість, згідно з даними МВФ⁶⁰, світова експортна ціна на цю ж товарну позицію склала 1270 дол. США, тобто була у 1,55 разу вищою. Варто наголосити, що значно нижча експортна ціна на ключові товарні позиції (соняшкову олію, пшеницю і кукурудзу) українського агроекспорту, порівняно з ціною на світових ринках, зберігається упродовж багатьох років.

З одного боку, такі відмінності є ознаками цінової конкурентної переваги українського агросектору, проте, з іншого – надмірно низька експортна ціна може бути ознакою зловживань облікового характеру з метою ухилення від податкових виплат та приховування суми валютної виручки, яку експортери повинні повертати в Україну. Окрім того, основна аграрна продукція, експортована з України, є сировинною, а це означає, що при такому експорті держава вимушено втрачає потенційну валову додану вартість, бюджетні надходження, нові робочі місця, які можна було б отримати, якби ця продукція поглиблено перероблялась всередині країни. За таких умов контроль держави над експортними цінами був і є вимушеною необхідністю. Відтак введення з 21 серпня 2024 року у дію постанови КМУ «Про затвердження Порядку затвердження

⁵⁹ Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності (2010-2023). Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/size_20.htm

⁶⁰ Міжнародний валютний фонд. URL: https://fred.stlouisfed.org/series/PSUNOUSA?utm_

мінімально допустимих експортних цін на окремі види товарів»⁶¹ сприятиме зростанню бюджетних надходжень та валютної виручки від аграрного експорту в Україну. Згідно з цією Постановою, мінімально допустимі експортні ціни на окремі види товарів розраховуються на підставі знеособленої інформації Держмитслужби про експорт окремих видів товарів у розрізі митних декларацій за формою єдиного адміністративного документа з урахуванням умов поставок за попередній місяць із застосуванням 10% дисконту.

Поданий у Постанові методичний підхід визначення мінімально допустимої експортної ціни є доцільним і логічним. Однак, із метою усунення ймовірного ризику монопольної змови експортерів поданий у Постанові методичний підхід варто доповнити певним середньозваженим коригуванням на експортні ціни основних країн-конкурентів України та/або світові ціни у розрізі товарів, до яких застосовується встановлення мінімально допустимої експортної ціни. Додатковою інформацією при визначенні мінімально допустимої експортної ціни та/або мінімізації ризиків ухилення від сплати податкових платежів, надходження валютної виручки від експорту аграрної продукції з України, ймовірно, могли б бути дані аналізу дзеркальних даних (Mirror data), який базується на порівнянні цін за одиницю продукції, заявленої у країні, з якої постачався товар (експортна ціна) з ціною у країні, до якої товар доставлено (імпортна ціна).

Так, згідно з даними статистичних баз, зокрема Trade Map, повна або наближена відповідність експортної та імпортної ціни зустрічається нечасто. Найнижчі відмінності між цими цінами характерні для країн-сусідів, натомість, що більша відстань між країною постачальником та країною призначення товару, то й, здебільшого, вищі відмінності. Звідси можна зробити висновок, що, ймовірно, різниця між імпортною та експортною ціною за одиницю товару може відображати витрати на транспортування, страхування та логістику. Це припущення підтверджується тим, що один і той же товар одні країни можуть обліковувати за фактичною ціною реалізації CIF (Cost, Insurance, and Freight), яка включає витрати транспортування і страхування, а інші – за ціною FOB (Free On Board) – без включення цих витрат⁶². Однак, окрім витрат на транспорт та страхування, різниця між імпортними і експортними цінами може виникати внаслідок технічних помилок, відмінностей у класифікації товарів, а також відображати обсяги ухилення від сплати податкових платежів. З огляду на це, аналіз дзеркальних даних застосовується у міжнародній статистиці зовнішньої торгівлі та митними службами⁶³ з метою зниження ризиків приховування реальних доходів експортно-імпортної діяльності та усунення обліково-статистичних розбіжностей між країнами.

У результаті порівняння імпортних і експортних цін 1 т соняшникової олії, експортованої з України, увагу привернули такі розбіжності. У 2024 році експортна ціна 1 т соняшникової олії, експортованої з України до Румунії, становила 824 дол. США, а імпортна ціна на цю ж товарну позицію, імпортовану до Румунії з України, склала 1220 дол. США (табл. 4.4). Таким чином, різниця між імпортною і

⁶¹ Про затвердження Порядку затвердження мінімально допустимих експортних цін на окремі види товарів. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/944-2024-%D0%BF#Text>

⁶² Mirror data. URL: <https://www.trademap.org/stGlossary.aspx?nvpm=1%7c804%7c%7c%7c1512%7c%7c%7c4%7c1%7c1%7c2%7c2%7c1%7c2%7c3%7c1%7c1>

⁶³ The Use of Mirror Data by Customs Administrations. URL: <https://www.elibrary.imf.org/view/journals/005/2023/005/article-A001-en.xml>

експортною ціною 1 т соняшникової олії, поставленої з України до Румунії у 2024 році, склала 396 дол. США або 48,1%. Водночас різниця між цими цінами на цю ж продукцію, поставлену з України до Польщі, становила лише 45 дол. США або 5,3%. Запитання виникає і стосовно того, що різниця між імпоротною і експортною ціною 1 т соняшникової олії, експортованої з України до Румунії, значно перевищує аналогічні показники в Індії і Китаї, транспортні шляхи до яких є значно довшими. Виділяється також і порівняно низька експортна ціна за 1 т соняшникової олії, експортованої з України до Туреччини (699 дол. США), Єгипту (764 дол. США), Болгарії (748 дол. США) і Китаю (763 дол. США).

Таблиця 4.4

Експортна і імпортна ціна 1 т соняшникової олії, експортованої з України, дол. США

Країна	2021				2024			
	Експортна ціна з України	Імпортна ціна у країні експорту з України	Різниця між імпоротною і експортною ціною, дол. США	Різниця між імпоротною і експортною ціною, %	Експортна ціна з України	Імпортна ціна у країні експорту з України	Різниця між імпоротною і експортною ціною, дол. США	Різниця між імпоротною і експортною ціною, %
Румунія	1541	1545	4	0,3	824	1220	396	48,1
Туреччина	1269	1298	29	2,3	699	921	222	31,8
Китай	1169	1043	-126	-10,8	763	965	202	26,5
Польща	1312	1350	38	2,9	846	891	45	5,3
Нідерланди	1237	1338	101	8,2	882	924	42	4,8
Індія	1216	1297	81	6,7	864	1016	152	17,6
Іспанія	1243	1356	113	9,1	855	960	105	12,3
Італія	1288	1312	24	1,9	884	997	113	12,8
Болгарія	1305	1356	51	3,9	748	935	187	25,0
Франція	1257	1322	65	5,2	995	1086	91	9,1
Німеччина	1113	1147	34	3,1	993	998	5	0,5
Єгипет	1208	1402	194	16,1	764	1014	250	32,7

Джерело: авторські розрахунки за даними Trade Map⁶⁴

Варто також звернути увагу на те, що різниця між імпоротною і експортною ціною 1 т соняшникової олії, експортованої з України до Індії, у 2024 році склала 152 дол. США. Натомість аналогічний показник 1 т соняшникової олії, експортованої з сусідньої Румунії до Індії становив 89 дол. США. Відтак, можна допускати, що транспортні витрати на експортування 1 т соняшникової олії з України на 113% перевищували аналогічний показник Румунії (190 дол. США проти 89 дол. США). Подібна ситуація спостерігалась і у 2021 році, коли різниця між імпоротною і експортною ціною за 1 т соняшникової олії, експортованої з України до Румунії, становила 300 дол. США, тоді як аналогічний показник стосовно Єгипту становив 194 дол. США, а Індії – 81 дол. США.

Низка запитань може виникнути і стосовно різниці між імпоротною та експортною ціною кукурудзи і пшениці, виходячи з аналізу даних, наведених у табл. 4.5 і 4.6. Водночас наголошуємо, що розглянуті порівняння – це лише приклад аналізу дзеркальних даних, метою проведення якого було привернення уваги до наведеного методичного підходу задля виявлення розбіжностей між імпортними та експортними цінами ключових товарних позицій аграрного експорту України. Об'єктивні висновки стосовно причин виникнення різниці між імпортними і експортними цінами аграрної продукції з України (у тому числі можливих уникнень від сплати податкових платежів) можна зробити лише після детального аналізу митної

⁶⁴ Експортна і імпортна ціна на соняшникову олію України. URL: https://www.trademap.org/Country_SelProductCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c804%7c%7c%7c1512%7c%7c%7c4%7c1%7c1%7c2%7c2%7c1%7c2%7c3%7c1%7c1

документації за окремими товарами і країнами у напрямку порівняння реальних витрат транспортування з виявленими ціновими розбіжностями.

Таблиця 4.5

Експортна та імпортна ціна 1 т кукурудзи, експортованої з України у 2024 році

Країна	Експортна ціна з України	Імпортна ціна у країні-імпортеру	Різниця між імпортною і експортною ціною, дол. США	Різниця між імпортною і експортною ціною, %
Китай	157	246	89	56,7
Іспанія	167	214	47	28,1
Румунія	1710	2681	971	56,8
Єгипет	163	246	83	50,9
Італія	171	224	53	31,0
Нідерланди	174	224	50	28,7
Угорщина	3092	3068	-24	-0,8
Португалія	166	222	56	33,7
Німеччина	177	237	60	33,9
Польща	2095	4042	1947	92,9
Ізраїль	166	246	80	48,2
Туреччина	170	215	45	26,5
Франція	2668	3441	773	29,0
Словаччина	-	274	-	-

Джерело: авторські розрахунки за даними Trade Map⁶⁵

Таблиця 4.6

Експортна і імпортна ціна 1 т пшениці, експортованої з України у 2024 році

Країна	Експортна ціна з України	Імпортна ціна у країні-імпортеру	Різниця між імпортною і експортною ціною, дол. США	Різниця між імпортною і експортною ціною, %
Іспанія	173	219	46	26,6
Туреччина	167	231	64	38,3
Румунія	163	-	-	-
Єгипет	188	-	-	-
Індонезія	189	270	81	42,9
Італія	181	234	53	29,3
Польща	268	348	80	29,9
Греція	189	239	50	26,5
Пакистан	177	292	115	65,0
Ізраїль	164	256	92	56,1
Кенія	-	-	-	-
Туніс	184	-	-	-
Уганда	-	511	-	-
Шрі-Ланка	-	-	-	-
Тайланд	191	265	74	38,7
Нідерланди	181	221	40	22,1
Німеччина	187	219	32	17,1
Португалія	174	220	46	26,4
Угорщина	-	-	-	-
Латвія	232	229	-3	-1,3
Словаччина	-	-	-	-

Джерело: авторські розрахунки за даними Trade Map⁶⁶

⁶⁵ Експортна і імпортна ціна на кукурудзу України. URL: https://www.trademap.org/Country_SelProductCountry_TS.aspx?nvpm=5%7c804%7c%7c%7c1001%7c%7c%7c4%7c1%7c1%7c2%7c2%7c1%7c2%7c3%7c1%7c1

⁶⁶ Експортна і імпортна ціна на пшеницю України. URL: https://www.trademap.org/Country_SelProductCountry_TS.aspx?nvpm=5%7c804%7c%7c%7c1001%7c%7c%7c4%7c1%7c1%7c2%7c2%7c1%7c2%7c3%7c1%7c1

Геоелекономічні і геополітичні події, зумовлені повномасштабним вторгненням росії в Україну, спричинили переорієнтацію українського агропромислового експорту загалом та у розрізі окремих товарних позицій з країн Азії до країн ЄС. Так, частка країн ЄС у географічній структурі агропромислового експорту України зросла з 28,6% у 2021 році до 51,7% у 2024-му. Агропромисловий експорт з України до країн ЄС упродовж 2022-2023 років збільшився на 64,5% та досяг 12,5 млрд. дол. США, а за 2024 рік – ще на 11% (13 млрд дол. США). Згідно з даними Євростату, Україна є одним із найбільших постачальників (з-поміж країн за межами ЄС) аграрної продукції до ЄС⁶⁷. У 2024 році Україна займала 6,7% в аграрному імпорті ЄС, поступаючись Бразилії (8,8%) і Великій Британії (8,5%). Проте, з 5 червня 2024 року на шість видів української продукції (цукор, яйця, м'ясо птиці, кукурудзу, крупи і мед) ЄС встановив квоти з розрахунку середнього показника врожаю за другу половину 2021 року і 2022-2023 роки, що, сповільнило динаміку вітчизняного агропромислового експорту в цей регіон. Вже у жовтні 2025 року встановлені квоти були оновлені, що дозволить збільшення безмитних поставок для окремих продуктів (цукру, сухого молока, яєць), але натомість зменшення поставок пшениці і ячменю.

Під впливом геоелекономічних і геополітичних чинників, прямих наслідків військової та інформаційної війни росії проти України відбулись суттєві структурно-динамічні зміни в розрізі ключових товарних позицій вітчизняного агропромислового експорту. Першою позицією за вагомістю (21%) у структурі українського агропромислового експорту є *соняшникова олія*. З 2006 року і дотепер Україна є світовим лідером з експорту продукції товарної позиції «Олія соняшникова, сафлорова або бавовняна» (код. SITC: 1512). У 2024 році частка України у світовому експорті цієї продукції становила 28,4%, тоді як у 2021-му – 36,6%, а у 2020-му – 39,8% (найвище значення з 2006 року). Обсяг експорту з України цієї продукції у 2024 році становив 5 млрд. дол. США, що на 22% менше порівняно з 2021-м. За 9 місяців 2025 року (як і 2024-го) з України експортовано соняшникової олії на 3,7 млрд. дол. США.

Найвагомішими конкурентами України на світовому ринку соняшникової олії є росія і Туреччина (табл. 4.7). Частка першої у структурі світового експорту цієї продукції упродовж останнього десятиліття мала тенденцію до зростання.

Таблиця 4.7

Частки країн-лідерів з експорту продукції «Олія соняшникова, сафлорова або бавовняна» (код. SITC: 1512) у вартісному вимірі, %

Країна	2006	2011	2015	2020	2021	2022	2023	2024
Україна	24,5	31,9	35,1	39,8	36,6	25,2	26,9	28,4
рф	10,2	6,2	13,5	18,5	17,8	16,2	19,6	24,6
Туреччина	2,3	3,5	8,0	5,5	5,4	8,7	7,3	7,1
Нідерланди	7,9	6,7	5,0	5,5	4,9	5,0	5,3	5,0
Угорщина	3,1	4,1	4,9	3,6	4,0	4,6	4,8	4,8
Болгарія	0,8	1,5	2,6	3,4	4,4	7,6	4,6	3,3
Аргентина	18,7	12,1	5,0	2,3	4,4	3,8	4,1	3,5
Франція	7,0	6,9	4,5	3,0	3,0	3,7	3,6	3,3

Джерело: авторські розрахунки за даними Trade Map⁶⁸

⁶⁷ Extra-EU trade in agricultural goods. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Extra-EU_trade_in_agricultural_goods

⁶⁸ Частки експортерів соняшникової олії. URL: https://www.trademap.org/Country_SelProduct_TS.aspx?nvpm=1%7c%7c%7c%7c%7c1512%7c%7c%7c4%7c1%7c1%7c2%7c2%7c1%7c2%7c4%7c1%7c1

Найбільшою країною-імпортером української соняшникової олії упродовж 2009-2021 років була Індія. У 2021 році на цю країну припадало 30% експорту олійної продукції з України, тоді як у 2018-му – 43% (найвище значення), а у 2009-му – 22%. Однак, у 2022 році значення цього показника знизилось до 14%, а у 2023-му – взагалі до 7% (рис. 4.6). Така негативна тенденція, окрім іншого, було наслідком суттєвого нарощення Індією імпорту олії з росії, а надто упродовж 2022-2024 років.

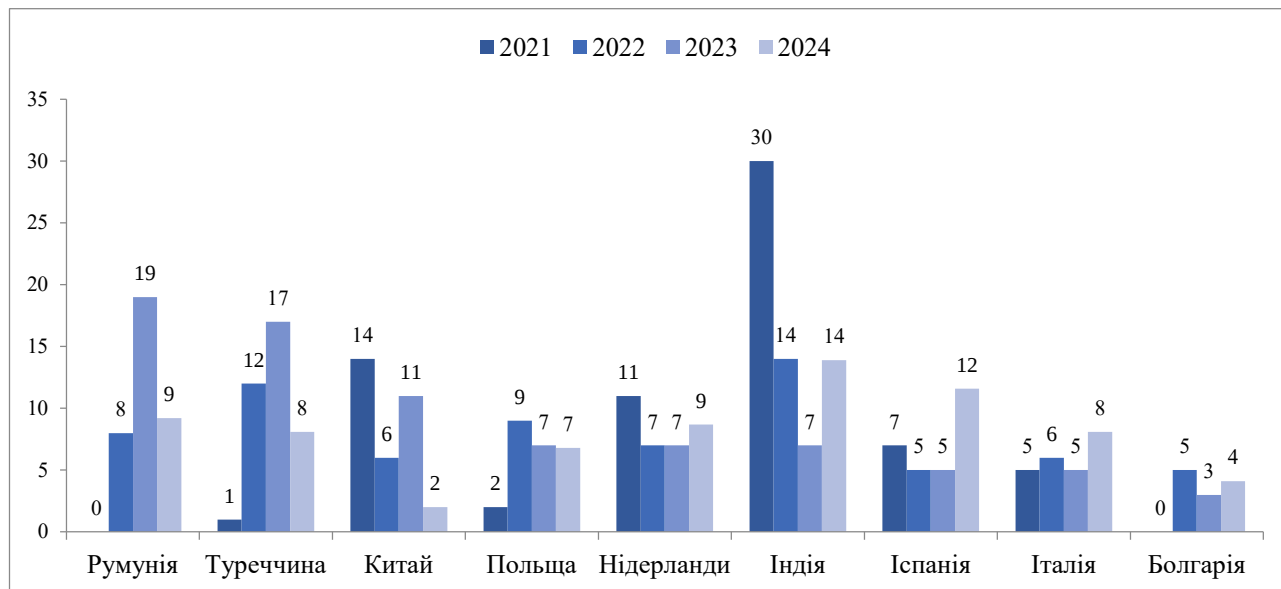

Рис. 4.6. Частка країн у географічній структурі експорту продукції «Олія соняшникова, сафлорова або бавовняна» з України, %

Джерело: авторські розрахунки за даними Trade Map⁶⁹

У 2014 році частка України у географічній структурі імпорту продукції товарної позиції «Олія соняшникова, сафлорова або бавовняна» (код. SITC: 1512) Індії становила 99%, у 2021-му – 75%, у 2023-му – 17%, 2024-му – 22%. Натомість частка росії у цій структурі зростає з 0% у 2014 році до 12% у 2021-му, 31% у 2023-му і 51% у 2024-му⁷⁰. Водночас важливо відмітити, що у 2024 році український експорт соняшникової олії до Індії відновив зростання і досяг 711,148 млн дол. США (проти 337,5 млн дол. США за весь 2023 рік). Відтак є підстави сподіватись на поступове відновлення ринку збуту вітчизняної соняшникової олії в країні (Індії), яка є найбільшим світовим імпортером цієї продукції (із часткою 19% глобального ринку).

Другою найбільшою країною-імпортером української соняшникової олії до 2022 року був *Китай*. Його частка у глобальному імпорті соняшникової олії у 2023 році досягла 8,6%, у 2024-му – 5,2%. У 2024 році до Китаю було експортовано 2% (проти 14% у 2021-му) української соняшникової олії. У 2014 році Україна забезпечувала 94,5% (проти 0% у 2009-му та) імпортних потреб у соняшниковій олії Китаю. Але з 2015 року значення цього показника поступово зменшувалось і у 2024-му скоротилося

⁶⁹ Перелік країн, які імпортують з України продукцію «Олія соняшникова, сафлорова або бавовняна» (код. SITC: 1512). URL: https://www.trademap.org/Country_SelProductCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c804%7c%7c%7c%7c1512%7c%7c%7c4%7c1%7c1%7c2%7c2%7c1%7c2%7c4%7c1%7c1

⁷⁰ Географічна структура імпорту продукції Олія соняшникова, сафлорова або бавовняна» (код. SITC:1512) Індії. URL: https://www.trademap.org/Country_SelProductCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c699%7c%7c%7c%7c1512%7c%7c%7c4%7c1%7c1%7c1%7c2%7c1%7c2%7c4%7c1%7c1

до 23,3%. Натомість частка росії в імпорті соняшникової олії Китаю зросла з 5% у 2015 році до 64% у 2024-му.

З-поміж груп країн у географічній структурі експорту соняшникової олії України частка країн ЄС зросла з 11% у 2013 році до 56,3% у 2024-му, але натомість зменшилась частка країн Азії з 68,4% до 34,4% відповідно. У 2024 році Україна забезпечувала 91% (проти 45% у 2013-му) імпортих потреб ринку ЄС у цій продукції. При цьому на країни ЄС у 2024 році припадало 35,4% світового імпорту соняшникової олії, а країни Азії – 46,4%. У 2024 році (порівняно з відповідним періодом 2023-го) експорт соняшникової олії з України до країн ЄС збільшився на 13% і досягнув 2,8 млрд. дол. США, тоді як до країн Азії зменшився на 17% і склав 1,7 млрд дол. США.

Другою за вагомістю товарною позицією у структурі українського аграрного експорту (з часткою 20,5% у 2024 році) є *кукурудза* (код SITC 1005). Упродовж 2022-2024 років експорт кукурудзи з України зменшився на 14% (з 5,9 млрд дол. США до 5,1 млрд дол. США), а за 9 місяців 2025 року склав 2,8 млрд дол. США. На глобальному ринку кукурудзи Україна займає 4-те місце серед експортерів, поступаючись США, Бразилії і Аргентині (рис. 4.7).

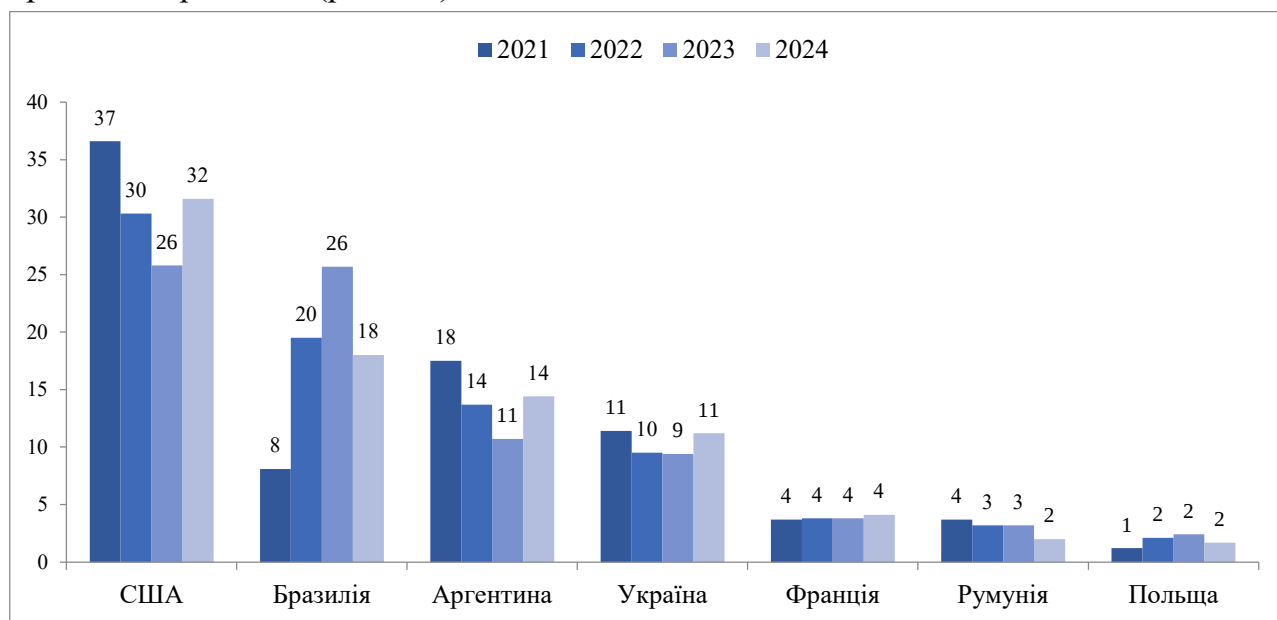

Рис. 4.7. Частка країн-лідерів з експорту кукурудзи (код. SITC: 1005) у вартісному вимірі, %

Джерело: авторські розрахунки за даними Trade Map⁷¹

Українська кукурудза найбільше і стабільно до 2021 року експортувалась до Китаю, Іспанії, Єгипту, Італії та Нідерландів, Португалії а з 2022-го ще й до Румунії і Угорщини (рис. 4.8). Однак, частки цих країн у географічній структурі експорту кукурудзи з України під впливом глобальних трансформацій зазнали суттєвих змін. Зокрема, частка Китаю зменшилась з 31,8% у 2021 році до 10,9% у 2024-му.

З-поміж країн світу Китай із 2021 року був найбільшим імпортером кукурудзи. У 2023 році на цю країну припадало 14,8% світового імпорту кукурудзи. У 2024-му році Китай став третім у світі за імпортом кукурудзи, після Мексики і Японії. Упродовж 2014-2021 років основними країнами-експортерами кукурудзи до Китаю

⁷¹ Частка країн-лідерів з експорту (вартісний вимір) кукурудзи (код. SITC: 1005). URL: https://www.trademap.org/Country_SelProduct_TS.aspx?nvpm=1%7c%7c%7c%7c%7c1005%7c%7c%7c4%7c1%7c1%7c2%7c2%7c1%7c2%7c4%7c1%7c1

були США і Україна. Однак, частка США на цьому ринку стабільно збільшувалася, а України, навпаки, – зменшувалася. Так, якщо у 2015 році Україна на 79,2% покривала імпортні потреби Китаю у кукурудзі, а США – лише на 10,9%, то вже у 2021-му частка України скоротилася до 29,3%, тоді як США – зросла до 69,9%. Але у 2023 році внаслідок впливу геополітичних чинників, передусім російсько-української війни, на цьому ринку відбулись значні зміни: 44,9% імпорту кукурудзи до Китаю надходило з Бразилії, зі США – 28,9%, а з України – 20,1%. У 2024 році частка Бразилії та України у імпорті зросла до 49,9% і 30,1%, натомість частка США знизилась до 14,8%.

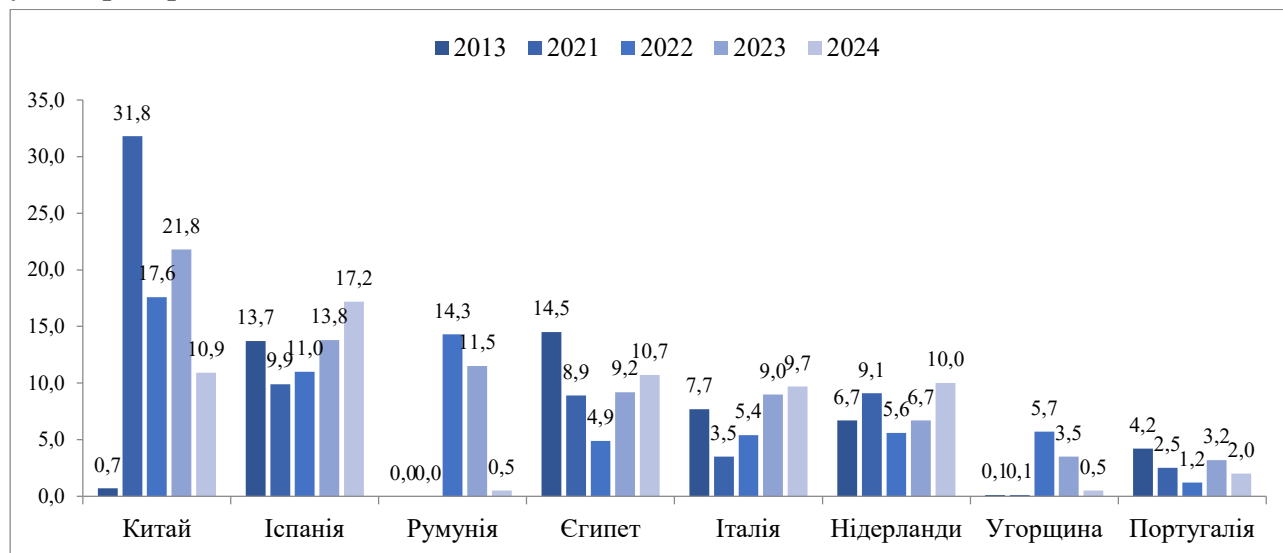

Рис. 4.8. Частки найбільших країн-імпортерів у географічній структурі експорту кукурудзи з України, %

Джерело: авторські розрахунки за даними Trade Map⁷²

Упродовж 2022-2024 років в географічній структурі українського експорту кукурудзи відбулась переорієнтація з ринку Азії на ринок ЄС: частка останнього у цій структурі значно зросла (з 30,1% у 2021 році до 49,2% у 2024-му), натомість частка країн Азії за цей період зменшилась з 53,2% до 34,4%. Експорт кукурудзи з України до країн ЄС у 2024 році, порівняно з 2021-м, збільшився на 40,9% (з 1,7 млрд дол. США до 2,5 млрд дол. США), тоді як до країн Азії зменшився на 44,4% (з 3,1 млрд дол. США до 1,7 млрд дол. США). Україні необхідно повертати втрачені позиції на ринку кукурудзи країн Азії, оскільки на них припадає 43,9% (у 2024 році) світового імпорту кукурудзи, тоді як на країни ЄС – лише 18,4%.

Третьою найбільшою товарною позицією українського аграрного експорту є *пшениця*. Обмеження експортних можливостей внаслідок порушення логістики, передусім морської, під впливом війни спричинили скорочення експорту пшениці з України упродовж 2022-2023 років на 72,4% (з 5,0 млрд дол. США до 2,9 млрд дол. США). Однак, у 2024 році обсяги такого експорту досягли 3,7 млрд дол. США (проти 2,9 млрд дол. США за 2023 рік). Наслідком такої позитивної динаміки стало зростання частки пшениці у товарній структурі аграрного експорту України до 15,1% (проти 13,4% у 2023 році і 18,3% у 2021-му). Попри усі складнощі геополітичного характеру, на глобальному ринку пшениці Україна стабільно займає 6 місце (рис. 4.9).

⁷² Частки найбільших країн-імпортерів у географічній структурі експорту кукурудзи з України (код. SITC: 1005). URL: https://www.trademap.org/Country_SelProductCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c804%7c%7c%7c1005%7c%7c%7c4%7c1%7c1%7c2%7c2%7c1%7c2%7c4%7c1%7c1

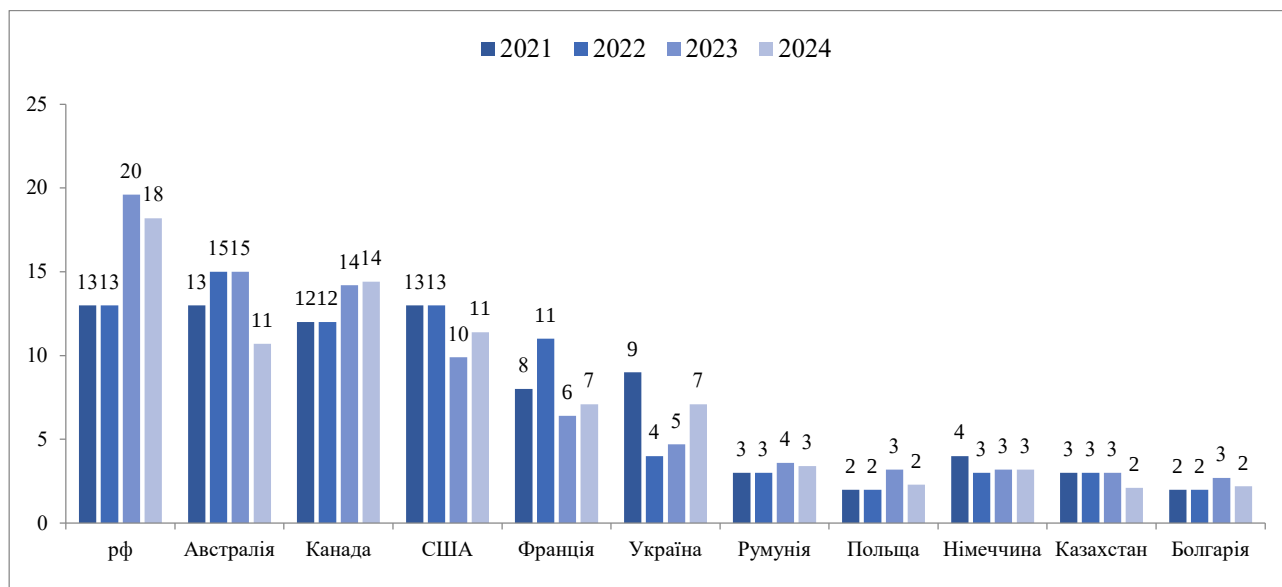

Рис. 4.9. Частка країн-лідерів з експорту пшениці (код. SITC: 1001) у вартісному вимірі, %

Джерело: авторські розрахунки за даними Trade Map⁷³

У географічній структурі експорту пшениці з України відбулись кардинальні трансформації. До 2021 року найвищу (понад 30%) сумарну частку у ній займали Єгипет, Бангладеш та Індонезія, тоді як у 2023-му 52,5% українського експорту пшениці сумарно припало на Іспанію, Туреччину і Румунію. У 2024-му році 48,5% пшениці експортували до Іспанії, Індонезії і Єгипту (табл. 4.8). Ці зміни супроводжувались і пов'язувались передусім із зменшенням частки України, а натомість збільшення частки росії у географічних структурах імпорту пшениці Єгипту та Індонезії. Так, у 2021 році у відповідній структурі Єгипту Україна займала 25,3% а у 2024-му – лише 13,4%. Натомість частка росії збільшилася з 52,1% до 68,8%. Водночас упродовж 2022-2024 років частка України в імпорті пшениці Іспанії зросла з 2,3% до 56%. Щодо Туреччини, то ця країна також нарощує імпорт пшениці з росії. Так, у 2024 році частка останньої в імпорті пшениці Туреччини зросла до 83,1% (проти 69,5% у 2021-му), а частка України – з 17,5% знизилась до 13,5%. Наголосимо, що країни, до яких експортуються найбільші обсяги української пшениці, є і найбільшими світовими імпортерами цієї продукції. Так, Єгипет (із часткою 7,7%), Індонезія (6,3%) та Іспанія (3,2%) займають 2, 3 і 6 місця, відповідно, у світовому імпорті пшениці.

У 2024 році порівняно з 2021-м експорт пшениці з України до країн Азії зменшився на 44,9% (з 2,9 млрд дол. США до 1,6 млрд дол. США), а натомість до країн ЄС збільшився у понад 13 разів (із 95,7 млн дол. США до 1,3 млрд дол. США). У підсумку, відбулось зменшення частки країн Азії у структурі експорту пшениці з України з 57,2% у 2021 році до 42,7% у 2024-му і, водночас, збільшення частки країн ЄС з 1,9% до 34,4%. Водночас частка країн ЄС у глобальному імпорті пшениці зросла з 14,3% у 2021 році до 17,4% у 2023-му, тоді як частка країн Азії, навпаки, – зменшилася з 44,6% до 42,5%. Однак, з огляду на те, що місткість азіатського ринку пшениці у 2,36 разу переважає місткість європейського, Україні не варто повністю переорієнтовуватися на останній.

⁷³ Частка країн-лідерів з експорту (вартісний вимір) пшениці (код. SITC: 1001). URL: https://www.trademap.org/Country_SelProduct_TS.aspx?nvpm=1%7c%7c%7c%7c%7c1001%7c%7c%7c4%7c1%7c1%7c2%7c2%7c1%7c2%7c4%7c1%7c1

Таблиця 4.8

Частки країн у географічній структурі експорту пшениці з України, %

Країна	2006	2011	2015	2020	2021	2022	2023	2024
Іспанія	5,9	20,8	6,0	2,0	0,8	8,5	23,1	26,2
Туреччина	0,0	12,4	1,7	5,8	8,8	17,8	15,2	3,3
Румунія	0,0	0,0	0,0	0,0	...	12,3	14,2	0,0
Єгипет	10,3	9,4	13,9	17,0	16,9	9,0	7,0	9,6
Бангладеш	8,5	2,6	6,1	8,2	4,3	2,4	5,8	4,9
Індонезія	1,3	0,0	7,0	15,1	14,4	3,0	4,0	12,7
Італія	6,5	5,8	4,8	1,1	0,6	2,9	3,5	3,4
Ліван	0,2	1,9	2,1	3,7	3,2	3,8	2,5	2,6
Польща	0,0	1,2	0,0	0,0	0,0	4,9	2,3	0,0
Греція	0,3	0,3	0,4	0,5	0,2	1,3	1,9	1,1
В'єтнам	0,0	0,1	0,4	1,5	1,3	0,9	1,7	6,0
Пакистан	0,0	0,0	0,0	7,2	7,0	3,2	1,5	2,7
Ізраїль	9,8	8,5	4,2	1,5	1,7	1,3	1,5	1,4
Саудівська Аравія	0,0	4,8	0,0	0,4	3,7	1,9	1,2	н.д.
Кенія	3,9	0,9	1,1	0,5	1,8	0,8	1,2	н.д.

Джерело: авторські розрахунки за даними Trade Map⁷⁴

Повномасштабна війна з росією відчутно поглибила аграрну спеціалізацію українського товарного експорту загалом і в регіональному розрізі зокрема. Так, частка I-IV товарних груп (продукції агропродовольчого сектора) у структурі товарного експорту України у I півріччі 2025 року сумарно становила 56,1% проти 40,7% у 2021 році (додаток Г, рис. Г.1). Згідно з доступними даними ДССУ, аграрна спеціалізація товарного експорту порівняно з довоєнним роком посилилась в усіх регіонах, окрім Запорізької, Харківської і Хмельницької областей. Найбільше зростання частки продукції агропродовольчого сектора у структурі українського товарного експорту (на понад 10 в.п.) відбулось у Вінницькій, Волинській, Житомирській, Івано-Франківській, Миколаївській, Полтавській, Тернопільській, Черкаській, Чернівецькій і Чернігівській областях.

У регіональній структурі агропромислового експорту з України із великим відривом незмінно домінує м. Київ, хоча його частка за період війни скоротилася від 42,5% до 38,1% (додаток Г, рис. Г.2). Водночас свої позиції у регіональному рейтингу агроекспортерів найбільше посилили (на фоні інших регіонів) Вінницька (+4,8 в.п. у відповідній структурі), Дніпропетровська (+1,5 в.п.), Київська (+1,7 в.п.) і Черкаська (+2,4 в.п.) області.

Порівняно з 2021 роком суттєвих змін зазнала і структура самого агропромислового експорту в регіональному розрізі. Так, якщо до війни частка товарної групи III.15 (жири та олії тваринного або рослинного походження) займала понад 10% у товарному експорті 5 областей (Вінницької, Київської, Кіровоградської, Одеської і Черкаської), то за підсумками I півріччя 2025 року таких регіонів вже стало 11 (додаток Г, табл. Г.3). Також до 3 проти 1 (Київської у 2021 році) зросла кількість областей, у структурі товарного експорту яких понад 10% займає частка товарної групи I.02 (м'ясо та їстівні субпродукти). Водночас до ключових позицій товарного експорту Волинської, Миколаївської і Тернопільської областей у 2025 році увійшла продукція групи II.12 (насіння і плоди олійних рослин).

⁷⁴ Частки країн у географічній структурі експорту пшениці України (код. SITC: 1001). URL: https://www.trademap.org/Country_SelProductCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c804%7c%7c%7c1001%7c%7c%7c4%7c1%7c1%7c2%7c2%7c1%7c2%7c4%7c1%7c1

Висновки

Для підвищення вартості агропромислового експорту України, економічних і соціальних ефектів (бюджетних надходжень, створення нових робочих місць, посилення внутрішніх міжсекторальних зв'язків) необхідними є фінансове сприяння та створення умов для зростання у структурі цього експорту частки товарів із вищою доданою вартістю та рівнем переробки сировини, тобто, передусім, частки готових харчових продуктів. Дієвим фінансовим та організаційним інструментом для вирішення цього завдання може бути потенціал Програми фінансової підтримки України від ЄС ((Ukraine Facility). Ця програма, окрім іншого, передбачає фінансування цифровізації, автоматизації та прозорості, продуктивності агропромислового сектору і його підтримку за зразком ЄС. Відтак, за умови проведення ефективної інформаційно-організаційної роботи серед суб'єктів вітчизняного агросектора щодо виконання вимог порядку (алгоритму) отримання фінансування за цією програмою в Україні могла б збільшитись кількість малих та середніх підприємств, спеціалізованих на поглибленій, інноваційній переробці сировини, виготовленні та експорті агропромислової продукції з високою доданою вартістю.

Окрім програми Facility, вагомим фінансовим забезпеченням якісних структурних змін в українському агроекспорті є низка державних, кредитних, грантових та регіональних програм, зорієнтованих на підтримку підприємств, що спеціалізуються на переробці сировини. Ефективно працює у цьому напрямку Експортно-кредитне агентство України, програма «Зроблено в Україні», здійснюється фінансова підтримка аграріїв, що працюють у зонах можливих або активних бойових дій. Значні сподівання щодо суттєвого нарощення кредитування сільськогосподарського виробництва покладені і на такий інструмент як аграрні ноти, викладений у Законі України «Про аграрні ноти» та який набрав чинності з 01.01.2025 року. Важливо зауважити, що Україна навіть в умовах протистояння повномасштабній військовій агресії росії майже повністю забезпечує свої потреби якісними готовими харчовими продуктами і має значний потенціал для нарощення їх експорту. Проте, вітчизняні малі і середні підприємства, спеціалізовані на виробництві готових харчових продуктів, часто обмежуються діяльністю на внутрішньому ринку через побоювання стосовно можливостей подолання технічних бар'єрів доступу до зовнішніх ринків. Водночас навіть в умовах війни держава проводить значну роботу у напрямку вирішення інформаційно-консультативних і фінансових питань для підтримки експортерів через портал «Дія Бізнес» і Торгово-промислову палату. Відтак можна очікувати, що тенденції поступової диверсифікації структури аграрного експорту України у напрямку зростання у ній часток товарів із вищою доданою вартістю, розпочаті у 2023 році, надалі лише посилюватимуться.

В умовах загострених геополітичних і геоекономічних протистоянь для пом'якшення впливу кон'юктурних ризиків та підвищення економічної вигоди від агропродовольчого експорту Україні потрібна оптимально сформована географічна структура останнього. З погляду економічної ефективності, Україна може отримувати більшу економічну вигоду від експорту аграрної продукції до країн ЄС. Це обумовлюється безмитним режимом торгівлі з Україною, встановленим ЄС з початку 2022 року, порівняно невисокими митними тарифами на імпорт, а також територіальною близькістю між виробником і постачальником, а відтак, нижчими транспортно-логістичними витратами. Для порівняння, митний тариф на імпорт

соняшникової олії з України у Туреччині становить 39,7%, в Індії – 31,62%, у Китаї – 9%, а у країнах ЄС (до безмитного режиму з початку 2022 року) – 6,2%⁷⁵. Проте, окрім митних тарифів, країни-імпортери застосовують нетарифні інструменти контролю імпорту – нормативні вимоги (маркування, сертифікацію, реєстрацію імпортера, вимоги до упаковки, якості продукції, тощо). В Індії щодо імпорту соняшникової олії застосовується 70 таких вимог, у Китаї – 69, у Туреччині – 8, а в країнах ЄС – 38. Дотримання цих нормативних вимог може створювати додаткові перешкоди вітчизняним експортерам, але також є стимулом до підвищення якості продукції. Вагомим чинником економічної вигоди Україні від співпраці з ЄС є можливість реалізації продукції за порівняно вищою ціною. Так у 2023 році імпортна ціна 1 т соняшникової олії в ЄС у середньому становила 1310 дол. США, натомість у країнах Азії – 1133 дол. США. Водночас експорт агропродукції з України до ЄС знаходиться під постійним ризиком скорочення внаслідок протестів фермерів з окремих країн ЄС проти такого експорту. У цій складній геополітичній ситуації Україні важливо поглибити диверсифікацію географічної структури свого аграрного експорту, тобто намагатись нарощувати його обсяги і до країн Азії, і до країн ЄС.

Допоки основою аграрного експорту України є сировинні товари, його обсяги, а відтак фінансові результати, суттєво залежатимуть від коливань урожайності, динаміки цін на глобальних ринках, ймовірної непрозорої експортної діяльності, тощо. Одним із дієвих способів мінімізації цих ризиків може бути активніше застосування і/або запровадження обов'язкового страхування майбутніх врожаїв сільськогосподарських культур від ризиків їх втрати чи зменшення. В Україні низка страхових компаній пропонують цей вид страхування, однак попит на це продукту ще недостатній. Ймовірними причинами цього є недовіра до діяльності страхових компаній та висока вартість такого страхування. У кінці 2021 року Мінагрополітики розпочало нормативно-правову роботу щодо компенсації (до 60%) вартості страхових платежів сільськогосподарських підприємств. Тож можна очікувати, що з настанням кращих фінансових можливостей держави роботу у цьому напрямку буде продовжено. Разом із тим, знижувати сільськогосподарські ризики можна також і за допомогою застосування високоякісних добрив, а також інноваційних технологій вирощування сільськогосподарських культур, зокрема нішевих. У цьому випадку у нагоді можуть бути фінансові можливості програми Facility.

Одним із напрямків агресії росії проти України є витіснення (або зменшення присутності) України на глобальному ринку агропродукції. Непрямою аргументацією такої тези є суттєве зменшення частки країн Азії в аграрному експорті України, а також необґрунтовані, агресивні протести фермерів у країнах ЄС, для погашення яких Єврокомісія з 5 червня 2024 року була змушена повернути тарифні квоти на експорт окремих агротоварів з України. Водночас країни ЄС продовжують імпортувати аграрну продукцію з росії і експортувати до неї свої товари. Також за період війни частка росії зросла на агроринках Азії, на яких вона зайняла нішу України. У такій ситуації найбільш дієвим способом мінімізації впливу агресії росії на аграрний експорт України могли б бути жорсткі санкції країн Заходу проти імпорту російської агропродукції, а також заборона експорту до країни-агресора.

⁷⁵ Показники доступу до ринку. URL: <https://www.macmap.org/en/query/compare-competitor?reporter=203&partner=All&product=1512>

5. МУЛЬТИПЛІКАТИВНІ ЕФЕКТИ ВІД ВЗАЄМОДІЇ СЕКТОРІВ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Структурні трансформації в економіці України, детерміновані військовими діями, зумовлюють необхідність формування нової ефективної секторальної бази, спроможної забезпечити оборонні потреби держави, високий ступінь імпортозаміщення у системоутворюючих секторах, а також сприяти відновленню ринку праці, соціально-економічному розвитку, підвищенню соціальних стандартів і бюджетних надходжень. Реалізація цих завдань аксіоматично вимагає емпіричних досліджень, спрямованих на ідентифікацію актуальних міжсекторальних зв'язків в економіці та оцінку мультиплікативних ефектів відтворення. Результати такої оцінки дозволять змодельовати зміни у випуску, ВДВ чи зайнятості у тому чи іншому ВЕД під впливом відповідних змін у суміжних ВЕД. Отримана інформація є аналітичною платформою для цілеспрямованого стратегічного планування соціально-економічних процесів та забезпечення ефективного та раціонального інвестування в реконструктивне відновлення і розбудову нової економіки.

У найбільш загальному вигляді мультиплікативний ефект – це сукупний результат, що виникає в економічній системі за рахунок впливу (зміни) в одному з її елементів. Мультиплікативна оцінка впливу окремих секторів на економіку країни зазвичай починається з аналізу *мультиплікатора випуску*. Цей коефіцієнт показує, який приріст загального випуску в економіці у вартісному виразі дає зростання випуску на одиницю продукції кожного ВЕД. Високий мультиплікатор свідчить про глибоку інтеграцію ВЕД у ланцюги створення вартості та його високий потенціал як «локомотива» економічного зростання. Мультиплікативний ефект виникає через каскадний процес: первинне зростання попиту в одному секторі стимулює зростання випуску його постачальників, які, у свою чергу, збільшують власні витрати, створюючи вторинні та подальші хвилі зростання в усій економіці.

Згідно з проведеними розрахунками, у 2021 році мультиплікатор випуску ВЕД в економіці України перебував у діапазоні від 1,538 до 3,806 індексних пунктів (і.п.) (табл. 5.1). Серед 42 досліджених ВЕД найвищі значення цього показника ($3,061 \div 3,806$) зафіксовано у 12 ВЕД, що становить 28,6% від їх загальної кількості. Окрім будівництва, усі найпродуктивніші ВЕД належать до промисловості, і це підтверджує ключову роль цього сектора у національній економіці. Передусім це металургійне виробництво (С24) і виробництво харчових продуктів (С10-12).

Середнє значення мультиплікатора випуску у 2021 році перебувало на рівні 2,538. Цей рівень характерний для добувної промисловості, зокрема, такого ВЕД як добування кам'яного та бурого вугілля (В05). Дещо нижчий мультиплікатор випуску у добуванні металевих руд, інших корисних копалин та розроблення кар'єрів; надання допоміжних послуг у сфері добувної промисловості та розроблення кар'єрів (В07-В09), а також у сільському, лісовому та рибному господарстві (А01-А03).

Найнижчі значення мультиплікатора випуску (у діапазоні від 1,538 до 1,930) зафіксовано у 10 ВЕД. Усі з них, окрім добування сирої нафти та природного газу (В06), належать до сфери послуг, а саме: державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування (О84); освіта (Р85); фінансова та страхова діяльність (К64-К66) та ін.

Таблиця 5.1

Рейтинг ВЕД за значенням мультиплікатора випуску в Україні у 2021 році

№ з/п	Вид економічної діяльності	Код за КВЕД	Мультиплікатор випуску
1	Виробництво гумових і пластмасових виробів	C22	3,806
2	Будівництво	F41-F43	3,598
3	Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	C25	3,449
4	Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	C23	3,367
5	Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	C20	3,341
6	Металургійне виробництво	C24	3,336
7	Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	C16-C18	3,266
8	Виробництво коксу та коксопродуктів	C19.1	3,241
9	Виробництво електричного устаткування	C27	3,168
10	Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	C29	3,166
11	Виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів	C10-C12	3,071
12	Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань	C28	3,061
13	Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	C21	2,892
14	Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної	C26	2,887
15	Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	E36-E39	2,881
16	Виробництво меблів; іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування	C31-C33	2,861
17	Виробництво інших транспортних засобів	C30	2,705
18	Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	D35	2,656
19	Видавнича діяльність; виробництво кіно- та відеофільмів, телевізійних програм, видання звукозаписів; діяльність радіомовлення та телевізійного мовлення	J58-J60	2,635
20	Виробництво продуктів нафтоперероблення	C19.2	2,631
21	Добування кам'яного та бурого вугілля	B05	2,535
22	Добування металевих руд, інших корисних копалин та розроблення кар'єрів; надання допоміжних послуг у сфері добувної промисловості та розроблення кар'єрів	B07-B09	2,476
23	Сільське, лісове та рибне господарство	A01-A03	2,473
24	Транспорт, складське господарство (включаючи націнку транспорту)	H49-H52	2,344
25	Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів	C13-C15	2,325
26	Діяльність у сферах права та бухгалтерського обліку; діяльність головних управлінь (хед-офісів); консультування з питань керування; діяльність у сферах архітектури та інжинірингу; технічні випробування та дослідження	M69-M71	2,299
27	Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	N77-N82	2,205
28	Охорона здоров'я та надання	Q86-Q88	2,178
29	Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (включаючи націнку торгівлі)	G45-G47	2,137
30	Тимчасове розміщення й організація харчування	I55-I56	2,122
31	Наукові дослідження та розробки	M72	2,077
32	Телекомунікації (електроуз'язок)	J61	2,047
33	Рекламна діяльність і дослідження кон'юнктури ринку; наукова та технічна діяльність; ветеринарна діяльність	M73-M75	1,933
34	Поштова і кур'єрська діяльність	H53	1,873
35	Комп'ютерне програмування, консультування та надання інформаційних послуг	J62-J63	1,857
36	Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	R90-R93	1,818
37	Надання інших видів послуг	S94-S96, T97	1,772
38	Операції з нерухомим майном	L68	1,664
39	Фінансова та страхова діяльність	K64-K66	1,663
40	Добування сировини нафти та природного газу	B06	1,660
41	Освіта	P85	1,576
42	Державне управління; обов'язкове соціальне страхування	O84	1,538

Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ⁷⁶

⁷⁶ Таблиця «витрати-випуск» (в основних цінах). Офіційний сайт Державної служби статистики України.
URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/nac_r.htm

З інтерпретації даних табл. 5.1 випливає, що у 2021 році найвищий мультиплікативний вплив на загальний випуск в Україні здійснювало *виробництво гумових і пластмасових виробів*. Так, збільшення випуску кінцевої продукції ВЕД С22 на 1 млн грн сприяло зростанню випуску в економіці загалом на 3,806 млн грн. Цей сукупний мультиплікативний ефект складався з прямого ефекту (0,857 млн грн) і непрямого ефекту (2,949 млн грн) (додаток Д, табл. Д.1). Непрямий ефект перевищував прямий у 3,4 рази, а його (непрямого ефекту) частка у мультиплікаторі випуску становила 77,5%. У секторальному розрізі найбільший мультиплікативний ефект від зростання на одиницю випуску продукції кінцевого споживання виробництва гумових і пластмасових виробів спостерігався у торгівлі (0,349) і у постачанні електроенергії (0,244) (додаток Д, табл. Д.2). Іншими словами, зростання випуску кінцевої продукції ВЕД С22 на 1 млн грн у 2021 році сприяло збільшенню випуску кінцевої продукції ВЕД G45-G47 і ВЕД D35 на 0,349 млн грн і 0,244 млн грн відповідно.

Прямий мультиплікативний ефект випуску відображає безпосередні витрати, необхідні для виготовлення одиниці кінцевої продукції. Непрямий ефект ілюструє «каскадні» ефекти, які поширюються економікою через міжсекторальні зв'язки. Високий непрямий ефект свідчить про наявність тісних довгих виробничих економічних зв'язків досліджуваного ВЕД з іншими, що підтверджує його ключову роль у міжсекторальній взаємодії. Непрямий ефект мультиплікатора випуску певного ВЕД ілюструє зміни, які відбуваються у суміжних секторах, тобто відображає міжсекторальну реакцію на зміни випуску цього ВЕД.

Рівень переважання непрямого ефекту мультиплікатора випуску над його прямим ефектом відображає наявність і величину довгих і складних (або опосередкованих) міжсекторальних зв'язків певного ВЕД. В Україні у 2021 році найвищі значення такого переважання (у понад 5 разів) фіксувалось у секторах, які відносяться до сфери послуг і добувної промисловості, зокрема, у таких ВЕД як: операції з нерухомим майном (L68); державне управління; обов'язкове соціальне страхування (O84); добування сировини нафти та природного газу (B06) (додаток Д, табл. Д.1).

Результати аналізу змодельованого⁷⁷ мультиплікатора випуску за 2024 рік дали підстави констатувати, що місця ВЕД у рейтингу за значеннями цього індексу в Україні суттєво не змінились (додаток Д, табл. Д.3). Проте, зафіксовано суттєві зміни у значеннях мультиплікаторів порівняно з 2021 роком. Зокрема, зменшився мультиплікативний вплив на випуск економіки таких ВЕД як: сільське, лісове та рибне господарство (A01-A03) – на 5,9%; виробництво продуктів нафтоперероблення (C19.2) – на 2,8%; виробництво хімічних речовин і хімічної продукції (C20) – на 2,7%; добування кам'яного та бурого вугілля (B05) – на 1,9%; виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування (C16-C18) – на 1,8%. Натомість значення мультиплікатора випуску переважної більшості решти ВЕД зросли у середньому на 3%.

Ключовою суттєвою зміною у рейтингу ВЕД за значеннями мультиплікатора випуску в Україні порівняно з 2021 роком є зростання з 42 до 24 позиції ВЕД «Державне управління; обов'язкове соціальне страхування» (O84). Мультиплікативний

⁷⁷ З огляду на те, що на час проведення дослідження дані таблиці «витрати-випуск» (як основне інформаційне джерело розрахунку мультиплікатора випуску) були доступні лише за 2021 рік, розрахунок мультиплікатора випуску ВЕД здійснювався шляхом моделювання із застосуванням методу, який поєднує елементи міжгалузевого балансу з екзогенними коригуваннями на основі даних про реальні структурні зміни у ВВП України, індексах фізичного обсягу та змін в інноваційності продукції секторів економіки.

вплив цього ВЕД на випуск економіки збільшився в 1,56 разу: із 1,538 у 2021 році – до 2,398 у 2024-му. Це означає, що у 2024 році кожна 1 гривня випуску кінцевої продукції ВЕД О84 сприяла зростанню випуску в українській економіці на 2,398 грн., із яких 0,557 грн. – внаслідок прямого ефекту та 1,841 грн. – відповідно непрямого ефекту, тобто збільшення випуску інших ВЕД (додаток Д, табл. Д.4).

Мультиплікативний вплив державного управління на випуск суміжних секторів української економіки (або непрямий ефект від 1 грн випуску кінцевої продукції ВЕД О84) у 2024 році порівняно із фактичним показниками 2021-го зріс у 1,4 разу. Найвищі мультиплікативні ефекти від зростання випуску у названому ВЕД виявлені у виробництві готових металевих виробів (С25) – 0,198, транспорті (Н49-Н52) – 0,147 і виробництві електричного устаткування (С27) – 0,129 (додаток Д, табл. Д.5). Це саме ті сектори економіки, які найбільшою мірою безпосередньо задіяні в ОПК.

Результати міжсекторальної взаємодії і структурні особливості виробничих процесів також відображаються на одному з найвагоміших соціально-економічних показників для країни – рівні зайнятості. Індикатором ступеня впливу міжсекторальної взаємодії на значення цього показника є *мультиплікатор зайнятості*. Цей коефіцієнт відображає зміну зайнятості в економіці країни при зміні випуску продукції кінцевого споживання певного ВЕД. Іншими словами, це економічний показник, який відображає загальний ефект у вигляді створення робочих місць унаслідок зростання кінцевого попиту на продукцію певного сектора економіки. Мультиплікатор зайнятості враховує як прямі, так і непрямі ефекти, що виникають у досліджуваному та суміжних секторах і економіці загалом через виробничі зв'язки.

Дані про значення цього показника є важливим інформаційно-методичним інструментом планування і прогнозування ключових виробничих і соціально-економічних показників, виявлення ВЕД із найвищим потенціалом стимулювання зайнятості. Завдяки цьому мультиплікатору можна змодельовати соціальні наслідки структурних змін в економіці. Його застосування є особливо актуальним у процесах стратегічного планування та оцінки ефективності економічних програм. Цей показник слугує кількісною основою для аналізу взаємозв'язку між виробництвом, споживанням і зайнятістю.

Згідно з результатами проведених розрахунків, мультиплікатор зайнятості в економіці України у 2021 році знаходився у діапазоні від 0,10 до 9,075 із середнім значенням 2,102 (табл. 5.2). Абсолютне лідерство за мультиплікативним впливом на зайнятість в українській економіці (9,075 і.п.) належало ВЕД «Поштова і кур'єрська діяльність» (Н53). Високий мультиплікатор зайнятості цього ВЕД зумовлений його значною трудомісткістю і порівняно низькою можливістю її замінити технологічними рішеннями. Така особливість робить сектор поштової і кур'єрської діяльності інструментом швидкого створення робочих місць в економіці країни.

Високі показники мультиплікатора зайнятості (4÷6 і.п.) також демонстрували: охорона здоров'я та надання (Q86-Q88); водопостачання; каналізація, поводження з відходами (Е36-Е39); виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів (С29); виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної (С26); виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань (С28); діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування (N77-N82). З економіко-математичного погляду, високий мультиплікатор зайнятості названих ВЕД, окрім іншого, можна пояснити відносно невисокими обсягами випуску порівняно з кількістю зайнятих.

Таблиця 5.2

Мультиплікатор зайнятості в Україні у 2021 році

Вид економічної діяльності	Код за КВЕД	Мультиплікатор зайнятості	Прямий ефект	Непрямий ефект	Відношення непрямого ефекту до прямого
Сільське, лісове та рибне господарство	A01-A03	0,949	0,384	0,565	1,473
Добування кам'яного та бурого вугілля	B05	1,362	0,537	0,825	1,535
Добування сирої нафти та природного газу	B06	0,391	0,235	0,155	0,660
Добування металевих руд, інших корисних копалин та розроблення кар'єрів; надання допоміжних послуг у сфері добувної промисловості та розроблення кар'єрів	B07-B09	0,673	0,272	0,401	1,476
Виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів	C10-C12	1,101	0,358	0,743	2,071
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів	C13-C15	3,836	1,650	2,186	1,325
Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	C16-C18	1,855	0,568	1,287	2,266
Виробництво коксу та коксопродуктів	C19.1	0,304	0,094	0,210	2,241
Виробництво продуктів нафтоперероблення	C19.2	0,386	0,147	0,239	1,631
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	C20	1,495	0,447	1,047	2,341
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	C21	1,479	0,512	0,968	1,892
Виробництво гумових і пластмасових виробів	C22	2,426	0,637	1,789	2,806
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	C23	1,505	0,447	1,058	2,367
Металургійне виробництво	C24	0,618	0,185	0,432	2,336
Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	C25	2,722	0,789	1,932	2,449
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної	C26	4,101	1,421	2,680	1,887
Виробництво електричного устаткування	C27	2,674	0,844	1,830	2,168
Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань	C28	4,097	1,338	2,759	2,061
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	C29	4,817	1,521	3,295	2,166
Виробництво інших транспортних засобів	C30	3,520	1,301	2,218	1,705
Виробництво меблів; іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування	C31-C33	2,827	0,988	1,839	1,861
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	D35	1,317	0,496	0,821	1,656
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	E36-E39	5,418	1,881	3,538	1,881
Будівництво	F41-F43	1,380	0,384	0,997	2,598
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (включаючи націнку торгівлі)	G45-G47	1,601	0,749	0,852	1,137
Транспорт, складське господарство (включаючи націнку транспорту)	H49-H52	2,303	0,983	1,320	1,344
Поштова і кур'єрська діяльність	H53	9,075	4,844	4,231	0,873
Тимчасове розміщування й організація харчування	I55-I56	1,968	0,928	1,040	1,122
Видавнича діяльність; виробництво кіно- та відеофільмів, телевізійних програм, видання звукозаписів; діяльність радіомовлення та телевізійного мовлення	J58-J60	2,320	0,881	1,440	1,635
Телекомунікації (електрозв'язок)	J61	1,077	0,526	0,551	1,047
Комп'ютерне програмування, консультування та надання інформаційних послуг	J62-J63	0,369	0,199	0,170	0,857
Фінансова та страхова діяльність	K64-K66	0,537	0,323	0,214	0,663
Операції з нерухомим майном	L68	0,610	0,366	0,243	0,664
Діяльність у сферах права та бухгалтерського обліку; діяльність головних управлінь (хед-офісів); консультування з питань керування; діяльність у сферах архітектури та інжинірингу; технічні випробування та дослідження	M69-M71	1,449	0,630	0,819	1,299
Наукові дослідження та розробки	M72	1,521	0,733	0,789	1,077
Рекламна діяльність і дослідження кон'юнктури ринку; наукова та технічна діяльність; ветеринарна діяльність	M73-M75	0,687	0,355	0,331	0,933
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	N77-N82	4,047	1,835	2,212	1,205
Освіта	P85	0,099	0,063	0,036	0,576
Охорона здоров'я та надання	Q86-Q88	5,818	2,672	3,146	1,178
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	R90-R93	1,035	0,569	0,466	0,818
Надання інших видів послуг	S94-S96, T97	0,432	0,244	0,188	0,772

Джерело: авторські розрахунки

ВЕД, які у 2021 році здійснювали найвищий мультиплікативний вплив на зайнятість в економіці одночасно були лідерами за величиною прямих і непрямих ефектів. Це означає, що випуск одиниці кінцевої продукції потребує значної кількості робочих місць не лише у самих ВЕД-лідерах, але й стимулює зростання зайнятості у суміжних секторах. Так, згідно з результатами декомпозиційного аналізу показника мультиплікатора зайнятості, випуск кінцевої продукції на 1 млн грн ВЕД «Поштова і кур'єрська діяльність» (Н53) генерував 4,84 робочих місць (р.м.) у цьому секторі (прямий ефект) і 4,23 р.м. у суміжних секторах економіки (непрямий ефект), зокрема, у таких ВЕД (додаток Д, табл. Д.6):

- транспорт, складське господарство (Н49-Н52) – 0,53 р.м (12,6% загального непрямого ефекту);
- фінансова та страхова діяльність (К64-К66) – 0,41 р.м. (9,6%);
- оптова та роздрібна торгівля (G45-G47) – 0,40 р.м. (9,5%);
- постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (D35) – 0,39 р.м. (9,3%);
- будівництво (F41-F43) – 0,38 р.м. (9,0%).

Натомість найменший вплив на зайнятість в українській економіці у 2021 році здійснювало виробництво коксу та коксопродуктів (С19.1). Випуск кінцевої продукції на 1млн грн цього ВЕД генерувало лише 0,304 р.м., з яких 0,094 р.м. припадало на сам цей сектор і 0,210 р.м. – на суміжні сектори, серед яких:

- добування кам'яного та бурого вугілля (В05) – 0,07 р.м. (32,7% непрямого ефекту ВЕД С19.1);
- постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (D35) – 0,02 р.м. (11,4%);
- оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (включаючи націнку торгівлі) (G45-G47) – 0,02 р.м. (11,1%);
- транспорт, складське господарство (включаючи націнку транспорту) (Н49-Н52) – 0,01 р.м. (5,4%);
- виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань (С28) – 0,01 р.м. (4,3%);
- металургійне виробництво (С24) 0,01 р.м. (4,3%).

Із результатів декомпозиційного аналізу непрямого ефекту випливає, що виробництво коксу та коксопродуктів виконувало роль своєрідного індустріального центру міжсекторальних зв'язків в економіці України, який стимулював активізацію зайнятості у низці критично важливих суміжних секторів. Аргументацією цієї тези є співвідношення між непрямим і прямим ефектами мультиплікатора зайнятості ВЕД С19.1, яке було одним із найвищих і становило 2,241. Відтак, майже весь мультиплікативний ефект від випуску кінцевої продукції цього сектору виникав не в межах власне його виробництва, а у суміжних секторах української економіки. Для порівняння, відношення непрямого до прямого ефекту мультиплікатора зайнятості у секторі-лідері – поштовій і кур'єрській діяльності (Н53) становило 0,873. Це означає, що непрямий ефект мультиплікатора зайнятості цього ВЕД на 12,6% був меншим за його прямий ефект. Тобто, хоча поштова і кур'єрська діяльність у 2021 році чинила найбільший мультиплікативний вплив на зайнятість в українській економіці, виробництво коксу та коксопродуктів відзначалося глибшими і складнішими зв'язками з іншими секторами.

Високий рівень переважання непрямого ефекту мультиплікатора зайнятості над його прямим ефектом був характерний і для інших продуктивних ВЕД, зокрема, для: виробництва гумових і пластмасових виробів (С22) – у 2,806 разу; будівництва (F41-F43) – у 2,598 разу; виробництва готових металевих виробів, крім машин і устаткування (С25) – у 2,449 разу; виробництва іншої неметалевої мінеральної продукції (С23) – у 2,367 разу та ін. (див. табл. 5.2).

Упродовж 2022-2024 років загальна кількість зайнятих в Україні скоротилась на 15,65% (додаток Д, табл. Д.7). Найбільше скорочення працівників (>40%) відбулось у промисловому секторі економіки, зокрема, у виробництві коксу та продуктів нафтоперероблення (С19), добувній промисловості (В05, В07-В09), металургійному виробництві (С24), виробництві машин і устаткування (С28), а також у сфері послуг, зокрема, у поштової та кур'єрській діяльності (Н53) і видавничій діяльності (J58-J60).

Порівняно з довоєнним періодом зростання зайнятості (+18,50%) вдалося досягти лише у ВЕД «Комп'ютерне програмування, консультування та надання інформаційних послуг» (J62-J63). Варто наголосити, що це стало наслідком збільшення значень показника в названому ВЕД у 2024 році на 303,66%. У промисловому секторі економіки суттєве зростання зайнятості у 2024 році відбулося у виробництві продуктів нафтоперероблення (С19.2) – на 68,48% і виробництві інших транспортних засобів (С30) – на 19,72%.

Загалом, можна стверджувати, що повномасштабна війна не спричинила значних трансформацій у структурі зайнятості в українській економіці у розрізі ВЕД. П'ятірка лідерів за значенням показника частки у названій структурі залишилася незмінною: оптова і роздрібна торгівля (G45-G47) – 18,5% у 2024 році проти 17,7% у 2021-му; охорона здоров'я (Q86-Q88) – 12,2% проти 11,2%; транспорт (Н49-Н52) – 10,1%; сільське господарство (A01-A03) – 9,0% проти 8,4% і виробництво харчових продуктів (С10-С12) – 5,3% проти 5,0% (додаток Д, рис. Д.1). Серед названих ВЕД найвище значення мультиплікатора зайнятості у 2021 році було характерним для охорони здоров'я та надання соціальної допомоги – 5,818 (другий показник після поштової і кур'єрської діяльності) (див. табл. 5.2). Згідно з результатами авторського моделювання, у 2024 році саме ВЕД Q86-Q88 здійснював найвищий мультиплікативний вплив на зайнятість в українській економіці – 4,98 (додаток Д, табл. Д.8).

Під впливом викликів, зумовлених великою війною, сам рейтинг ВЕД за мультиплікатором зайнятості у 2024 році порівняно з 2021-м суттєво не змінився, однак величина розрахованого впливу цього показника переважної більшості ВЕД відчутно зменшилась. Передусім це стосувалося лідерів за значенням мультиплікатора зайнятості, тобто поштової і кур'єрської діяльності (-4,271 і.п. порівняно з 2021 роком) і охорони здоров'я (-0,838 і.п.), а також окремих секторів добувної і легкої промисловості та машинобудування. Загалом зниження величини мультиплікативного впливу ВЕД на зайнятість в українській економіці є наслідком деструктивних трансформацій, спричинених війною, що знайшло відображення у зниженні кількості зайнятих і обсягів випуску.

Висновки

Результати оцінки мультиплікативного впливу ВЕД на випуск і зайнятість в економіці формують науково-аналітичний базис для вибору пріоритетів реконструктивного відновлення української економіки, виходячи з переваг міжсекторальної взаємодії.

Прискорення економічного зростання. Необхідною умовою для подальшого економічного зростання та перспективного імпортозаміщення в Україні є інвестування у розвиток і реконструктивне відновлення секторів із високим мультиплікатором випуску та глибокими міжсекторальними зв'язками, передусім тих, які забезпечують виробництво продукції для ОПК. До таких ВЕД належать: виробництво гумових і пластмасових виробів (C22); будівництво (F41-F43); виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції (C23); виробництво готових металевих виробів (C25); виробництво електричного устаткування (C27).

Відновлення ринку праці і стабілізація соціальної сфери. Підвищення зайнятості, соціальних стандартів в Україні повинно базуватись на збалансованому розвитку та взаємодії ключових секторів промисловості і сфери послуг. Такі сектори повинні відзначатись високими мультиплікаторами випуску, зайнятості та/або виконувати роль центрів логістичних або технологічних ланцюгів. В українській економіці цим критеріям відповідають такі ВЕД: виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів (C29); виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції (C26); виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань (C28); охорона здоров'я та надання соціальної допомоги (Q86-Q88); комп'ютерне програмування, консультування та надання інформаційних послуг (J62-J63); поштова і кур'єрська діяльність (H53).

Реконструктивний розвиток стратегічно важливих секторів. Війна спричинила значні деструктивні зміни у виробничих ланцюгах таких ВЕД як сільське, лісове та рибне господарство (A01-A03), виробництво продуктів нафтоперероблення (C19.2), виробництво хімічних речовин і хімічної продукції (C20), металургійне виробництво (C24). Збалансоване функціонування і перспективний розвиток цих секторів потребує реконструктивного відновлення та поглиблення їх зв'язків з іншими ВЕД за системою критеріїв, а саме: підвищення соціально-економічної ефективності, зростання випуску і зайнятості, зниження ресурсомісткості, а натомість підвищення рівня переробки сировини і технологічності виробництв.

Міжсекторальне співробітництво може розглядатися як відповідна стратегія, що застосовується для вирішення багатьох важливих проблем розвитку, оскільки переплетіння економічних, соціальних та політичних аспектів потребують ресурсів та інновацій для розробки та реалізації ефективних рішень. На сьогодні очевидно є потреба у нових інституційних механізмах для підтримки розвитку. Ризики зменшення обсягів іноземної допомоги ще більше актуалізують потребу в рішеннях, які здатні генерувати власні ресурси, задовольняти потреби місцевих зацікавлених сторін. Важливим аспектом міжсекторального співробітництва є те, що саме місцеві суб'єкти є основними суб'єктами, які приймають рішення, реалізують і отримують вигоду від соціально-економічних трансформацій і розвитку. Світовий досвід також доводить, що міжсекторальне співробітництво найбільш доцільне тоді, коли: а) попередній моносекторальний спосіб вирішення проблем виявився незадовільним; б) успішне розв'язання проблем потребує інформації та ресурсів, які наявні у більш, аніж в одному секторі. Започаткування міжсекторальної співпраці вимагає забезпечення довірчих

відносин між учасниками, чіткого формулювання проблеми із наголошенням на взаємній вигоді, узгодження розбіжностей та початкових інвестицій. Своєю чергою, управління міжсекторальним співробітництвом вимагає організаційних заходів щодо розробки спільних планів, які визначають ролі, обов'язки та ресурси; забезпечення взаємного впливу на прийняття рішень; управління конфліктами; пошуку взаємної вигоди. Позитивні результати міжсекторальної взаємодії охоплюють інноваційні підходи до вирішення нерозв'язаних проблем, ефект каталізатора або мультиплікатора для досягнення широких та стійких соціальних змін, формування багатогалузевого соціального капіталу та нового потенціалу для спільних дій на місцевому рівні.

ДОДАТОК А

Показники функціонування економіки регіонів України

Таблиця А.1

Частка регіонів в обсязі реалізованої в Україні продукції (товарів, послуг)
суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності, %

Область	Усього			Сільське, лісове та рибне господарство		Переробна промисловість		Будівництво		Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспорт- них засобів і мотоциклів	
	2021	2023	2024 ¹	2021	2023	2021	2023	2021	2023	2021	2023
Вінницька	2,18	2,64	2,56	6,05	7,64	2,97	4,79	4,79	4,42	1,47	1,85
Волинська	1,79	2,17	1,99	1,69	2,02	1,69	2,32	1,07	1,77	2,67	3,11
Дніпропетровська	10,96	10,40	10,57	4,64	5,35	15,90	17,03	8,41	8,76	10,53	10,97
Донецька	4,33	0,87	0,73	2,01	0,49	10,93	0,40	3,07	0,99	2,70	0,18
Житомирська	1,26	1,49	1,40	2,84	2,87	1,49	2,59	1,08	1,47	1,15	1,33
Закарпатська	0,78	0,97	1,11	0,45	0,38	0,83	1,50	0,73	1,15	0,72	0,88
Запорізька	3,23	2,18	2,31	3,13	0,70	7,83	5,80	1,55	1,07	1,94	1,52
Івано-Франківська	1,30	1,28	1,17	1,21	1,64	2,15	2,00	1,65	2,70	0,91	1,01
Київська	5,46	6,49	6,36	6,94	9,11	5,69	7,88	8,00	7,77	6,23	7,23
Кіровоградська	1,16	1,31	1,24	4,37	5,69	1,31	1,80	0,58	0,62	1,03	1,02
Луганська	0,44	0,01	0,00	1,45	н.д.	0,53	н.д.	0,26	н.д.	0,30	0,00
Львівська	4,48	6,30	5,91	3,13	3,79	4,61	7,45	6,10	9,09	4,72	7,15
Миколаївська	1,81	1,24	1,21	3,33	3,58	1,70	1,28	1,44	1,64	2,02	1,19
Одеська	4,40	4,23	3,79	3,57	4,11	2,93	2,88	11,84	9,67	5,12	5,14
Полтавська	3,08	2,77	2,89	6,05	8,27	4,98	3,15	2,43	2,32	1,78	2,20
Рівненська	0,94	1,15	1,08	1,96	2,16	1,22	1,89	1,41	2,26	0,74	0,90
Сумська	1,20	1,13	1,11	4,67	5,11	1,66	2,03	0,77	0,80	0,84	0,57
Тернопільська	1,00	1,20	1,28	3,20	4,74	0,95	1,42	1,20	1,12	0,78	0,86
Харківська	4,61	3,74	3,92	4,87	3,88	5,80	5,08	4,75	3,65	4,61	3,53
Херсонська	0,91	0,08	0,09	3,45	н.д.	0,95	н.д.	0,59	н.д.	0,68	0,03
Хмельницька	1,36	1,48	1,46	4,95	6,71	1,53	2,14	2,33	1,65	0,98	0,89
Черкаська	2,37	2,52	2,52	5,09	7,06	2,83	4,27	1,54	1,92	1,76	2,03
Чернівецька	0,50	0,73	0,63	0,58	0,64	0,36	0,74	0,49	0,68	0,55	0,91
Чернігівська	2,04	1,06	1,05	17,17	6,46	1,98	1,40	1,03	1,26	0,76	0,45

Примітка: ¹ Дані з розділу «Діяльність підприємств» (показник «Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства у 2024 році» по кожній області)

Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ:

Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у розрізі регіонів (2014–2023). Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/size_20.htm

Таблиця А.2

Темп приросту обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання у регіонах України, %

Регіон	Всього				Сільське, лісове та рибне господарство			Переробна промисловість			Будівництво			Оптова та роздрібна торгівля		
	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2024/ 2023 ¹	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022
Україна	35,50	-25,82	22,08	16,87	51,18	-27,67	14,68	35,50	-32,10	23,32	21,30	-50,97	36,43	32,64	-25,73	29,64
Вінницька	37,50	-16,34	31,50	15,10	54,58	-6,41	11,84	15,09	6,44	26,77	85,69	-63,10	67,50	33,77	-21,04	53,48
Волинська	34,53	-0,61	10,38	8,35	28,87	2,26	-3,25	52,04	1,77	12,72	5,69	-34,84	70,27	30,74	1,83	10,06
Дніпропетровська	38,65	-29,47	21,79	19,00	38,59	-16,52	14,64	45,60	-25,80	20,86	21,06	-48,61	35,60	25,69	-22,59	29,54
Донецька	59,94	-80,13	-7,98	-2,43	23,25	-69,80	-33,59	66,32	-92,76	-57,69	12,25	-78,29	-0,39	82,10	-92,26	-15,18
Житомирська	29,42	-16,28	27,33	12,20	21,95	-10,65	-6,25	19,98	-4,10	51,95	23,18	-14,43	6,32	37,79	-15,71	31,97
Закарпатська	33,08	-7,11	20,19	39,45	41,73	н.д.	н.д.	17,13	-3,41	56,58	6,29	-7,25	13,56	31,65	5,20	12,23
Запорізька	41,71	-31,09	-11,47	23,75	25,70	-70,53	-37,13	52,36	-20,74	-21,74	25,36	-60,48	17,46	28,93	-31,81	10,76
Івано-Франківська	27,82	-28,90	25,77	9,12	8,56	11,23	0,94	40,24	-45,88	44,14	25,13	-21,19	38,43	4,93	-20,76	34,99
Київська	27,30	-19,31	33,41	14,18	34,28	-7,18	17,31	28,62	-21,47	47,70	17,77	-61,11	67,12	27,31	-19,48	38,79
Кіровоградська	27,04	-17,30	23,87	10,77	27,56	-3,75	12,17	26,78	-1,92	17,81	21,78	-54,94	58,04	24,80	-27,25	31,08
Луганська	20,78	-93,18	-81,26	-27,16	13,58	н.д.	н.д.	8,03	-99,20	н.д.	-12,46	н.д.	н.д.	27,33	-96,85	-62,63
Львівська	31,97	6,04	20,11	9,75	24,75	0,08	0,57	24,67	8,98	24,28	24,04	-27,96	38,37	34,10	20,36	21,22
Миколаївська	42,24	-53,00	32,01	14,67	53,17	-39,94	48,64	23,23	-46,80	18,40	31,14	-44,49	37,59	48,17	-59,55	40,19
Одеська	28,86	-28,87	22,61	4,35	108,79	-29,22	34,87	21,38	-30,26	18,07	3,72	-60,40	38,07	29,78	-23,25	26,05
Полтавська	35,15	-29,58	15,71	22,94	25,23	-6,36	21,08	28,13	-54,63	16,63	35,55	-46,05	18,56	39,32	-7,33	28,47
Рівненська	37,38	-12,57	27,16	11,15	61,39	-2,09	-6,83	29,44	-0,55	31,01	46,58	-35,43	65,70	34,86	-16,94	40,77
Сумська	28,99	-30,58	22,41	15,46	24,73	-23,65	18,91	25,80	-24,68	35,62	15,07	-52,67	45,96	36,88	-42,64	13,03
Тернопільська	45,21	-8,33	19,00	27,45	33,84	8,85	12,69	33,57	-6,04	33,69	33,07	-44,08	12,10	59,33	-9,71	16,52
Харківська	28,47	-44,82	33,18	23,18	23,38	-42,73	15,47	19,58	-48,68	42,94	23,93	н.д.	н.д.	30,10	-45,19	34,53
Херсонська	35,81	-76,66	-65,31	36,34	58,39	н.д.	н.д.	37,35	-69,91	н.д.	-13,45	-74,59	н.д.	41,70	-83,90	-72,41
Хмельницька	33,15	-16,23	17,32	17,05	42,71	5,45	6,60	24,94	-9,24	28,97	30,00	-48,84	-7,74	30,03	-27,30	20,25
Черкаська	44,29	-16,34	15,17	18,21	33,23	6,42	8,13	21,88	-1,76	28,79	35,64	-58,43	99,78	39,03	-5,46	17,41
Чернівецька	29,88	-11,15	48,56	3,33	17,71	-7,76	-2,11	32,70	-11,96	92,50	-12,42	-41,29	58,70	30,54	-3,36	64,31
Чернігівська	124,71	-62,54	25,69	16,24	290,14	-73,55	18,05	109,93	-56,67	36,26	8,13	-53,46	76,40	27,28	-54,03	23,47

Примітка: ¹ Дані з розділу «Діяльність підприємств» (показник «Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства» по кожній області)

Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ:

Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у розрізі регіонів (2014–2023). Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/size_20.htm

Таблиця А.3

Темп приросту доданої вартості за витратами виробництва суб'єктів господарювання у регіонах України, %

Регіон	Усього			Сільське, лісове та рибне господарство			Переробна промисловість			Будівництво			Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів		
	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022
Україна	41,09	-17,10	21,60	96,00	-47,24	-11,45	36,52	-38,75	39,10	35,80	-46,57	19,50	24,07	23,81	34,93
Вінницька	63,10	-18,77	31,07	92,50	-25,08	-14,91	36,78	11,78	36,65	208,02	-70,42	138,40	21,73	47,59	54,54
Волинська	16,41	-0,88	62,69	57,04	-16,83	-22,34	27,13	-1,21	21,54	8,30	-25,83	48,40	0,99	21,44	124,40
Дніпропетровська	53,68	-37,44	20,65	75,68	-30,18	-13,84	68,62	-67,35	69,05	16,47	-49,09	20,73	10,62	21,80	28,90
Донецька	48,25	-65,03	-8,81	38,69	-77,29	-31,06	76,93	-93,31	-73,11	-6,18	-74,65	-0,66	43,95	-67,73	-20,39
Житомирська	15,58	-5,03	16,78	26,67	-14,31	-36,18	4,76	-4,97	67,20	7,90	2,35	-18,30	10,26	31,89	42,77
Закарпатська	3,81	9,28	13,45	41,27	н.д.	н.д.	2,92	16,40	37,66	29,92	-9,84	-5,82	-14,51	18,00	-25,85
Запорізька	64,26	-43,39	-10,25	59,01	-69,74	-57,44	109,88	-52,61	-13,45	16,52	-31,04	-27,37	18,17	24,07	32,12
Івано-Франківська	32,62	-15,30	7,14	40,38	-26,64	-7,34	68,41	-52,23	19,13	49,92	-3,69	2,56	-20,04	47,33	11,08
Київська	14,27	-22,38	37,14	49,53	-36,74	6,42	29,70	-23,80	62,98	5,76	-48,16	35,47	-13,31	24,69	37,44
Кіровоградська	37,52	-11,77	7,35	79,41	-11,63	-20,54	4,59	9,87	10,15	23,64	-42,14	54,85	-1,26	19,30	31,87
Луганська	16,41	-84,23	-83,99	113,27	н.д.	н.д.	-3,42	-99,02	н.д.	-11,50	н.д.	н.д.	-8,76	-83,77	-86,62
Львівська	29,86	27,96	26,91	38,02	-36,36	-15,61	24,48	6,84	23,47	26,97	-25,23	11,01	18,45	136,91	29,07
Миколаївська	16,64	-49,14	46,90	70,72	-35,02	9,19	-0,77	-58,85	69,50	10,32	-49,72	38,70	7,77	-50,98	138,21
Одеська	28,69	-15,48	27,66	477,78	-28,77	3,31	-8,68	-14,39	18,19	57,98	-66,00	37,23	14,60	38,29	38,75
Полтавська	6,11	-1,19	12,84	45,94	-32,41	-4,99	15,66	-35,40	43,61	22,31	-11,15	-3,34	-123,07	-1118,76	29,75
Рівненська	22,10	-5,50	8,40	93,41	-14,24	-70,55	6,99	-11,93	43,80	16,76	-7,76	-6,83	1,24	61,20	51,26
Сумська	9,06	-29,52	17,83	-6,32	-32,48	-10,21	22,73	-27,78	43,88	2,01	-35,51	9,83	29,56	-42,28	47,87
Тернопільська	23,55	-5,84	16,63	46,67	-29,38	18,87	13,27	-2,83	30,29	49,75	-39,12	6,30	-6,17	24,10	36,07
Харківська	23,58	-27,76	36,73	22,65	-47,85	-28,29	12,02	-45,94	38,77	38,72	н.д.	н.д.	21,69	17,59	24,80
Херсонська	47,21	-58,63	-70,88	106,83	н.д.	н.д.	42,85	-53,83	н.д.	10,83	-71,36	н.д.	33,00	-22,98	-81,23
Хмельницька	27,39	-17,00	9,26	56,50	-25,69	-27,88	9,47	-24,78	80,02	84,91	-61,96	4,16	-11,65	49,93	8,36
Черкаська	32,56	12,09	14,93	73,13	-14,61	-16,23	-7,49	31,48	32,97	31,06	-44,92	126,93	28,61	39,85	54,21
Чернівецька	41,19	17,44	16,39	27,19	16,73	-28,67	-0,72	-6,48	27,41	-12,65	-38,02	28,29	134,55	103,50	29,21
Чернігівська	284,69	-78,01	-0,30	597,82	-88,07	-28,29	171,96	-69,86	30,78	9,11	-22,00	11,84	14,34	7,27	2,08

Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ:

Додана вартість за витратами виробництва суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у розрізі регіонів (2014–2023).

Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/size_20.htm

Таблиця А.4

Темп приросту кількості найманих працівників в еквіваленті повної зайнятості у суб'єктів господарювання у регіонах України, %

Регіон	Усього			Сільське, лісове та рибне господарство			Переробна промисловість			Будівництво			Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів		
	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022
Україна	0,16	-23,45	-2,67	-0,23	-15,53	-7,73	-0,80	-25,04	-6,13	7,25	-34,21	-12,75	1,78	-27,94	1,55
Вінницька	0,06	-14,10	0,41	0,09	-4,52	-9,69	-4,87	-12,56	-0,26	16,06	-32,23	7,67	5,84	-23,85	9,81
Волинська	1,31	-16,76	4,57	-4,02	-6,54	-17,24	4,11	-14,65	4,24	7,41	-40,23	14,29	2,57	-21,53	7,98
Дніпропетровська	-0,15	-22,54	-2,34	1,26	-8,12	-5,06	-3,08	-23,64	-10,65	5,84	-39,67	-20,23	5,12	-26,50	2,69
Донецька	-3,05	-70,27	-25,20	0,37	-66,69	-30,37	-4,34	-82,88	-57,27	-1,66	-58,38	-47,54	-4,62	-79,56	-25,35
Житомирська	4,06	-20,59	-4,47	1,10	-13,81	-28,82	4,24	-16,65	-4,04	0,27	-40,39	-1,44	6,30	-29,89	8,08
Закарпатська	2,83	-11,80	-4,03	5,58	н.д.	н.д.	7,32	-10,30	-6,58	5,17	-16,08	-8,35	-1,09	-20,04	5,42
Запорізька	-0,38	-38,79	-15,23	-2,41	-66,02	-46,58	-3,17	-29,37	-16,17	8,41	-45,86	-32,00	2,48	-50,67	-8,75
Івано-Франківська	0,95	-17,56	4,09	-13,90	-9,37	-32,62	-1,59	-21,38	4,73	-0,09	-28,72	-0,94	0,61	-22,54	13,06
Київська	1,86	-15,93	-3,07	-0,77	15,40	-24,19	0,17	-15,18	-5,53	17,65	-34,71	-7,69	5,74	-22,39	2,81
Кіровоградська	-0,68	-13,02	-3,57	-0,01	-1,19	-5,66	0,59	-18,01	-5,57	1,78	-37,60	1,06	-2,31	-21,49	2,01
Луганська	-10,83	-94,52	-16,81	-1,23	н.д.	н.д.	-5,10	-97,64	н.д.	-4,14	н.д.	н.д.	-39,69	-94,26	-60,20
Львівська	1,66	-10,15	-0,31	3,58	4,03	-16,54	4,09	-6,64	-2,50	3,77	-21,97	-8,73	1,84	-16,60	3,94
Миколаївська	-0,64	-34,54	-4,87	3,28	-23,23	0,59	-3,81	-41,91	-16,33	7,85	-50,30	-1,81	-1,11	-46,63	5,34
Одеська	0,89	-23,09	-4,00	-0,16	-6,49	-7,66	-1,84	-22,42	-11,96	11,23	-32,49	-10,38	0,58	-29,58	-3,19
Полтавська	-0,02	-13,94	0,13	-1,67	-3,57	-6,55	-1,75	-21,16	-4,87	6,84	-26,25	-16,16	6,99	-14,11	19,26
Рівненська	2,37	-13,75	-0,24	5,37	-5,76	-29,34	1,37	-13,44	1,93	7,71	-13,54	-7,24	4,49	-19,24	3,60
Сумська	1,06	-22,79	-5,70	1,64	-11,28	-14,98	4,53	-24,90	-13,52	1,65	-48,91	-2,63	-2,56	-36,77	2,70
Тернопільська	0,13	-11,22	1,67	4,52	2,32	-4,05	-11,40	0,53	-6,13	7,79	-27,89	-12,00	1,43	-26,34	3,30
Харківська	2,05	-42,32	-2,43	7,11	-40,52	-5,52	-0,67	-45,55	-3,53	2,66	н.д.	н.д.	2,82	-46,58	0,73
Херсонська	-3,40	-72,01	-31,64	-0,90	н.д.	н.д.	-9,21	-81,69	н.д.	13,26	-72,76	н.д.	-3,51	-84,28	-45,64
Хмельницька	0,89	-12,68	-0,86	-0,24	3,08	-11,16	-2,70	-13,90	-0,78	12,55	-31,45	-5,27	-0,70	-23,59	7,50
Черкаська	-0,55	-11,80	-1,76	-1,38	-3,84	-5,86	-1,03	-10,66	-1,14	11,81	-34,41	11,15	-2,10	-16,97	-4,16
Чернівецька	3,86	-14,03	-2,47	-1,13	-11,15	-42,39	-3,38	-20,68	-5,65	3,11	-30,38	-20,18	1,12	-19,04	10,59
Чернігівська	-0,36	-21,75	-0,15	-0,69	-5,85	-11,04	0,14	-26,65	-0,33	-0,65	-26,02	-12,24	-0,15	-39,06	13,14

Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ:

Кількість найманих працівників в еквіваленті повної зайнятості у суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у розрізі регіонів (2015-2023). Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze_20.htm

Таблиця А.5

Продуктивність праці у регіонах України, тис. грн/ос.

Регіон	Усього			Сільське, лісове та рибне господарство			Переробна промисловість			Будівництво			Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Україна	1456,7	1522,5	1821,0	2118,4	1788,9	2097,7	2041,9	1893,3	2526,3	1851,6	1355,8	2196,5	1154,6	1677,9	1995,1
Вінницька	1350,4	1368,7	1690,8	1957,3	1876,1	2143,6	1824,5	2256,5	2923,0	2747,5	1489,3	2473,8	790,8	1078,8	1278,9
Волинська	1084,9	1257,3	1586,8	1849,7	2152,7	2471,2	1479,0	1758,4	1909,3	1155,7	1184,6	1826,5	1064,6	1458,3	2331,7
Дніпропетровська	1670,3	1596,1	1887,1	1822,4	1734,9	1834,1	2661,1	2593,1	3443,9	1551,0	1311,3	2327,9	870,5	1173,2	1349,6
Донецька	1893,2	1519,6	1858,4	1362,7	1010,6	1066,0	4370,6	1743,6	1637,1	1531,1	794,2	1702,4	1025,5	1185,4	1105,9
Житомирська	918,5	962,5	1241,9	1542,6	1569,3	1944,6	1027,0	1200,8	1911,5	1387,7	1977,3	2166,3	702,5	857,1	1007,7
Закарпатська	752,0	812,5	966,6	864,0	н.д.	1660,2	648,8	767,2	1206,0	1128,0	1369,2	1676,5	751,0	946,2	628,6
Запорізька	1392,4	1579,7	1603,2	1555,1	1343,6	1405,9	2247,6	2503,2	2413,9	1087,4	806,2	1426,4	711,2	1310,9	1579,6
Івано-Франківська	1064,9	927,9	1042,6	1746,2	1992,1	2826,5	2159,0	1497,6	1988,1	1231,3	1411,5	1921,4	534,2	656,7	618,3
Київська	1493,5	1426,9	1954,4	1966,3	1455,5	2283,0	2063,4	2005,2	3184,8	1819,3	1146,7	2079,9	1081,7	1552,2	1828,8
Кіровоградська	1074,2	1105,3	1295,6	1758,0	1753,1	1866,4	1532,2	1856,8	2282,4	1057,9	791,4	1253,5	778,3	968,4	1088,6
Луганська	763,5	1120,0	241,7	1478,5	н.д.	н.д.	1098,9	377,6	н.д.	848,7	н.д.	н.д.	740,1	779,2	280,2
Львівська	1218,4	1528,7	1841,7	2610,5	2520,3	2850,7	1328,5	1587,1	2009,9	1631,4	1577,5	2303,6	1047,9	2185,5	2640,0
Миколаївська	1224,4	1006,0	1377,8	1956,1	1677,9	2213,5	1666,2	1376,0	2021,4	1339,9	1540,9	2183,7	1048,4	1134,7	1589,6
Одеська	1313,5	1204,9	1545,9	1758,5	1409,1	1877,5	1935,6	1745,6	2341,8	2936,0	1449,6	2678,1	1154,9	1742,2	2180,9
Полтавська	1428,8	1356,4	1475,2	1856,6	1722,9	2140,8	2224,6	1553,6	1957,6	1132,7	843,5	1209,6	329,9	1375,2	1245,7
Рівненська	829,0	856,5	1036,0	1853,2	1846,4	2061,5	1151,2	1334,0	1758,6	1415,3	1080,7	1906,0	472,7	593,6	775,2
Сумська	1082,9	960,8	1215,4	2314,2	1972,6	2512,9	1223,9	1155,7	1773,0	1007,2	933,1	1500,6	726,2	582,0	616,9
Тернопільська	1005,2	1046,2	1190,4	2377,4	2502,7	2819,5	1161,6	1122,6	1617,3	978,8	750,8	966,7	636,9	862,0	874,9
Харківська	1132,2	1223,4	1605,5	1927,5	1780,2	1932,4	1324,4	1343,5	1993,8	1541,5	н.д.	1583,1	937,6	1509,2	1699,5
Херсонська	1085,3	1110,2	547,3	1797,3	н.д.	н.д.	1651,1	2901,2	н.д.	967,0	927,3	н.д.	844,2	2037,4	676,4
Хмельницька	1131,2	1062,3	1263,6	2424,4	2238,8	2706,6	1420,4	1458,0	1983,1	1601,8	959,9	1121,4	685,2	709,1	705,8
Черкаська	1321,6	1457,3	1710,9	1805,2	1897,6	2067,9	1958,9	2205,6	2790,2	1227,2	960,1	1924,9	1084,1	1330,6	1588,1
Чернівецька	757,2	804,9	1124,6	1077,8	1097,2	1861,1	851,3	934,4	1915,7	863,1	677,4	1372,8	782,4	1082,8	1343,4
Чернігівська	2102,0	1025,7	1242,0	6023,4	1740,4	2151,3	1913,6	1406,7	2020,7	1193,8	815,1	1582,5	690,3	801,1	680,6

Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ:

1) Обсяг виробленої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у розрізі регіонів (2014–2023). Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/size_20.htm

2) Витрати на оплату праці підприємств за видами економічної діяльності у розрізі регіонів (2014–2023). Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/size_20.htm

Таблиця А.6

Темп приросту обсягу виробленої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання у регіонах України, %

Регіон	Усього			Сільське, лісове та рибне господарство			Переробна промисловість			Будівництво			Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів		
	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022
Україна	32,15	-19,99	16,42	51,67	-28,67	8,20	31,02	-30,49	25,26	17,25	-51,83	41,35	25,55	4,72	20,75
Вінницька	40,55	-12,94	24,04	62,31	-8,48	3,19	14,07	8,14	29,20	86,16	-63,26	78,85	34,78	3,89	30,18
Волинська	29,83	-3,53	31,97	29,17	8,77	-4,99	52,22	1,48	13,19	18,68	-38,74	76,22	9,45	7,49	72,66
Дніпропетровська	44,79	-25,98	15,47	45,52	-12,54	0,37	46,23	-25,59	18,67	17,60	-48,99	41,62	21,50	-0,93	18,14
Донецька	50,82	-76,14	-8,53	23,96	-75,30	-26,55	65,94	-93,17	-59,87	5,64	-78,41	12,46	51,22	-76,37	-30,35
Житомирська	20,89	-16,78	23,26	16,64	-12,32	-11,80	17,02	-2,54	52,76	11,35	-15,06	7,98	25,56	-14,46	27,07
Закарпатська	22,97	-4,71	14,19	37,41	н.д.	н.д.	13,96	6,07	46,85	-0,16	1,87	12,22	13,21	0,74	-29,96
Запорізька	44,85	-30,55	-13,97	35,76	-70,64	-44,10	50,03	-21,34	-19,16	27,09	-59,86	20,30	34,21	-9,07	9,96
Івано-Франківська	36,62	-28,17	16,96	5,78	3,39	-4,40	51,61	-45,46	39,02	25,44	-18,29	34,84	7,81	-4,77	6,45
Київська	18,94	-19,68	32,76	33,70	-14,58	18,91	25,78	-17,57	50,03	8,57	-58,85	67,45	0,96	11,35	21,14
Кіровоградська	27,81	-10,51	13,03	38,17	-1,47	0,44	24,93	-0,65	16,07	16,66	-53,32	60,08	11,41	-2,32	14,67
Луганська	22,51	-91,96	-82,05	28,03	н.д.	н.д.	13,89	-99,19	н.д.	-14,67	н.д.	н.д.	43,69	-93,95	-85,68
Львівська	27,16	12,74	20,10	32,70	0,43	-5,60	20,46	11,53	23,48	14,42	-24,55	33,28	22,58	73,93	25,56
Миколаївська	25,00	-46,22	30,29	50,83	-34,15	32,70	22,32	-52,03	22,91	20,09	-42,84	39,15	24,79	-42,24	47,56
Одеська	26,27	-29,45	23,17	143,61	-25,07	23,04	18,48	-30,04	18,11	6,45	-66,67	65,56	27,12	6,24	21,19
Полтавська	16,48	-18,30	8,90	27,77	-10,51	16,11	12,42	-44,94	19,86	30,77	-45,08	20,22	-48,42	258,06	8,03
Рівненська	33,01	-10,89	20,68	63,65	-6,10	-21,11	26,65	0,30	34,37	43,60	-33,98	63,59	19,83	1,43	35,30
Сумська	25,05	-31,49	19,29	12,93	-24,37	8,31	30,01	-29,08	32,67	11,60	-52,67	56,59	37,64	-49,33	8,85
Тернопільська	32,59	-7,61	15,69	30,29	7,71	8,09	29,94	-2,85	35,25	31,83	-44,69	13,31	24,96	-0,31	4,85
Харківська	21,82	-37,67	28,04	24,65	-45,07	2,55	5,72	-44,76	43,17	19,10	н.д.	н.д.	27,81	-14,01	13,43
Херсонська	40,27	-71,37	-66,30	58,72	н.д.	н.д.	40,40	-67,83	н.д.	-14,72	-73,88	н.д.	71,80	-62,07	-81,95
Хмельницька	30,27	-18,00	17,93	36,95	-4,81	7,40	24,27	-11,62	34,97	37,17	-58,92	10,66	14,67	-20,93	7,01
Черкаська	28,38	-2,74	15,34	40,50	1,09	2,59	14,11	0,59	25,06	1,76	-48,68	122,83	40,24	1,91	14,38
Чернівецька	32,58	-8,62	36,28	20,13	-9,55	-2,27	28,87	-12,93	93,43	-9,47	-45,36	61,77	48,99	12,05	37,20
Чернігівська	124,77	-61,82	20,91	250,19	-72,80	9,96	60,30	-46,08	43,17	-4,63	-49,49	70,37	26,92	-29,29	-3,88

Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ:

Обсяг виробленої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у розрізі регіонів (2014–2023).

Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/size_20.htm

ДОДАТОК Б

Показники функціонування промислового сектора економіки регіонів України

Таблиця Б.1

Показники динаміки і структури реалізованої промислової продукції в Україні, %

Вид промислової діяльності	Код за КВЕД	Темп приросту /зниження реалізованої промислової продукції в Україні, %				Структура реалізованої промислової продукції, %				Темп приросту /зниження промислової продукції, реалізованої за межами України, %				Частка промислової продукції, реалізованої за межами України, в обсязі реалізованої промислової продукції, %			
Промисловість	В+С+D+E	-21,7	16,5	11,7	1,9	100,0	100,0	100,0	100,0	-44,5	-3,1	24,5	-33,1	28,4	20,1	16,7	18,6
<i>Добувна промисловість і розроблення кар'єрів</i>		-30,9	-4,0	11,5	-26,1	16,1	14,2	11,7	11,6	-57,4	-15,8	50,7	-46,0	31,9	19,7	17,3	23,3
<i>Переробна промисловість</i>		-31,6	21,7	19,8	-0,3	61,3	53,6	55,9	60,0	-42,2	0,0	20,9	-30,1	37,8	31,9	26,2	26,5
Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів		-12,3	22,7	17,2	26,1	18,9	21,2	22,3	23,4	-20,9	16,6	33,2	22,7	30,0	27,0	25,7	29,1
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів		8,7	32,9	15,9	67,4	0,8	1,1	1,2	1,3	-9,9	12,5	2,1	3,4	42,5	35,3	29,8	26,3
Виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність		-11,7	11,3	13,1	11,1	3,3	3,7	3,5	3,6	-7,0	-3,7	9,9	-1,6	38,2	40,2	34,8	33,8
Виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення		-45,3	-17,4	-8,6	-58,7	2,9	2,0	1,4	1,2	-53,2	-23,5	-17,5	-70,4	8,4	7,2	6,6	6,0
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції		-42,9	10,6	9,8	-30,6	2,9	2,1	2,0	2,0	-63,7	-28,7	16,8	-69,8	32,0	20,3	13,1	13,8
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів		-15,4	26,9	18,7	27,5	1,4	1,5	1,6	1,7	-4,8	24,7	26,2	49,7	13,5	15,2	14,9	15,9
Виробництво гумових і пластмасових виробів		-19,3	27,1	12,1	14,9	1,9	2,0	2,2	2,2	-41,3	24,6	21,9	-10,7	20,0	14,5	14,2	15,5
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції		-49,5	52,6	14,4	-11,7	3,8	2,4	3,2	3,3	-35,6	18,8	32,5	1,5	11,3	14,3	11,2	12,9
Металургійне виробництво		-58,1	-5,2	19,5	-52,5	16,0	8,6	7,0	7,5	-63,3	-28,0	13,6	-70,0	63,2	55,3	42,0	39,9
Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування		-23,4	64,7	72,8	118,1	1,8	1,8	2,5	3,9	-25,0	2,7	9,1	-15,9	25,6	25,1	15,6	9,9
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції		-28,5	91,5	52,5	108,7	0,4	0,4	0,6	0,8	-24,6	5,8	98,3	58,2	24,6	26,0	14,3	18,6
Виробництво електричного устаткування		-31,5	36,3	28,1	19,7	1,1	1,0	1,2	1,3	-27,8	20,5	19,8	4,2	35,6	37,5	33,2	31,1
Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань		-47,1	22,3	8,8	-29,6	2,0	1,3	1,4	1,4	-52,3	7,4	-3,0	-50,3	42,2	38,0	33,3	29,5
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів		9,4	44,1	11,2	75,3	0,9	1,3	1,6	1,6	10,7	4,5	7,7	24,6	64,5	65,2	47,3	45,8
Виробництво інших транспортних засобів		-9,3	71,4	41,6	120,2	1,3	1,5	2,1	2,7	-44,3	14,3	-3,2	-38,4	50,8	31,2	20,8	14,2
Виробництво меблів		-21,9	33,5	20,0	25,1	0,8	0,8	0,9	1,0	-13,1	24,7	25,5	36,0	55,3	61,5	57,5	60,1
Виробництво іншої продукції		-10,5	43,0	21,1	55,0	0,2	0,2	0,3	0,3	-11,6	25,5	-4,8	5,7	38,7	38,3	33,6	26,5
Ремонт і монтаж машин і устаткування		-36,5	35,0	21,4	4,1	0,9	0,7	0,9	0,9	-52,0	-33,4	24,5	-60,2	8,0	6,0	3,0	3,1
<i>Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря</i>		13,2	17,1	-2,7	28,9	21,5	31,1	31,2	27,2	н.д.	н.д.	5,3	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	0,0
<i>Водопостачання; каналізація, поводження з відходами</i>	E	-16,7	10,1	15,9	6,3	1,1	1,2	1,1	1,2	н.д.	н.д.	135,2	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	0,4

Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ:

Обсяг реалізованої промислової продукції за видами діяльності. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/prom.htm

Таблиця Б.2

Темпи приросту реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання у розрізі регіонів, %

Регіон	Переробна промисловість С			Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів 10-11+12			Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів 13+14+15			Виготовлення виробів з деревини, паперу та поліграфічна діяльність 16+17+18			Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції 20		
	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021	2022/ 2021	2023/ 2022	2023 /2021	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021
Україна	-32,10	23,32	-16,26	-17,07	20,24	-0,29	-14,71	48,25	26,43	-19,38	19,94	-3,30	-40,60	19,60	-28,96
Вінницька	6,44	26,77	34,93	26,89	22,58	55,54	60,82	35,65	118,15	-4,70	-4,81	-9,28	-24,71	н.д.	н.д.
Волинська	1,77	12,72	14,71	15,18	15,75	33,33	-2,77	23,28	19,86	9,73	8,77	19,36	н.д.	н.д.	97,23
Дніпропетровська	-25,80	20,86	-10,32	6,39	31,46	39,87	-19,36	32,92	7,19	-34,41	29,81	-14,86	н.д.	32,83	н.д.
Донецька	-92,76	-57,69	-96,94	-61,20	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	-96,65	н.д.	н.д.	н.д.	-19,09	н.д.	н.д.
Житомирська	-4,10	51,95	45,71	8,50	30,91	42,04	9,77	20,57	32,35	-20,05	91,54	53,14	н.д.	н.д.	-8,97
Закарпатська	-3,41	56,58	51,25	-2,56	63,92	59,72	4,47	31,90	37,80	-27,25	10,75	-19,43	н.д.	н.д.	н.д.
Запорізька	-20,74	-21,74	-37,97	-18,48	-10,98	-27,43	-18,24	н.д.	н.д.	-26,97	6,84	-21,97	н.д.	н.д.	н.д.
Івано-Франківська	-45,88	44,14	-22,00	-21,84	40,91	10,14	-9,03	20,56	9,67	-14,16	6,91	-8,23	н.д.	н.д.	н.д.
Київська	-21,47	47,70	16,00	5,01	35,91	42,72	-57,79	72,34	-27,25	-10,75	42,41	27,09	н.д.	н.д.	-65,39
Кіровоградська	-1,92	17,81	15,56	7,22	19,26	27,87	н.д.	н.д.	-35,93	-9,60	45,41	31,45	н.д.	н.д.	-11,47
Луганська	-99,20	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	-99,48
Львівська	8,98	24,28	35,44	21,63	27,92	55,59	-13,33	2,44	-11,22	7,81	-0,18	7,62	н.д.	н.д.	н.д.
Миколаївська	-46,80	18,40	-37,02	-34,45	28,42	-15,82	-22,26	17,56	-8,60	н.д.	н.д.	-79,71	н.д.	н.д.	-28,62
Одеська	-30,26	18,07	-17,66	1,46	15,06	16,74	-48,48	50,69	-22,36	-31,85	15,68	-21,17	н.д.	н.д.	н.д.
Полтавська	-54,63	16,63	-47,09	-26,89	23,30	-9,86	-24,11	6,09	-19,48	-10,60	12,63	0,69	н.д.	н.д.	н.д.
Рівненська	-0,55	31,01	30,30	37,90	19,21	64,39	-26,09	37,72	1,78	-17,02	40,85	16,87	н.д.	н.д.	-11,40
Сумська	-24,68	35,62	2,15	-23,19	39,62	7,24	31,07	49,75	96,29	-41,30	4,70	-38,54	н.д.	н.д.	н.д.
Тернопільська	-6,04	33,69	25,61	28,03	25,65	60,87	52,87	25,63	92,06	-9,74	131,30	108,78	н.д.	н.д.	н.д.
Харківська	-48,68	42,94	-26,64	-54,43	46,87	-33,07	-46,59	51,93	-18,85	-55,03	36,96	-38,41	-28,84	32,63	-5,62
Херсонська	-69,91	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	-98,54	н.д.	н.д.	-99,50	-83,25	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.
Хмельницька	-9,24	28,97	17,05	20,67	14,83	38,57	-14,02	10,94	-4,61	-14,75	52,88	30,33	97,62	24,60	146,25
Черкаська	-1,76	28,79	26,53	4,01	24,74	29,74	-19,65	6,92	-14,09	0,30	7,76	8,09	н.д.	н.д.	н.д.
Чернівецька	-11,96	92,50	69,48	38,56	67,74	132,42	-29,04	834,50	563,15	-31,20	6,10	-27,00	68,40	н.д.	н.д.
Чернігівська	-56,67	36,26	-40,96	н.д.	23,50	н.д.	-25,24	81,92	36,00	-42,99	39,39	-20,54	н.д.	н.д.	-51,09

Продовження таблиці Б.2

Регіон	Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції 22+23			Металургійне виробництво 24			Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування 25			Машинобудування 26+27+28+29+30			Виробництво меблів, іншої продукції, ремонт і монтаж машин і устаткування 31+32+33		
	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021	2022/ 2021	2023/ 2022	2023 /2021	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021
Україна	-40,07	40,37	-15,88	-57,16	-8,86	-60,95	-11,78	49,60	31,97	-19,91	57,57	26,20	-34,31	27,59	-16,19
Вінницька	-53,99	71,52	-21,08	-38,29	н.д.	н.д.	-14,17	21,76	4,51	-4,33	69,82	62,47	-28,31	61,98	16,12
Волинська	-28,97	3,39	-26,57	н.д.	н.д.	н.д.	-37,30	н.д.	н.д.	-3,66	10,36	6,32	-17,15	5,14	-12,89
Дніпропетровська	-13,42	36,20	17,92	-41,32	6,90	-37,27	-6,11	47,99	38,95	-20,20	45,04	15,74	-43,37	-8,52	-48,19
Донецька	-87,81	-35,04	-92,08	н.д.	н.д.	н.д.	-68,39	н.д.	н.д.	-84,76	н.д.	н.д.	-63,72	8,94	-60,47
Житомирська	-19,19	48,90	20,33	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	29,34	107,55	168,45	-50,37	17,37	-41,76
Закарпатська	-39,82	0,20	-39,70	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	61,25	26,14	103,40
Запорізька	-43,97	10,53	-38,07	н.д.	н.д.	-46,56	н.д.	н.д.	-64,44	-39,75	3,69	-37,53	-39,82	27,46	-23,30
Івано-Франківська	-37,06	57,34	-0,96	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	111,93	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	-25,55	38,41	3,05
Київська	-42,17	41,77	-18,02	-33,08	49,50	0,04	-25,91	88,97	40,00	15,20	74,90	101,49	-52,19	94,47	-7,02
Кіровоградська	-37,51	46,34	-8,56	-20,80	н.д.	н.д.	-56,44	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	-22,26	-26,01	29,99	-3,82
Луганська	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	-92,54	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	-98,15
Львівська	-7,18	45,40	34,96	-25,34	48,04	10,52	-14,99	12,85	-4,07	32,54	20,06	59,13	-11,23	39,05	23,43
Миколаївська	-65,33	156,02	-11,25	-72,56	н.д.	н.д.	н.д.	47,36	н.д.	-48,40	82,38	-5,89	-35,79	-7,41	-40,55
Одеська	-76,83	58,68	-63,24	-18,98	95,01	57,99	-14,93	4,05	-11,48	-0,10	22,38	22,25	-47,14	8,01	-42,90
Полтавська	-30,85	20,87	-16,42	-37,09	7,27	-32,52	-15,50	12,96	-4,55	-8,90	8,86	-0,83	-32,54	-2,77	-34,41
Рівненська	17,22	26,99	48,86	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	50,36	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	-40,68	5,72	-37,29
Сумська	-31,74	24,27	-15,17	-48,81	243,96	76,08	25,65	80,40	126,68	-44,19	17,51	-34,42	-59,30	13,02	-54,00
Тернопільська	-53,06	54,68	-27,40	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	-32,92	45,81	-2,19
Харківська	-44,16	31,85	-26,37	-66,00	118,67	-25,66	-55,41	28,27	-42,81	-45,05	65,45	-9,08	-30,63	25,16	-13,18
Херсонська	-86,18	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	-84,60	н.д.	н.д.	-96,12
Хмельницька	-43,34	37,30	-22,21	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	-0,42	24,70	24,18	17,16	53,62	79,98
Черкаська	-25,20	62,24	21,36	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	-18,67	75,20	42,50	-45,41	57,47	-14,03
Чернівецька	-38,13	86,04	15,10	н.д.	930,73	н.д.	н.д.	75,31	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	-31,75	10,06	-24,89
Чернігівська	н.д.	н.д.	-61,52	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	-56,70	42,71	-38,21

Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ:

Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у розрізі регіонів (2014–2023). Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/size_20.htm

Таблиця Б.3

Приріст кількості найманих працівників в еквіваленті повної зайнятості у суб'єктів господарювання у розрізі регіонів, %

Регіон	Переробна промисловість С			Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів 10+11+12			Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів 13+14+15			Виготовлення виробів з деревини, паперу та поліграфічна діяльність 16+17+18			Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції 20		
	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021	2022/ 2021	2023/ 2022	2023 /2021	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021
Україна	-25,04	-6,13	-29,63	-18,69	-0,55	-19,14	-19,72	0,77	-19,11	-23,23	-5,62	-27,54	-25,42	-20,32	-40,57
Вінницька	-12,56	-0,26	-12,79	-8,59	4,53	-4,45	-3,84	6,20	2,12	-14,24	-8,15	-21,24	-5,01	н.д.	н.д.
Волинська	-14,65	4,24	-11,03	-6,29	5,55	-1,10	-20,82	6,93	-15,33	-11,53	5,32	-6,82	н.д.	н.д.	-9,60
Дніпропетровська	-23,64	-10,65	-31,77	-21,55	2,45	-19,63	-29,50	2,82	-27,51	-42,62	-1,93	-43,73	н.д.	-24,22	н.д.
Донецька	-82,88	-57,27	-92,68	-65,20	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	-93,84	н.д.	н.д.	н.д.	-72,87	н.д.	н.д.
Житомирська	-16,65	-4,04	-20,01	-8,51	0,60	-7,96	-22,19	-3,11	-24,61	-12,49	-3,75	-15,77	н.д.	н.д.	-17,63
Закарпатська	-10,30	-6,58	-16,20	-13,50	-3,25	-16,31	-5,11	-8,82	-13,48	-22,81	-19,88	-38,16	н.д.	н.д.	н.д.
Запорізька	-29,37	-16,17	-40,79	-40,20	-27,41	-56,59	-52,04	н.д.	н.д.	-43,01	0,15	-42,93	н.д.	н.д.	н.д.
Івано-Франківська	-21,38	4,73	-17,66	-22,10	11,18	-13,39	-8,26	-0,76	-8,96	-17,50	0,60	-17,01	н.д.	н.д.	н.д.
Київська	-15,18	-5,53	-19,87	-9,82	-0,97	-10,69	-24,92	7,50	-19,30	-20,15	0,74	-19,55	н.д.	н.д.	-43,76
Кіровоградська	-18,01	-5,57	-22,58	-10,88	-1,33	-12,06	н.д.	н.д.	-19,76	-28,63	-6,78	-33,47	н.д.	н.д.	-29,12
Луганська	-97,64	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	-99,78
Львівська	-6,64	-2,50	-8,97	-3,34	4,19	0,71	-9,29	-4,19	-13,09	-6,28	-13,24	-18,69	н.д.	н.д.	н.д.
Миколаївська	-41,91	-16,33	-51,40	-33,62	0,31	-33,42	-28,74	16,27	-17,14	н.д.	н.д.	-54,57	н.д.	н.д.	-25,35
Одеська	-22,42	-11,96	-31,70	-13,26	3,22	-10,48	-36,74	19,32	-24,52	-30,73	-11,35	-38,60	н.д.	н.д.	н.д.
Полтавська	-21,16	-4,87	-25,00	-13,15	3,03	-10,52	-31,13	7,68	-25,84	-10,83	11,92	-0,20	н.д.	н.д.	н.д.
Рівненська	-13,44	1,93	-11,77	-7,48	7,15	-0,87	-12,83	2,94	-10,26	-10,37	-4,88	-14,74	н.д.	н.д.	-18,71
Сумська	-24,90	-13,52	-35,06	-22,30	5,63	-17,92	-5,27	-39,95	-43,12	-37,76	0,38	-37,52	н.д.	н.д.	н.д.
Тернопільська	0,53	-6,13	-5,63	-8,62	1,38	-7,35	-4,01	2,09	-2,01	-28,29	9,59	-21,41	н.д.	н.д.	н.д.
Харківська	-45,55	-3,53	-47,47	-40,59	-9,64	-46,32	-52,49	-10,14	-57,31	-48,99	-4,21	-51,14	-39,34	-1,08	-39,99
Херсонська	-81,69	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	-93,24	н.д.	н.д.	-92,37	-87,48	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.
Хмельницька	-13,90	-0,78	-14,56	-9,62	-0,46	-10,04	-17,45	-3,15	-20,05	-20,61	9,36	-13,18	-3,85	12,03	7,71
Черкаська	-10,66	-1,14	-11,68	-5,21	4,16	-1,27	-19,83	12,90	-9,48	-3,64	-6,69	-10,08	н.д.	н.д.	н.д.
Чернівецька	-20,68	-5,65	-25,16	-10,59	0,15	-10,45	-15,58	52,33	28,59	-32,08	-5,95	-36,12	-19,33	н.д.	н.д.
Чернігівська	-26,65	-0,33	-26,89	н.д.	0,40	н.д.	-13,42	-8,23	-20,55	-33,63	-2,05	-34,99	н.д.	н.д.	-21,76

Продовження таблиці Б.3

Регіон	Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції 22+23			Металургійне виробництво 24			Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування 25			Машинобудування 26+27+28+29+30			Виробництво меблів, іншої продукції, ремонт і монтаж машин і устаткування 31+32+33		
	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021	2022/ 2021	2023/ 2022	2023 /2021	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021
Україна	-30,91	-6,45	-35,36	-40,15	-10,61	-46,50	-21,62	-7,05	-27,14	-24,79	-10,02	-32,33	-31,38	-7,92	-36,81
Вінницька	-18,49	-0,26	-18,70	102,44	н.д.	н.д.	-16,04	-6,73	-21,69	-23,53	-17,70	-37,07	-25,26	16,80	-12,70
Волинська	-32,73	-2,38	-34,33	н.д.	н.д.	н.д.	-45,81	н.д.	н.д.	-11,41	3,54	-8,27	-20,58	-5,78	-25,17
Дніпропетровська	-23,37	-5,25	-27,39	-27,63	-0,58	-28,05	-20,00	-16,81	-33,45	-23,51	-42,72	-56,19	-33,15	-19,41	-46,13
Донецька	-82,92	-59,07	-93,01	н.д.	н.д.	н.д.	-52,17	н.д.	н.д.	-85,31	н.д.	н.д.	-77,86	-39,36	-86,58
Житомирська	-32,96	-1,74	-34,13	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	1,87	-16,37	-14,81	-31,45	-1,06	-32,17
Закарпатська	-36,71	2,51	-35,12	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	16,67	-1,97	14,37
Запорізька	-27,49	-21,30	-42,94	н.д.	н.д.	-37,28	н.д.	н.д.	-75,47	-30,66	0,39	-30,39	-38,22	-15,01	-47,49
Івано-Франківська	-20,58	3,03	-18,17	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	6,57	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	-19,38	-2,03	-21,02
Київська	-25,79	-9,25	-32,66	-6,81	10,32	2,80	-14,22	-5,04	-18,54	-10,61	-2,34	-12,69	-36,01	11,30	-28,78
Кіровоградська	-34,44	-7,79	-39,55	-54,70	н.д.	н.д.	-27,49	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	-30,37	-18,78	-13,22	-29,52
Луганська	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	-96,39	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	-99,43
Львівська	-13,45	-0,83	-14,17	-12,90	4,69	-8,82	-18,66	-5,37	-23,03	3,84	-8,97	-5,47	-21,46	4,35	-18,04
Миколаївська	-58,73	-10,57	-63,09	-41,22	н.д.	н.д.	н.д.	-14,56	н.д.	-50,18	-25,22	-62,75	-35,68	-34,68	-57,98
Одеська	-29,66	-15,45	-40,52	-16,03	-7,16	-22,04	-24,62	-11,70	-33,44	-18,43	-4,27	-21,92	-25,37	-37,09	-53,05
Полтавська	-17,06	-12,94	-27,79	-9,14	-27,93	-34,52	-19,74	-4,26	-23,16	-16,81	-15,08	-29,35	-21,78	-13,83	-32,59
Рівненська	-15,41	-2,37	-17,41	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	13,28	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	-36,24	9,86	-29,95
Сумська	-33,86	0,34	-33,64	-65,67	214,13	7,84	36,51	18,92	62,33	-30,75	-26,38	-49,02	-44,01	-15,75	-52,83
Тернопільська	-17,51	-8,77	-24,74	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	-13,10	-11,60	-23,17
Харківська	-48,47	-7,58	-52,38	-45,77	11,89	-39,32	-37,71	-28,58	-55,51	-50,45	12,84	-44,09	-42,95	-13,49	-50,65
Херсонська	-80,80	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	-81,35
Хмельницька	-23,05	-9,41	-30,29	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	-11,17	4,47	-7,20	-9,37	-1,33	-10,58
Черкаська	-24,02	9,51	-16,79	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	-14,83	-25,60	-36,63	-24,81	2,66	-22,82
Чернівецька	-27,65	-2,09	-29,16	н.д.	50,00	н.д.	н.д.	-9,98	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	-21,25	-12,39	-31,01
Чернігівська	н.д.	н.д.	-47,12	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	-41,87	-12,58	-49,18

Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ:

Кількість найманих працівників в еквіваленті повної зайнятості у суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у розрізі регіонів (2015-2023). Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/size_20.htm

Таблиця Б.4

Відношення обсягу виробленої продукції (товарів, послуг) до кількості найманих працівників
в еквіваленті повної зайнятості у суб'єктів господарювання у розрізі регіонів, тис. грн/ос.

Регіон	Переробна промисловість (код С)			Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів (коди 10+11+12)			Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів (коди 13+14+15)			Виготовлення виробів з деревини, паперу та поліграфічна діяльність (коди 16+17+18)			Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції (код 20)		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Україна	2041,87	1893,31	2526,35	2518,98	2771,53	3473,76	592,00	652,61	978,33	1576,00	1665,36	2130,51	2143,64	1672,06	2633,26
Вінницька	1824,52	2256,51	2922,98	2329,76	3274,33	3883,68	284,63	502,90	618,69	1927,73	2049,36	2109,60	2165,69	1741,85	н.д.
Волинська	1478,98	1758,43	1909,35	1746,85	2117,57	2363,27	471,15	615,73	697,75	2343,10	2891,25	3009,27	1408,80	н.д.	3142,89
Дніпропетровська	2661,08	2593,12	3443,93	2015,63	2767,57	3615,18	737,66	868,62	1160,65	1459,55	1622,68	2228,35	н.д.	1819,94	3874,96
Донецька	4370,64	1743,62	1637,14	1167,62	1361,04	н.д.	643,85	н.д.	450,53	н.д.	н.д.	н.д.	1276,05	3700,18	н.д.
Житомирська	1026,99	1200,79	1911,54	1351,55	1653,62	2074,15	423,72	620,03	803,95	1301,52	1178,58	2349,00	1639,65	н.д.	1695,47
Закарпатська	648,84	767,21	1205,98	724,88	874,35	1437,71	282,72	314,95	458,44	877,06	859,87	1183,26	н.д.	н.д.	1507,99
Запорізька	2247,65	2503,19	2413,94	2227,61	3038,03	3873,45	390,93	605,55	н.д.	1105,69	1443,55	1547,25	н.д.	1427,29	н.д.
Івано-Франківська	2159,00	1497,65	1988,06	708,35	1005,27	1309,53	329,40	344,76	445,37	1179,55	1248,68	1287,67	н.д.	н.д.	1284,36
Київська	2063,42	2005,22	3184,77	1901,07	2372,29	3328,72	1411,88	801,63	1313,61	2242,26	2506,65	3505,49	2555,60	н.д.	2209,70
Кіровоградська	1532,25	1856,82	2282,44	2317,01	2899,79	3398,67	367,94	н.д.	307,39	840,38	1064,39	1565,87	1421,71	н.д.	1868,16
Луганська	1098,93	377,64	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	512,50	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	338,98	793,78	н.д.	2070,56
Львівська	1328,48	1587,08	2009,93	2190,24	2922,96	3532,74	487,02	470,24	511,04	1670,39	1984,10	2265,09	н.д.	н.д.	н.д.
Миколаївська	1666,15	1376,01	2021,39	2647,06	2243,72	3336,35	663,51	733,29	728,90	1274,93	н.д.	698,05	1333,84	н.д.	1341,14
Одеська	1935,65	1745,56	2341,78	2410,71	2829,60	3080,32	563,36	467,03	624,36	984,64	1069,36	1415,85	н.д.	н.д.	н.д.
Полтавська	2224,57	1553,60	1957,58	2120,50	2301,28	2854,45	438,00	518,99	522,13	1146,63	1193,70	1220,77	4453,17	н.д.	н.д.
Рівненська	1151,22	1333,96	1758,56	1078,29	1567,27	1817,13	346,63	323,51	416,79	1412,52	1376,48	2082,07	1103,07	н.д.	1220,31
Сумська	1223,88	1155,73	1773,01	3207,72	2632,19	3491,96	620,55	776,87	1251,72	1062,07	1000,58	1093,11	635,42	н.д.	н.д.
Тернопільська	1161,58	1122,59	1617,35	1063,72	1491,97	1904,89	443,44	721,03	914,57	724,64	943,71	1989,30	н.д.	н.д.	2425,57
Харківська	1324,36	1343,47	1993,80	1780,39	1617,90	2365,11	934,32	1090,90	1836,67	1507,02	1323,43	1925,15	1493,27	1726,83	2456,31
Херсонська	1651,12	2901,20	н.д.	2412,05	н.д.	574,89	765,83	н.д.	55,15	2067,95	2854,09	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.
Хмельницька	1420,39	1457,96	1983,14	1356,46	1739,29	2162,78	579,04	591,97	747,83	930,93	952,78	1373,75	3033,23	6473,04	6732,55
Черкаська	1958,93	2205,65	2790,15	3315,46	3680,99	4185,13	572,31	956,09	1201,73	1495,22	1508,70	1684,72	н.д.	н.д.	2614,17
Чернівецька	851,34	934,43	1915,72	881,83	1337,11	2213,63	489,28	422,19	2676,21	977,95	1013,73	1149,12	1026,76	1821,04	н.д.
Чернігівська	1913,55	1406,71	2020,66	н.д.	2545,73	3188,85	428,86	349,28	782,75	1397,06	1221,93	1718,60	1729,06	н.д.	1033,73

Продовження таблиці Б.4

Регіон	Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції (коди 22+23)			Металургійне виробництво (код 24)			Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування (код 25)			Машинобудування (коди 26+27+28+29+30)			Виробництво меблів, іншої продукції, ремонт і монтаж машин і устаткування (коди 31+32+33)		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Україна	2036,41	1770,75	2732,95	5978,37	4189,37	4151,46	1268,80	1431,51	2253,68	935,90	1019,09	1762,10	918,66	881,89	1275,06
Вінницька	2839,85	1640,23	3333,46	3335,63	1176,06	н.д.	809,93	836,19	1103,51	669,07	849,02	1663,70	700,31	691,96	968,40
Волинська	2675,37	2496,86	2636,29	н.д.	н.д.	н.д.	726,44	874,08	н.д.	732,00	807,79	829,92	1405,39	1515,28	1716,00
Дніпропетровська	2320,14	2645,11	3795,66	5071,48	4195,30	4197,62	1215,83	1453,54	2392,69	1113,85	1184,99	2959,75	1053,36	933,88	1150,58
Донецька	1596,23	1140,73	1602,52	н.д.	н.д.	н.д.	1068,58	618,00	н.д.	927,36	959,16	н.д.	839,23	1264,03	2543,22
Житомирська	1137,88	1416,45	2268,99	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	2000,83	563,80	706,16	1747,98	606,90	481,80	585,63
Закарпатська	1854,08	1830,37	1703,56	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	2417,51	541,15	н.д.	н.д.	746,59	1050,48	1333,12
Запорізька	1346,41	1098,49	1536,00	5620,72	н.д.	4871,51	1395,46	н.д.	2042,88	1061,11	979,80	979,25	566,40	520,23	690,88
Івано-Франківська	3285,91	2651,49	4054,70	н.д.	н.д.	7872,08	н.д.	1041,43	2032,60	902,44	н.д.	н.д.	662,34	620,50	867,96
Київська	2453,18	1897,91	3034,72	2603,29	1848,34	2668,44	1969,39	1588,40	3406,13	2133,82	2765,07	4964,21	916,13	726,12	1276,36
Кіровоградська	894,63	850,19	1394,15	1333,22	1342,04	н.д.	831,63	489,02	н.д.	885,72	н.д.	929,62	741,01	707,82	1036,99
Луганська	813,85	н.д.	н.д.	1868,38	н.д.	н.д.	788,71	н.д.	1768,67	815,73	н.д.	н.д.	872,48	н.д.	3030,60
Львівська	1388,73	1468,87	2200,20	5134,99	4391,82	6447,40	1218,45	1264,79	1487,87	743,56	952,51	1245,00	820,10	906,86	1227,75
Миколаївська	1133,66	917,30	2780,51	7558,39	3749,62	н.д.	н.д.	959,93	1828,32	542,91	594,96	1057,08	728,03	638,54	1016,65
Одеська	3956,13	1313,81	2576,93	1196,62	1214,70	2707,26	2012,20	2061,01	2493,87	1468,00	1688,12	2259,56	835,94	605,02	1003,80
Полтавська	1308,30	1229,89	1626,32	1087,56	771,87	1408,73	1262,82	1399,93	1578,86	747,09	833,81	1068,56	937,28	765,99	907,08
Рівненська	1479,58	2010,81	2726,12	н.д.	538,74	н.д.	н.д.	1122,82	1523,18	1152,44	н.д.	н.д.	967,50	887,21	864,64
Сумська	2229,33	2369,73	2890,12	677,42	1032,72	1131,06	1662,92	1524,96	2280,54	659,28	589,55	947,45	821,63	648,73	820,54
Тернопільська	2343,32	1388,46	2349,23	3026,87	н.д.	н.д.	784,34	н.д.	н.д.	879,96	н.д.	н.д.	551,87	424,48	722,99
Харківська	1640,37	1692,98	2668,82	2820,56	1830,34	3705,31	1146,38	852,01	1517,52	835,47	951,76	1481,39	924,98	1115,82	1739,89
Херсонська	1609,00	1272,97	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	688,80	н.д.	н.д.	828,97	н.д.	184,67
Хмельницька	3019,41	2210,57	3333,15	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	883,20	1114,97	1323,59	907,92	1116,76	1794,64
Черкаська	1837,45	1823,81	2695,40	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	666,59	652,28	1567,99	747,71	552,09	890,45
Чернівецька	1194,70	961,28	1872,49	н.д.	85,05	539,80	н.д.	1014,94	1796,92	461,13	н.д.	н.д.	824,95	708,85	908,67
Чернігівська	1423,09	н.д.	1106,03	н.д.	1532,90	н.д.	н.д.	856,15	н.д.	878,04	н.д.	н.д.	844,72	722,09	1065,23

Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ:

1) Обсяг виробленої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у розрізі регіонів (2014–2023). Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/size_20.htm

2) Кількість найманих працівників в еквіваленті повної зайнятості у суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у розрізі регіонів (2015–2023). Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/size_20.htm

Таблиця Б.5

Частка виробництв у структурі переробної промисловості регіонів України, %

Region	виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів		текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів		виготовлення виробів з деревини, паперу та поліграфічна діяльність		виробництво хімічних речовин і хімічної продукції		виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції		металургійне виробництво		виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування		виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції		виробництво електричного устаткування		виробництво машин і устаткування, н.в.у.		виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів		виробництво інших транспортних засобів		виробництво меблів, іншої продукції, ремонт і монтаж машин і устаткування	
	2021	2023	2021	2023	2021	2023	2021	2023	2021	2023	2021	2023	2021	2023	2021	2023	2021	2023	2021	2023	2021	2023	2021	2023	2021	2023
Україна	33,03	39,32	1,85	2,80	5,46	6,31	4,51	3,82	9,92	9,96	22,47	10,48	3,46	5,45	0,75	1,60	1,70	2,03	3,42	3,30	1,34	2,59	1,73	3,96	4,29	4,29
Вінницька	62,20	71,70	0,70	1,13	7,57	5,09	2,83	н.д.	13,70	8,01	1,31	н.д.	3,14	2,43	0,53	0,40	0,74	0,80	2,55	3,39	н.д.	0,06	н.д.	н.д.	2,34	2,02
Волинська	26,83	31,18	2,37	2,48	30,74	31,99	1,56	2,68	11,03	7,06	н.д.	н.д.	1,39	н.д.	н.д.	н.д.	0,44	0,50	н.д.	3,33	4,36	4,56	1,17	1,78	13,22	10,04
Дніпропетровська	15,74	24,55	0,74	0,89	1,62	1,54	н.д.	4,89	7,59	9,97	53,80	37,63	3,51	5,44	0,10	0,07	0,58	0,61	2,13	1,55	0,11	0,13	2,64	4,80	4,69	2,71
Донецька	3,79	н.д.	0,15	0,16	н.д.	н.д.	0,29	н.д.	3,06	7,92	н.д.	н.д.	0,85	н.д.	0,01	0,01	0,25	6,41	3,98	н.д.	н.д.	0,16	0,19	н.д.	1,90	24,49
Житомирська	32,09	31,28	4,46	4,05	18,01	18,93	1,77	1,11	20,72	17,11	н.д.	н.д.	н.д.	6,27	н.д.	1,44	0,35	н.д.	3,81	4,60	3,33	2,45	1,11	7,53	2,85	1,14
Закарпатська	10,85	11,45	7,25	6,61	13,13	6,99	н.д.	2,57	9,32	3,72	н.д.	н.д.	н.д.	4,01	н.д.	4,84	10,75	н.д.	н.д.	19,97	26,73	23,32	н.д.	н.д.	7,25	9,75
Запорізька	10,16	11,89	0,55	н.д.	0,59	0,74	н.д.	н.д.	4,36	4,35	53,05	45,70	2,72	1,56	н.д.	н.д.	5,12	5,08	2,55	2,10	н.д.	0,33	6,49	н.д.	3,77	4,66
Івано-Франківська	10,10	14,27	0,88	1,24	8,53	10,04	н.д.	6,01	26,12	33,17	н.д.	12,33	н.д.	3,20	0,16	0,47	н.д.	н.д.	0,34	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	0,29	2,55	3,37
Київська	29,96	36,86	2,26	1,42	10,29	11,27	10,05	3,00	21,48	15,18	2,16	1,87	6,12	7,39	0,37	н.д.	1,03	н.д.	3,08	н.д.	3,81	н.д.	0,77	н.д.	3,89	3,12
Кіровоградська	71,26	78,85	0,87	0,48	2,14	2,44	2,65	2,03	3,59	2,84	0,85	н.д.	1,95	н.д.	0,02	н.д.	1,46	н.д.	10,52	6,42	0,22	0,31	н.д.	н.д.	4,40	3,66
Луганська	н.д.	н.д.	1,72	н.д.	н.д.	н.д.	27,91	н.д.	7,19	н.д.	1,29	н.д.	1,49	н.д.	3,37	н.д.	0,13	н.д.	2,81	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	8,78	н.д.
Львівська	39,63	45,53	5,15	3,37	14,58	11,59	н.д.	н.д.	9,33	9,30	3,74	3,05	4,26	3,01	0,40	0,74	0,76	1,14	1,59	1,78	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	7,33	6,68
Миколаївська	49,02	65,52	1,83	2,66	1,15	0,37	0,60	0,68	2,51	3,54	23,25	н.д.	н.д.	3,34	0,37	н.д.	0,47	н.д.	9,71	н.д.	0,08	0,14	0,97	3,84	6,00	5,67
Одеська	34,81	49,35	1,89	1,78	2,42	2,32	н.д.	н.д.	31,13	13,90	0,86	1,66	7,96	8,56	1,68	2,72	4,37	4,44	3,02	2,38	н.д.	2,85	н.д.	2,51	5,49	3,80
Полтавська	35,99	61,31	1,10	1,67	1,25	2,37	5,67	н.д.	2,39	3,78	0,18	0,22	1,96	3,54	0,24	н.д.	0,31	н.д.	4,03	4,86	0,68	н.д.	2,13	н.д.	2,73	3,39
Рівненська	25,54	32,23	2,16	1,69	29,60	26,55	9,75	6,63	17,20	19,65	н.д.	н.д.	н.д.	3,28	0,34	0,90	2,30	н.д.	1,65	н.д.	0,51	н.д.	н.д.	н.д.	6,84	3,29
Сумська	36,74	38,57	4,43	8,51	3,85	2,32	9,07	н.д.	12,26	10,18	0,38	0,65	7,92	17,58	0,23	0,18	0,23	н.д.	17,75	н.д.	0,29	н.д.	1,50	2,91	2,07	0,93
Тернопільська	31,20	39,96	1,87	2,86	4,66	7,75	н.д.	1,52	32,26	18,65	6,12	н.д.	4,06	н.д.	н.д.	0,28	н.д.	н.д.	0,59	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	2,97	2,31
Харківська	39,97	36,47	3,18	3,51	6,80	5,71	3,28	4,22	11,55	11,59	2,30	2,33	5,54	4,32	2,31	1,76	3,15	2,89	7,62	6,55	0,18	0,11	3,38	9,32	5,02	5,94
Херсонська	61,13	н.д.	1,44	н.д.	10,52	н.д.	н.д.	н.д.	11,12	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	0,62	н.д.	2,79	н.д.	1,10	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	2,66	н.д.
Хмельницька	27,99	33,13	7,12	5,80	3,41	3,79	3,05	6,41	33,24	22,09	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	1,20	3,74	н.д.	2,25	2,35	0,88	н.д.	н.д.	2,30	4,61	7,09
Черкаська	64,78	66,42	4,12	2,79	7,01	5,99	н.д.	9,07	5,69	5,46	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	0,67	н.д.	0,60	н.д.	1,52	1,16	н.д.	2,95	н.д.	0,13	2,65	1,80
Чернівецька	25,72	35,27	6,58	25,76	16,07	6,92	1,60	н.д.	22,21	15,09	н.д.	0,01	н.д.	5,84	н.д.	н.д.	0,09	0,15	2,66	н.д.	н.д.	0,09	н.д.	н.д.	9,82	4,35
Чернігівська	н.д.	52,10	2,59	5,96	8,97	12,08	1,71	1,41	4,23	2,76	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	0,53	н.д.	0,76	н.д.	1,77	н.д.	н.д.	9,02	н.д.	0,16	2,32	2,42

Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ:

Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у розрізі регіонів (2014–2023). Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/size_20.htm

ДОДАТОК В

Показники функціонування аграрного сектора економіки регіонів України

Таблиця В.1

Індекс сільськогосподарської продукції, %

Регіон	Індекс сільськогосподарської продукції				Індекс продукції рослинництва				Індекс продукції тваринництва			
	2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024
Україна	116,4	75,0	111,1	96,6	122,6	72,0	113,9	95,7	95,4	88,0	100,4	100,3
Вінницька	122,1	81,7	118,7	93,2	136,3	75,0	128,5	90,0	97,7	97,9	100,4	100,8
Волинська	102,8	97,0	100,1	103,3	105,4	99,0	101,2	101,9	97,1	92,1	97,4	106,9
Дніпропетровська	122,3	80,9	115,4	86,3	128,8	78,1	118,0	82,0	103,9	90,7	106,4	102,4
Донецька	108,0	26,5	102,5	70,6	114,7	21,6	121,9	69,7	87,8	45,7	57,6	74,7
Житомирська	112,2	83,5	106,8	105,7	116,3	82,6	107,9	106,4	95,4	88,1	101,8	102,2
Закарпатська	91,9	100,5	103,2	98,4	93,0	101,8	104,3	96,7	90,5	99,1	101,9	100,3
Запорізька	117,4	25,1	62,9	86,5	122,7	23,4	69,0	84,1	82,6	41,7	26,1	125,3
Івано-Франківська	105,5	98,1	102,7	102,5	113,6	97,5	103,7	105,2	93,8	99,1	100,9	97,7
Київська	119,0	79,2	122,0	96,8	135,8	76,2	129,6	96,1	87,3	88,0	101,4	99,3
Кіровоградська	146,3	86,5	110,2	86,3	154,6	85,1	111,5	84,7	97,8	99,6	99,3	102,5
Луганська	107,4	29,8	81,5	95,8	108,2	25,7	81,8	98,1	99,4	73,2	80,2	86,0
Львівська	107,6	103,4	100,7	107,9	109,5	105,8	101,4	109,0	103,2	97,3	98,7	104,6
Миколаївська	147,0	56,2	130,7	92,8	155,7	54,2	134,4	92,0	91,5	77,6	99,8	101,8
Одеська	192,0	68,5	122,7	106,7	212,0	66,0	125,6	107,4	95,1	95,4	98,8	99,4
Полтавська	109,6	99,7	103,3	86,7	111,8	100,3	103,6	85,1	98,4	96,6	101,4	96,8
Рівненська	102,0	95,8	105,6	105,3	104,3	95,5	105,5	107,6	94,3	96,6	105,9	97,4
Сумська	90,1	93,7	99,0	92,3	90,5	96,3	99,4	92,5	87,5	75,1	95,6	89,4
Тернопільська	113,4	95,3	108,6	102,9	115,1	93,7	109,7	102,5	106,3	102,9	104,0	104,6
Харківська	98,3	44,2	139,9	101,2	100,7	45,2	141,0	99,6	84,5	37,4	129,8	117,0
Херсонська	113,9	4,9	90,2	159,2	118,5	3,1	89,1	196,0	83,4	21,3	91,8	92,4
Хмельницька	113,6	89,8	109,2	103,8	116,5	86,6	110,4	106,6	100,6	106,6	104,1	90,8
Черкаська	134,9	87,3	113,8	91,5	159,0	84,7	118,6	87,1	99,4	93,4	103,1	102,7
Чернівецька	109,2	91,9	108,5	98,6	116,3	90,9	112,1	99,7	92,2	94,8	98,3	94,9
Чернігівська	105,8	79,2	115,2	103,3	106,9	77,6	117,0	103,9	96,7	93,2	101,9	98,6

Джерело: побудовано за даними ДССУ:

Індекси сільськогосподарської продукції за регіонами. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/sg/sg_reg/isv_reg/arh_isv22_u.html

Таблиця В.2

Продукція сільського господарства у постійних цінах 2021 року, млн. грн.

Регіон	Продукція сільського господарства				Продукція рослинництва				Продукція тваринництва			
	2021	2022	2024	2024/ 2021	2021	2022	2024	2024/ 2021	2021	2022	2024	2024/ 2021
Україна	1344276,0	1004178,0	1077943,2	0,802	1106285,0	794230,2	866578,3	0,783	237991,2	209948,1	211364,9	0,888
Вінницька	110044,8	88523,0	97919,9	0,890	78528,4	57686,6	66707,6	0,849	31516,4	30836,4	31212,3	0,990
Волинська	30903,0	29876,5	30896,4	0,999	21845,6	21530,0	22203,8	1,016	9057,4	8346,5	8692,6	0,960
Дніпропетровська	85416,1	70132,3	69841,0	0,818	67845,9	54139,5	52405,4	0,772	17570,2	15992,8	17435,6	0,992
Донецька	39765,0	11143,6	8058,0	0,203	32480,9	7774,2	6607,3	0,203	7284,1	3369,4	1450,7	0,199
Житомирська	53763,9	44657,1	50418,7	0,938	44791,9	36733,7	42177,1	0,942	8972,0	7923,4	8241,6	0,919
Закарпатська	14152,5	14221,0	14436,5	1,020	7448,5	7622,4	7690,4	1,032	6704,0	6598,6	6746,1	1,006
Запорізька	55243,9	13807,8	7508,0	0,136	50634,2	11845,5	6867,2	0,136	4609,7	1962,3	640,8	0,139
Івано-Франківська	26004,0	25502,5	26830,4	1,032	16462,4	16074,3	17538,5	1,065	9541,6	9428,2	9291,9	0,974
Київська	74783,1	59234,8	69984,8	0,936	56662,2	43333,7	53970,2	0,952	18120,9	15901,1	16014,6	0,884
Кіровоградська	71890,9	61905,9	58903,8	0,819	65466,7	55498,2	52380,6	0,800	6424,2	6407,7	6523,2	1,015
Луганська	27165,4	7737,6	6036,6	0,222	25106,9	6225,0	4993,1	0,199	2058,5	1512,6	1043,5	0,507
Львівська	46229,6	47740,4	51842,3	1,121	33069,5	34969,3	38647,3	1,169	13160,1	12771,1	13195,0	1,003
Миколаївська	57307,4	32643,6	39600,1	0,691	52860,3	29154,6	36056,0	0,682	4447,1	3489,0	3544,1	0,797
Одеська	64399,9	44188,7	57840,5	0,898	59266,6	39290,4	53034,1	0,895	5133,3	4898,3	4806,4	0,936
Полтавська	79986,2	81366,8	72881,3	0,911	68508,2	70277,9	61996,5	0,905	11478,0	11088,9	10884,8	0,948
Рівненська	31629,8	30156,5	33545,2	1,061	24802,1	23560,4	26746,6	1,078	6827,7	6596,1	6798,6	0,996
Сумська	53872,3	51030,6	46638,1	0,866	47675,1	46398,7	42679,2	0,895	6197,2	4631,9	3958,9	0,639
Тернопільська	50547,2	48392,0	54081,4	1,070	41609,9	39197,0	44080,3	1,059	8937,3	9195,0	10001,1	1,119
Харківська	72510,9	33553,2	47503,0	0,655	63806,0	30125,8	42300,1	0,663	8704,9	3427,4	5202,9	0,598
Херсонська	60819,9	2980,3	4988,9	0,082	55445,9	1768,2	3961,2	0,071	5374,0	1212,1	1027,7	0,191
Хмельницька	73141,1	65938,5	74772,2	1,022	61552,8	53653,1	63158,8	1,026	11588,3	12285,4	11613,4	1,002
Черкаська	80332,0	69575,3	72445,3	0,902	57489,4	48238,5	49846,9	0,867	22842,6	21336,8	22598,4	0,989
Чернівецька	19825,0	18137,8	19388,0	0,978	14793,4	13365,4	14935,3	1,010	5031,6	4772,4	4452,7	0,885
Чернігівська	64542,2	51732,6	61582,8	0,954	58132,1	45767,9	55594,8	0,956	6410,1	5964,7	5988,0	0,934

Джерело: побудовано за даними ДССУ:

Продукція сільського господарства у постійних цінах. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/sg/pro_sg/arch_pro_sg_p.htm

Виробництво культур зернових і зернобобових, валовий збір

Регіон	Тис. центнерів			Приріст		
	2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022	2023/2021
Україна	860104,4	538637,1	597722,2	-37,38	10,97	-30,51
Вінницька	65355,3	35637,3	49917,7	-45,47	40,07	-23,62
Волинська	15092,8	13586	13723,6	-9,98	1,01	-9,07
Дніпропетровська	49487,7	32712,7	33971,5	-33,90	3,85	-31,35
Донецька	22276,1	5442,8	4753,7	-75,57	-12,66	-78,66
Житомирська	33566,6	19867,3	24177,4	-40,81	21,69	-27,97
Закарпатська	3628,4	3062,6	3080,2	-15,59	0,57	-15,11
Запорізька	38380,5	7695,4	3828,4	-79,95	-50,25	-90,03
Івано-Франківська	10095,0	8437,4	8811,7	-16,42	4,44	-12,71
Київська	45673,5	29782,9	37831,3	-34,79	27,02	-17,17
Кіровоградська	49811,2	38866,6	39915,1	-21,97	2,70	-19,87
Луганська	13911,5	2530,3	2110,2	-81,81	-16,60	-84,83
Львівська	18278,6	19045,5	17713,0	4,20	-7,00	-3,09
Миколаївська	39255,4	21336,4	24131,2	-45,65	13,10	-38,53
Одеська	51053,5	30621,4	40481,3	-40,02	32,20	-20,71
Полтавська	59795,9	50965,3	52772,8	-14,77	3,55	-11,75
Рівненська	17269,9	14033,2	12697,1	-18,74	-9,52	-26,48
Сумська	42607,5	34721	35740,2	-18,51	2,94	-16,12
Тернопільська	33036,6	26425,8	28556,5	-20,01	8,06	-13,56
Харківська	49369,1	24449,4	24655,2	-50,48	0,84	-50,06
Херсонська	35287,7	...	...	н.д.	н.д.	н.д.
Хмельницька	48308,0	35155	36998,2	-27,23	5,24	-23,41
Черкаська	51503,1	36591,2	44754,0	-28,95	22,31	-13,10
Чернівецька	7289,4	6653,7	7548,2	-8,72	13,44	3,55
Чернігівська	59771,1	39564	49000,2	-33,81	23,85	-18,02

Джерело: побудовано за даними ДССУ:

Площі, валові збори та урожайність сільськогосподарських культур за їх видами та по регіонах. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/sg/pvzu/arch_pvhu_reg.htm

**Частка продукції рослинництва і тваринництва у структурі виробництва
сільськогосподарської продукції, %**

Регіон	Продукція рослинництва					Продукція тваринництва				
	2014	2021	2022	2023	2024	2014	2021	2022	2023	2024
Україна	77,25	82,30	79,09	81,10	80,39	22,75	17,70	20,91	18,90	19,61
Вінницька	75,22	71,36	65,17	70,53	68,12	24,78	28,64	34,83	29,47	31,88
Волинська	61,87	70,69	72,06	72,83	71,87	38,13	29,31	27,94	27,17	28,13
Дніпропетровська	73,97	79,43	77,20	78,96	75,04	26,03	20,57	22,80	21,04	24,96
Донецька	76,45	81,68	69,76	83,00	82,00	23,55	18,32	30,24	17,00	18,00
Житомирська	74,37	83,31	82,26	83,09	83,65	25,63	16,69	17,74	16,91	16,35
Закарпатська	53,08	52,63	53,60	54,17	53,27	46,92	47,37	46,40	45,83	46,73
Запорізька	82,66	91,66	85,79	94,11	91,47	17,34	8,34	14,21	5,89	8,53
Івано-Франківська	54,58	63,31	63,03	63,66	65,37	45,42	36,69	36,97	36,34	34,63
Київська	69,77	75,77	73,16	77,69	77,12	30,23	24,23	26,84	22,31	22,88
Кіровоградська	88,27	91,06	89,65	90,67	88,93	11,73	8,94	10,35	9,33	11,07
Луганська	80,37	92,42	80,45	80,76	82,71	19,63	7,58	19,55	19,24	17,29
Львівська	65,34	71,53	73,25	73,76	74,55	34,66	28,47	26,75	26,24	25,45
Миколаївська	85,17	92,24	89,31	91,84	91,05	14,83	7,76	10,69	8,16	8,95
Одеська	87,20	92,03	88,92	91,07	91,69	12,80	7,97	11,08	8,93	8,31
Полтавська	82,09	85,65	86,37	86,63	85,07	17,91	14,35	13,63	13,37	14,93
Рівненська	70,69	78,41	78,13	78,07	79,73	29,31	21,59	21,87	21,93	20,27
Сумська	85,83	88,50	90,92	91,24	91,51	14,17	11,50	9,08	8,76	8,49
Тернопільська	80,72	82,32	81,00	81,81	81,51	19,28	17,68	19,00	18,19	18,49
Харківська	83,88	88,00	89,79	90,52	89,05	16,12	12,00	10,21	9,48	10,95
Херсонська	80,34	91,16	59,33	58,62	79,40	19,66	8,84	40,67	41,38	20,60
Хмельницька	79,02	84,16	81,37	82,24	84,47	20,98	15,84	18,63	17,76	15,53
Черкаська	66,99	71,56	69,33	72,22	68,81	33,01	28,44	30,67	27,78	31,19
Чернівецька	68,13	74,62	73,69	76,16	77,03	31,87	25,38	26,31	23,84	22,97
Чернігівська	84,09	90,07	88,47	89,81	90,28	15,91	9,93	11,53	10,19	9,72

Джерело: побудовано за даними ДССУ:

Продукція сільського господарства у постійних цінах. Офіційний сайт Державної
служби статистики України. URL:
https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/sg/pro_sg/arch_pro_sg_p.htm

Частка регіонів у виробництві сільськогосподарської продукції, %

Регіон	Продукція сільського господарства – всього				Продукція рослинництва				Продукція тваринництва			
	2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024
Вінницька	8,19	8,82	9,42	9,08	7,10	7,26	8,19	7,70	13,24	14,69	14,68	14,77
Волинська	2,30	2,98	2,68	2,87	1,97	2,71	2,41	2,56	3,81	3,98	3,86	4,11
Дніпропетровська	6,35	6,98	7,25	6,48	6,13	6,82	7,06	6,05	7,38	7,62	8,07	8,25
Донецька	2,96	1,11	1,02	0,75	2,94	0,98	1,05	0,76	3,06	1,60	0,92	0,69
Житомирська	4,00	4,45	4,28	4,68	4,05	4,63	4,38	4,87	3,77	3,77	3,83	3,90
Закарпатська	1,05	1,42	1,32	1,34	0,67	0,96	0,88	0,89	2,82	3,14	3,19	3,19
Запорізька	4,11	1,38	0,78	0,70	4,58	1,49	0,90	0,79	1,94	0,93	0,24	0,30
Івано-Франківська	1,93	2,54	2,35	2,49	1,49	2,02	1,84	2,02	4,01	4,49	4,51	4,40
Київська	5,56	5,90	6,48	6,49	5,12	5,46	6,21	6,23	7,61	7,57	7,65	7,58
Кіровоградська	5,35	6,16	6,12	5,46	5,92	6,99	6,84	6,04	2,70	3,05	3,02	3,09
Луганська	2,02	0,77	0,57	0,56	2,27	0,78	0,56	0,58	0,86	0,72	0,58	0,49
Львівська	3,44	4,75	4,31	4,81	2,99	4,40	3,92	4,46	5,53	6,08	5,98	6,24
Миколаївська	4,26	3,25	3,82	3,67	4,78	3,67	4,33	4,16	1,87	1,66	1,65	1,68
Одеська	4,79	4,40	4,86	5,37	5,36	4,95	5,46	6,12	2,16	2,33	2,29	2,27
Полтавська	5,95	8,10	7,54	6,76	6,19	8,85	8,05	7,15	4,82	5,28	5,33	5,15
Рівненська	2,35	3,00	2,85	3,11	2,24	2,97	2,75	3,09	2,87	3,14	3,31	3,22
Сумська	4,01	5,08	4,53	4,33	4,31	5,84	5,10	4,93	2,60	2,21	2,10	1,87
Тернопільська	3,76	4,82	4,71	5,02	3,76	4,94	4,76	5,09	3,76	4,38	4,54	4,73
Харківська	5,39	3,34	4,21	4,41	5,77	3,79	4,70	4,88	3,66	1,63	2,11	2,46
Херсонська	4,52	0,30	0,24	0,46	5,01	0,22	0,17	0,46	2,26	0,58	0,53	0,49
Хмельницька	5,44	6,57	6,46	6,94	5,56	6,76	6,55	7,29	4,87	5,85	6,07	5,49
Черкаська	5,98	6,93	7,10	6,72	5,20	6,07	6,32	5,75	9,60	10,16	10,44	10,69
Чернівецька	1,47	1,81	1,76	1,80	1,34	1,68	1,66	1,72	2,11	2,27	2,22	2,11
Чернігівська	4,80	5,15	5,34	5,71	5,25	5,76	5,92	6,42	2,69	2,84	2,88	2,83
Україна	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Джерело: побудовано за даними ДССУ:

Продукція сільського господарства у постійних цінах. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/sg/pro_sg/arch_pro_sg_p.htm

ДОДАТОК Г

Показники товарного експорту України

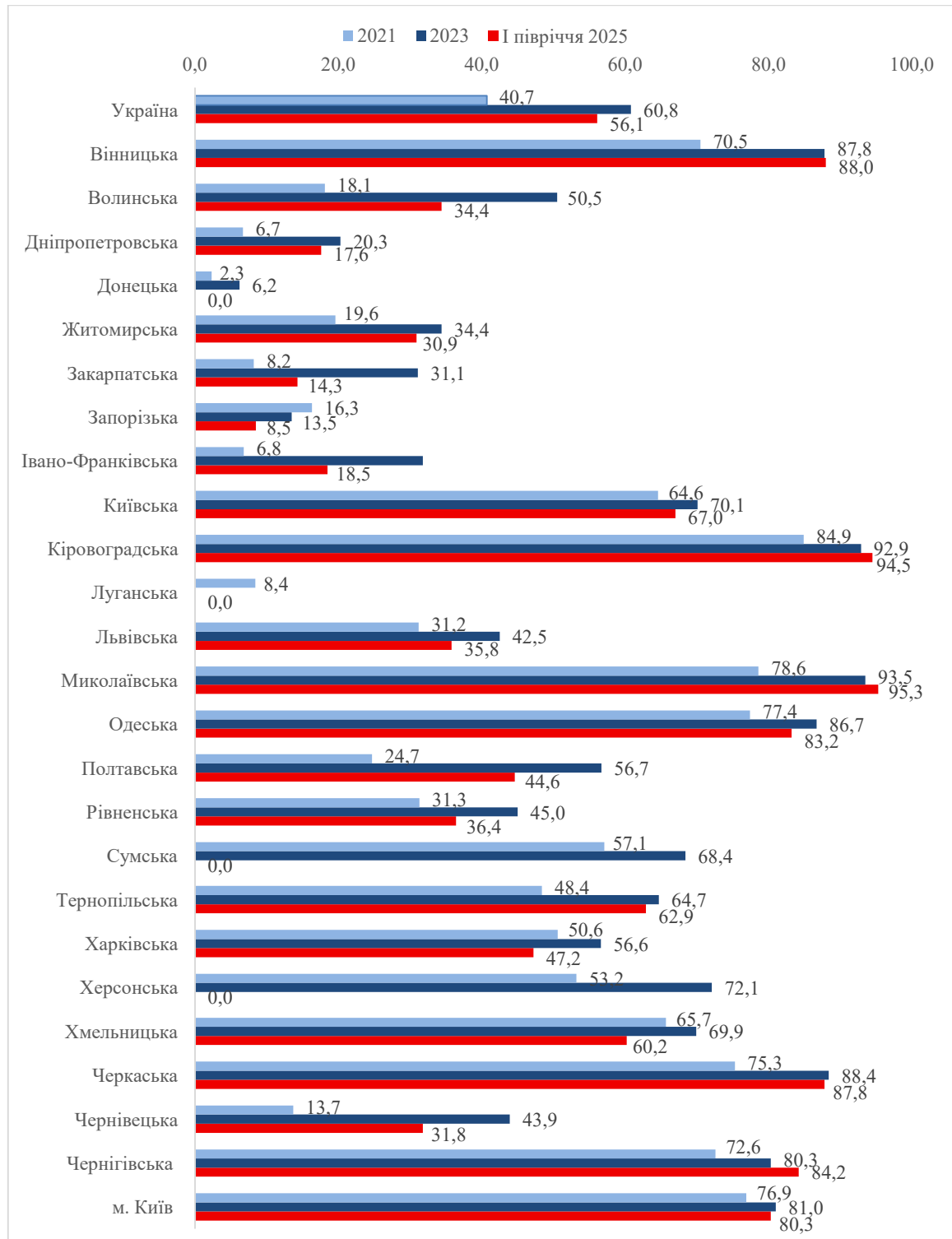

Рис. Г.1. Частка агропромислового експорту (I-IV товарних груп)
у товарному експорті, %

Джерело: побудовано за даними з розділу «Зовнішньоекономічна діяльність» (показник «Товарна структура зовнішньої торгівлі») по кожній області та даними ДССУ:

Товарна структура зовнішньої торгівлі. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/zed.htm

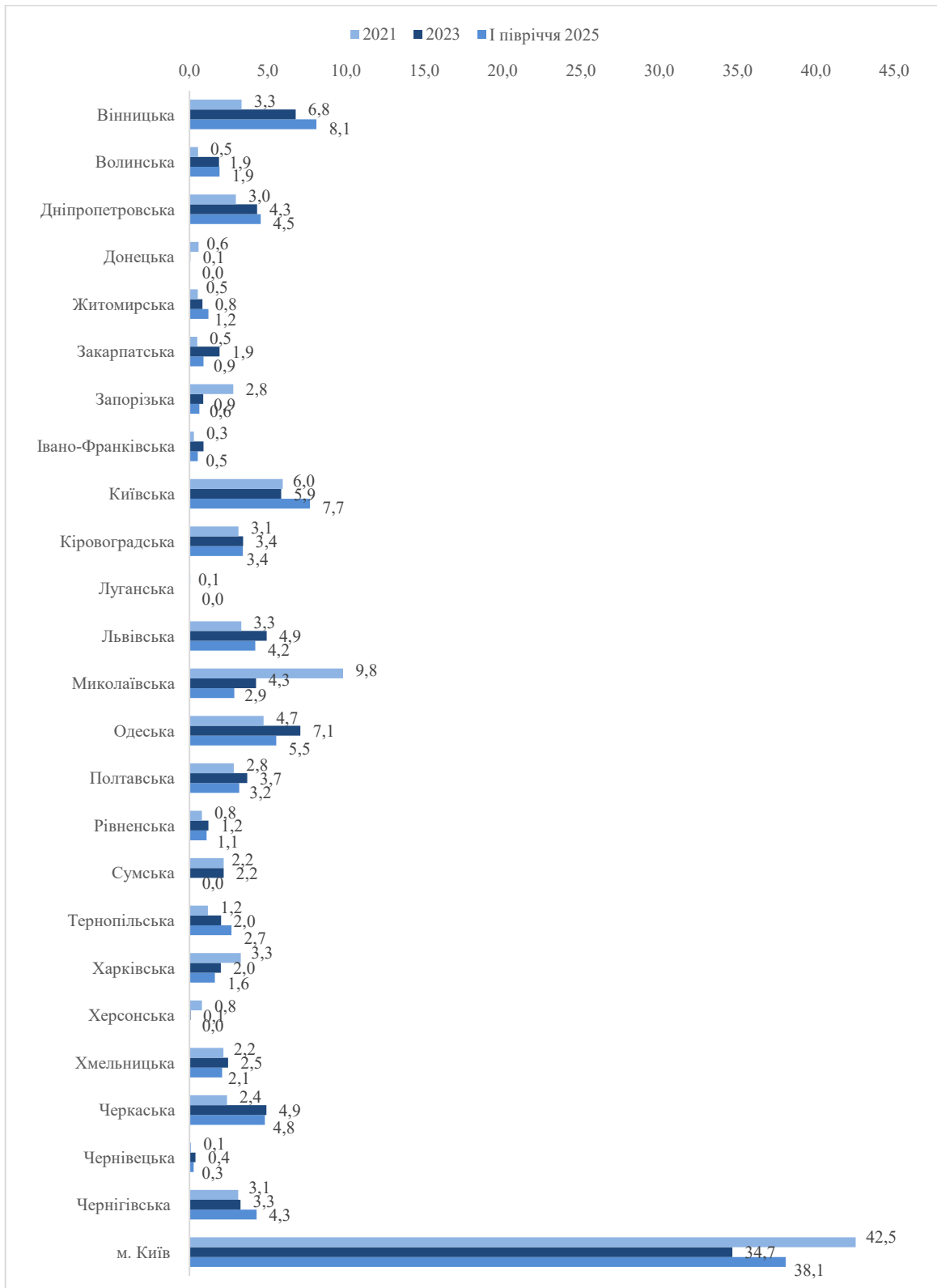

Рис. Г.2. Регіональна структура агропромислового експорту України, %

Джерело: побудовано за даними з розділу «Зовнішньоекономічна діяльність» (показник «Товарна структура зовнішньої торгівлі») по кожній області та даними ДССУ:

Товарна структура зовнішньої торгівлі. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/zed.htm

Таблиця Г.1

Структура товарного експорту регіонів України (у розрізі основних товарних груп і підгруп)

Область	2021		І півріччя 2025	
	Товарна група/підгрупа	%	Товарна група/підгрупа	%
Вінницька	II.10 зернові культури	27,8	I.02 м'ясо та їстівні субпродукти	21,0
	III.15 Жири та олії тваринного або рослинного походження	15,0	II.10 зернові культури	28,5
	IX.44 деревина і вироби з деревини	10,7	III.15 Жири та олії тваринного або рослинного походження	14,6
Волинська	IX.44 деревина і вироби з деревини	25,7	II.12 насіння і плоди олійних рослин	14,4
	XVI.84 реактори ядерні, котли, машини	10,3	IX.44 деревина і вироби з деревини	20,6
	XVI.85 електричні машини	19,7	XVI.85 електричні машини	24,8
	XX.94 меблі	11,0		
Дніпропетровська	V.26 руди, шлак і зола	38,5	III.15 Жири та олії тваринного або рослинного походження	10,6
	XV.72 чорні метали	39,4	V.26 руди, шлак і зола	33,1
			XV.72 чорні метали	26,8
			XV.73 вироби з чорних металів	12,4
Донецька	XV.72 чорні метали	84,0	V.25 сіль; сірка; землі та каміння	83,7
Житомирська	IX.44 деревина і вироби з деревини	20,3	II.10 зернові культури	15,3
	XVI.85 електричні машини	21,5	IX.44 деревина і вироби з деревини	11,5
			XVI.85 електричні машини	20,6
Закарпатська	XVI.85 електричні машини	58,7	XVI.85 електричні машини	49,4
Запорізька	XV.72 чорні метали	57,6	XV.72 чорні метали	73,4
			XVI.84 реактори ядерні, котли, машини	11,2
Івано-Франківська	VI.29 органічні хімічні сполуки	17,1	V.25 сіль; сірка; землі та каміння	21,6
	VII.39 пластмаси, полімерні матеріали	33,9	IX.44 деревина і вироби з деревини	16,7
	IX.44 деревина і вироби з деревини	10,7	XVI.85 електричні машини	24,2
Київська	I.02 м'ясо та їстівні субпродукти	24,9	II.10 зернові культури	20,3
	II.10 зернові культури	14,1	III.15 Жири та олії тваринного або рослинного походження	14,5
	III.15 Жири та олії тваринного або рослинного походження	10,2		
Кіровоградська	II.10 зернові культури	26,8	II.10 зернові культури	15,9
	III.15 Жири та олії тваринного або рослинного походження	33,5	III.15 Жири та олії тваринного або рослинного походження	61,2
	IV.23 залишки і відходи харчової промисловості	10,7	IV.23 залишки і відходи харчової промисловості	11,8
Луганська	X.48 папір та картон	37,7	XVI.85 електричні машини	100,0
Львівська	II.10 зернові культури	11,6	III.15 Жири та олії тваринного або рослинного походження	13,4
	XVI.85 електричні машини	18,0	IX.44 деревина і вироби з деревини	9,8
	XX.94 меблі	14,4	XVI.85 електричні машини	16,1
			XX.94 меблі	14,8

Продовження таблиці Г.1

Миколаївська	П.10 зернові культури	56,0	П.10 зернові культури	63,5
	VI.28 продукти неорганічної хімії	18,1	П.12 насіння і плоди олійних рослин	11,2
Одеська	П.10 зернові культури	31,5	П.10 зернові культури	22,6
	III.15 Жири та олії тваринного або рослинного походження	25,7	III.15 Жири та олії тваринного або рослинного походження	35,6
Полтавська	V.26 руди, шлак і зола	63,8	П.10 зернові культури	15,1
Рівненська	П.10 зернові культури	12,1	IX.44 деревина і вироби з деревини	38,8
	IX.44 деревина і вироби з деревини	30,2		
Сумська	П.10 зернові культури	25,5	П.10 зернові культури	28,9
	XVI.84 реактори ядерні, котли, машини	12,1		
Тернопільська	П.10 зернові культури	17,5	П.10 зернові культури	36,4
	XVI.85 електричні машини	29,4	П.12 насіння і плоди олійних рослин	12,9
			XVI.85 електричні машини	18,5
Харківська	П.10 зернові культури	22,0	П.10 зернові культури	17,4
	XVI.84 реактори ядерні, котли, машини	12,3	III.15 Жири та олії тваринного або рослинного походження	13,8
			XVI.84 реактори ядерні, котли, машини	14,4
Херсонська	II. Продукти рослинного походження	28,4	П.10 зернові культури	48,8
	IV. Готові харчові продукти	15,1	IV. 20 продукти переробки овочів	27,2
	XV. Недорогоцінні метали та вироби з них	22,1		
Хмельницька	П.10 зернові культури	40,6	П.10 зернові культури	22,1
			III.15 Жири та олії тваринного або рослинного походження	12,6
			XX.94 меблі	10,1
Черкаська	П.10 зернові культури	34,5	I.02 м'ясо та їстівні субпродукти	25,3
	III.15 Жири та олії тваринного або рослинного походження	14,7	П.10 зернові культури	26,5
			III.15 Жири та олії тваринного або рослинного походження	15,6
Чернівецька	IX.44 деревина і вироби з деревини	26,2	I.02 м'ясо та їстівні субпродукти	16,6
	XVI.85 електричні машини	22,6	IX.44 деревина і вироби з деревини	23,6
	XX.94 меблі	11,0	XX.94 меблі	11,6
Чернігівська	П.10 зернові культури	49,6	П.10 зернові культури	43,5
			III.15 Жири та олії тваринного або рослинного походження	23,6

Примітка: Дані з розділу «Зовнішньоекономічна діяльність» (показник «Товарна структура зовнішньої торгівлі» по кожній області)

Джерело: побудовано за даними з розділу «Зовнішньоекономічна діяльність» (показник «Товарна структура зовнішньої торгівлі») по кожній області

ДОДАТОК Д

Показники випуску і зайнятості в економіці України

Таблиця Д.1

Мультиплікатор випуску в Україні та його прямі і непрямі ефекти у 2021 році

Вид економічної діяльності	Код за КВЕД	Мультиплікатор випуску	Ефекти мультиплікатора випуску		Відношення непрямого ефекту до прямого
			прямий	непрямий	
Сільське, лісове та рибне господарство	A01-A03	2,473	0,557	1,916	3,440
Добування кам'яного та бурого вугілля	B05	2,535	0,561	1,974	3,519
Добування сирої нафти та природного газу	B06	1,66	0,274	1,386	5,058
Добування металевих руд, інших корисних копалин та розроблення кар'єрів; надання допоміжних послуг у сфері добувної промисловості та розроблення кар'єрів	B07-B09	2,476	0,555	1,921	3,461
Виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів	C10-C12	3,071	0,797	2,275	2,854
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів	C13-C15	2,325	0,506	1,818	3,593
Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	C16-C18	3,266	0,774	2,492	3,220
Виробництво коксу та коксодуктів	C19.1	3,241	0,889	2,352	2,646
Виробництво продуктів нафтоперероблення	C19.2	2,631	0,857	1,774	2,070
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	C20	3,341	0,881	2,459	2,791
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	C21	2,892	0,684	2,207	3,227
Виробництво гумових і пластмасових виробів	C22	3,806	0,857	2,949	3,441
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	C23	3,367	0,835	2,532	3,032
Металургійне виробництво	C24	3,336	0,844	2,493	2,954
Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	C25	3,449	0,798	2,651	3,322
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної	C26	2,887	0,73	2,156	2,953
Виробництво електричного устаткування	C27	3,168	0,715	2,453	3,431
Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань	C28	3,061	0,694	2,367	3,411
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	C29	3,166	0,741	2,425	3,273
Виробництво інших транспортних засобів	C30	2,705	0,619	2,085	3,368
Виробництво меблів; іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування	C31-C33	2,861	0,627	2,234	3,563
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	D35	2,656	0,698	1,958	2,805
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	E36-E39	2,881	0,701	2,171	3,058
Будівництво	F41-F43	3,598	0,798	2,800	3,509
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (включаючи націнку торгівлі)	G45-G47	2,137	0,501	1,636	3,265
Транспорт, складське господарство (включаючи націнку транспорту)	H49-H52	2,344	0,553	1,791	3,239
Поштова і кур'єрська діяльність	H53	1,873	0,371	1,503	4,051
Тимчасове розміщування й організація харчування	I55-I56	2,122	0,456	1,666	3,654
Видавнича діяльність; виробництво кіно- та відеофільмів, телевізійних програм, видання звукозаписів; діяльність радіомовлення та телевізійного мовлення	J58-J60	2,635	0,626	2,009	3,209
Телекомунікації (електрозв'язок)	J61	2,047	0,453	1,595	3,521
Комп'ютерне програмування, консультування та надання інформаційних послуг	J62-J63	1,857	0,441	1,416	3,211
Фінансова та страхова діяльність	K64-K66	1,663	0,334	1,329	3,979
Операції з нерухомим майном	L68	1,664	0,243	1,421	5,848
Діяльність у сферах права та бухгалтерського обліку; діяльність головних управлінь (хед-офісів); консультування з питань керування; діяльність у сферах архітектури та інжинірингу; технічні випробування та дослідження	M69-M71	2,299	0,553	1,746	3,157
Наукові дослідження та розробки	M72	2,077	0,438	1,638	3,740
Рекламна діяльність і дослідження кон'юнктури ринку; наукова та технічна діяльність; ветеринарна діяльність	M73-M75	1,933	0,442	1,491	3,373
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	N77-N82	2,205	0,485	1,72	3,546
Державне управління; обов'язкове соціальне страхування	O84	1,538	0,200	1,338	6,690
Освіта	P85	1,576	0,266	1,31	4,925
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	Q86-Q88	2,178	0,467	1,711	3,664
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	R90-R93	1,818	0,356	1,463	4,110
Надання інших видів послуг	S94-S96, T97	1,772	0,326	1,445	4,433

Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ:

Таблиця «витрати-випуск» (в основних цінах). Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/nac_r.htm

Таблиця Д.2

**Мультиплікативний вплив виробництва гумових і пластмасових виробів (С22)
на випуск ВЕД в Україні у 2021 році**

Вид економічної діяльності	Код за КВЕД	Мультиплікатор випуску	Ефекти мультиплікатора випуску:	
			прямий	непрямий
Сільське, лісове та рибне господарство	A01-A03	0,016	0,000	0,016
Добування кам'яного та бурого вугілля	B05	0,069	0,000	0,068
Добування сирової нафти та природного газу	B06	0,156	0,004	0,152
Добування металевих руд, інших корисних копалин та розроблення кар'єрів; надання допоміжних послуг у сфері добувної промисловості та розроблення кар'єрів	B07-B09	0,055	0,001	0,054
Виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів	C10-C12	0,001	0,000	0,001
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів	C13-C15	0,003	0,001	0,002
Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	C16-C18	0,050	0,016	0,034
Виробництво коксу та коксопродуктів	C19.1	0,024	0,000	0,024
Виробництво продуктів нафтоперероблення	C19.2	0,077	0,009	0,068
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	C20	0,385	0,170	0,214
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	C21	0,003	0,000	0,003
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	C23	0,108	0,043	0,065
Металургійне виробництво	C24	0,147	0,037	0,110
Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	C25	0,068	0,025	0,044
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної	C26	0,010	0,001	0,009
Виробництво електричного устаткування	C27	0,004	0,000	0,004
Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань	C28	0,041	0,009	0,032
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	C29	0,027	0,005	0,022
Виробництво інших транспортних засобів	C30	0,005	0,000	0,005
Виробництво меблів; іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування	C31-C33	0,019	0,003	0,016
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	D35	0,244	0,036	0,208
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	E36-E39	0,008	0,001	0,007
Будівництво	F41-F43	0,041	0,003	0,038
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (включаючи націнку торгівлі)	G45-G47	0,349	0,096	0,254
Транспорт, складське господарство (включаючи націнку транспорту)	H49-H52	0,120	0,026	0,094
Поштова і кур'єрська діяльність	H53	0,001	0,000	0,001
Тимчасове розміщування й організація харчування	I55-I56	0,002	0,000	0,002
Видавнича діяльність; виробництво кіно- та відеофільмів, телевізійних програм, видання звукозаписів; діяльність радіомовлення та телевізійного мовлення	J58-J60	0,007	0,000	0,007
Телекомунікації (електрозв'язок)	J61	0,004	0,000	0,003
Комп'ютерне програмування, консультування та надання інформаційних послуг	J62-J63	0,015	0,001	0,015
Фінансова та страхова діяльність	K64-K66	0,053	0,006	0,047
Операції з нерухомим майном	L68	0,029	0,003	0,025
Діяльність у сферах права та бухгалтерського обліку; діяльність головних управлінь (хед-офісів); консультування з питань керування; діяльність у сферах архітектури та інжинірингу; технічні випробування та дослідження	M69-M71	0,032	0,003	0,029
Наукові дослідження та розробки	M72	0,002	0,000	0,002
Рекламна діяльність і дослідження кон'юнктури ринку; наукова та технічна діяльність; ветеринарна діяльність	M73-M75	0,033	0,004	0,029
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	N77-N82	0,021	0,004	0,017
Державне управління; обов'язкове соціальне страхування	O84	0,013	0,001	0,012
Освіта	P85	0,001	0,000	0,001
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	Q86-Q88	0,000	0,000	0,000
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	R90-R93	0,000	0,000	0,000
Надання інших видів послуг	S94-S96, T97	0,001	0,000	0,001

Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ:

Таблиця «витрати-випуск» (в основних цінах). Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/nac_r.htm

Таблиця Д.3

Рейтинг ВЕД за змодельованим мультиплікатором випуску ВЕД України у 2024 році

№ з/п	Вид економічної діяльності	Код за КВЕД	Мультиплікатор випуску
1	Виробництво гумових і пластмасових виробів	C22	3,854
2	Будівництво	F41-F43	3,710
3	Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	C25	3,568
4	Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	C23	3,473
5	Металургійне виробництво	C24	3,417
6	Виробництво коксу та коксопродуктів	C19.1	3,310
7	Виробництво електричного устаткування	C27	3,307
8	Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	C29	3,264
9	Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	C20	3,250
10	Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	C16-C18	3,208
11	Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань	C28	3,141
12	Виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів	C10-C12	3,125
13	Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної	C26	3,029
14	Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	E36-E39	2,960
15	Виробництво меблів; іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування	C31-C33	2,931
16	Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	C21	2,924
17	Виробництво інших транспортних засобів	C30	2,77
18	Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	D35	2,729
19	Видавнича діяльність; виробництво кіно- та відеофільмів, телевізійних програм, видання звукозаписів; діяльність радіомовлення та телевізійного мовлення	J58-J60	2,721
20	Добування металевих руд, інших корисних копалин та розроблення кар'єрів; надання допоміжних послуг у сфері добувної промисловості та розроблення кар'єрів	B07-B09	2,585
21	Виробництво продуктів нафтоперероблення	C19.2	2,558
22	Добування кам'яного та бурого вугілля	B05	2,485
23	Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів	C13-C15	2,404
24	Державне управління; обов'язкове соціальне страхування	O84	2,398
25	Транспорт, складське господарство (включаючи націнку транспорту)	H49-H52	2,383
26	Діяльність у сферах права та бухгалтерського обліку; діяльність головних управлінь (хед-офісів); консультування з питань керування; діяльність у сферах архітектури та інжинірингу; технічні випробування та дослідження	M69-M71	2,378
27	Сільське, лісове та рибне господарство	A01-A03	2,328
28	Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	N77-N82	2,28
29	Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	Q86-Q88	2,232
30	Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (включаючи націнку торгівлі)	G45-G47	2,189
31	Тимчасове розміщування й організація харчування	I55-I56	2,147
32	Наукові дослідження та розробки	M72	2,141
33	Телекомунікації (електрозв'язок)	J61	2,094
34	Рекламна діяльність і дослідження кон'юнктури ринку; наукова та технічна діяльність; ветеринарна діяльність	M73-M75	1,999
35	Поштова і кур'єрська діяльність	H53	1,93
36	Комп'ютерне програмування, консультування та надання інформаційних послуг	J62-J63	1,899
37	Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	R90-R93	1,871
38	Надання інших видів послуг	S94-S96, T97	1,824
39	Операції з нерухомим майном	L68	1,707
40	Фінансова та страхова діяльність	K64-K66	1,695
41	Добування сирої нафти та природного газу	B06	1,688
42	Освіта	P85	1,619

Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ:

Таблиця «витрати-випуск» (в основних цінах). Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/nac_r.htm

Таблиця Д.4

Змодельований мультиплікатор випуску в Україні та його прямі і непрямі ефекти у 2024 році

Вид економічної діяльності	Код за КВЕД	Мультиплікатор випуску	Ефекти мультиплікатора випуску	
			Прямий ефект	Непрямий ефект
Сільське, лісове та рибне господарство	A01-A03	2,328	0,54	1,787
Добування кам'яного та бурого вугілля	B05	2,485	0,535	1,946
Добування сирової нафти та природного газу	B06	1,688	0,281	1,407
Добування металевих руд, інших корисних копалин та розроблення кар'єрів; надання допоміжних послуг у сфері добувної промисловості та розроблення кар'єрів	B07-B09	2,585	0,569	2,016
Виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів	C10-C12	3,125	0,803	2,322
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів	C13-C15	2,404	0,528	1,876
Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	C16-C18	3,208	0,771	2,437
Виробництво коксу та коксодуктів	C19.1	3,31	0,901	2,409
Виробництво продуктів нафтоперероблення	C19.2	2,558	0,84	1,718
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	C20	3,25	0,865	2,385
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	C21	2,924	0,752	2,172
Виробництво гумових і пластмасових виробів	C22	3,854	1,005	2,849
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	C23	3,473	0,852	2,622
Металургійне виробництво	C24	3,417	0,818	2,599
Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	C25	3,568	0,838	2,73
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної	C26	3,029	0,627	2,402
Виробництво електричного устаткування	C27	3,307	0,699	2,608
Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань	C28	3,141	0,687	2,454
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	C29	3,264	0,769	2,495
Виробництво інших транспортних засобів	C30	2,77	0,714	2,056
Виробництво меблів; іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування	C31-C33	2,931	0,672	2,259
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	D35	2,729	0,481	2,248
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	E36-E39	2,96	0,566	2,394
Будівництво	F41-F43	3,71	0,86	2,85
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (включаючи націнку торгівлі)	G45-G47	2,189	0,46	1,729
Транспорт, складське господарство (включаючи націнку транспорту)	H49-H52	2,383	0,43	1,953
Поштова і кур'єрська діяльність	H53	1,93	0,348	1,582
Тимчасове розміщення й організація харчування	I55-I56	2,147	0,368	1,78
Видавнича діяльність; виробництво кіно- та відеофільмів, телевізійних програм, видання звукозаписів; діяльність радіомовлення та телевізійного мовлення	J58-J60	2,721	0,512	2,209
Телекомунікації (електрозв'язок)	J61	2,094	0,379	1,715
Комп'ютерне програмування, консультування та надання інформаційних послуг	J62-J63	1,899	0,369	1,529
Фінансова та страхова діяльність	K64-K66	1,695	0,243	1,453
Операції з нерухомим майном	L68	1,707	0,176	1,529
Діяльність у сферах права та бухгалтерського обліку; діяльність головних управлінь (хед-офісів); консультування з питань керування; діяльність у сферах архітектури та інжинірингу; технічні випробування та дослідження	M69-M71	2,378	0,482	1,896
Наукові дослідження та розробки	M72	2,141	0,319	1,822
Рекламна діяльність і дослідження кон'юнктури ринку; наукова та технічна діяльність; ветеринарна діяльність	M73-M75	1,999	0,355	1,644
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	N77-N82	2,28	0,503	1,777
Державне управління; обов'язкове соціальне страхування	O84	2,398	0,557	1,841
Освіта	P85	1,619	0,31	1,309
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	Q86-Q88	2,232	0,439	1,793
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	R90-R93	1,871	0,35	1,521
Надання інших видів послуг	S94-S96, T97	1,824	0,328	1,496

Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ:

Таблиця «витрати-випуск» (в основних цінах). Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/nac_r.htm

Таблиця Д.5

**Змодельований мультиплікативний вплив ВЕД «Державне управління;
обов'язкове соціальне страхування» на випуск ВЕД в Україні у 2024 році**

Вид економічної діяльності	Код за КВЕД	Мультиплікатор випуску	Ефекти мультиплікатора випуску	
			Прямий ефект	Непрямий ефект
Сільське, лісове та рибне господарство	A01-A03	0,0120	0,0050	0,0070
Добування кам'яного та бурого вугілля	B05	0,0490	0,0010	0,0480
Добування сирої нафти та природного газу	B06	0,0060	0,0000	0,0060
Добування металевих руд, інших корисних копалин та розроблення кар'єрів; надання допоміжних послуг у сфері добувної промисловості та розроблення кар'єрів	B07-B09	0,0240	0,0000	0,0240
Виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів	C10-C12	0,0070	0,0000	0,0070
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів	C13-C15	0,0020	0,0010	0,0010
Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	C16-C18	0,0060	0,0000	0,0060
Виробництво коксу та коксопродуктів	C19.1	0,0040	0,0000	0,0040
Виробництво продуктів нафтоперероблення	C19.2	0,0150	0,0000	0,0150
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	C20	0,0190	0,0000	0,0190
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	C21	0,0080	0,0000	0,0080
Виробництво гумових і пластмасових виробів	C22	0,0110	0,0010	0,0100
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	C23	0,0110	0,0010	0,0100
Металургійне виробництво	C24	0,0210	0,0010	0,0200
Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	C25	0,1980	0,0450	0,1530
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної	C26	0,0420	0,0120	0,0300
Виробництво електричного устаткування	C27	0,1290	0,0310	0,0980
Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань	C28	0,0880	0,0110	0,0770
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	C29	0,0260	0,0090	0,0170
Виробництво інших транспортних засобів	C30	0,0090	0,0010	0,0080
Виробництво меблів; іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування	C31-C33	0,0220	0,0050	0,0170
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	D35	0,0090	0,0020	0,0070
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	E36-E39	0,0040	0,0000	0,0040
Будівництво	F41-F43	0,0630	0,0150	0,0480
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (включаючи націнку торгівлі)	G45-G47	0,0520	0,0110	0,0410
Транспорт, складське господарство (включаючи націнку транспорту)	H49-H52	0,1470	0,0780	0,0690
Поштова і кур'єрська діяльність	H53	0,0010	0,0000	0,0010
Тимчасове розміщення й організація харчування	I55-I56	0,0030	0,0020	0,0010
Видавнича діяльність; виробництво кіно- та відеофільмів, телевізійних програм, видання звукозаписів; діяльність радіомовлення та телевізійного мовлення	J58-J60	0,0060	0,0030	0,0030
Телекомунікації (електрозв'язок)	J61	0,0020	0,0010	0,0010
Комп'ютерне програмування, консультування та надання інформаційних послуг	J62-J63	0,0250	0,0220	0,0030
Фінансова та страхова діяльність	K64-K66	0,0040	0,0010	0,0030
Операції з нерухомим майном	L68	0,0020	0,0000	0,0020
Діяльність у сферах права та бухгалтерського обліку; діяльність головних управлінь (хед-офісів); консультування з питань керування; діяльність у сферах архітектури та інжинірингу; технічні випробування та дослідження	M69-M71	0,0380	0,0090	0,0290
Наукові дослідження та розробки	M72	0,0020	0,0000	0,0020
Рекламна діяльність і дослідження кон'юнктури ринку; наукова та технічна діяльність; ветеринарна діяльність	M73-M75	0,0020	0,0010	0,0010
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	N77-N82	0,0030	0,0010	0,0020
Освіта	P85	0,0090	0,0050	0,0040
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	Q86-Q88	0,0120	0,0070	0,0050
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	R90-R93	0,0020	0,0000	0,0020
Надання інших видів послуг	S94-S96, T97	0,0030	0,0010	0,0020

Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ:

Таблиця «витрати-випуск» (в основних цінах). Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/nac_r.htm

Таблиця Д.6

Структура непрямого ефекту мультиплікатора зайнятості ВЕД Н53

«Поштова і кур'єрська діяльність» в Україні у 2021 році

Вид економічної діяльності	Код за КВЕД	Непрямий ефект	Частка у підсумку, %
Транспорт, складське господарство (включаючи націнку транспорту)	H49-H52	0,533	12,59
Фінансова та страхова діяльність	K64-K66	0,405	9,57
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (включаючи націнку торгівлі)	G45-G47	0,401	9,48
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	D35	0,392	9,27
Будівництво	F41-F43	0,382	9,03
Поштова і кур'єрська діяльність	H53	0,349	8,25
Добування сирової нафти та природного газу	B06	0,259	6,13
Виробництво продуктів нафтоперероблення	C19.2	0,201	4,76
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	C29	0,155	3,66
Металургійне виробництво	C24	0,121	2,86
Добування кам'яного та бурого вугілля	B05	0,092	2,18
Операції з нерухомим майном	L68	0,087	2,05
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	C20	0,082	1,93
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	C23	0,078	1,83
Виробництво гумових і пластмасових виробів	C22	0,070	1,65
Добування металевих руд, інших корисних копалин та розроблення кар'єрів; надання допоміжних послуг у сфері добувної промисловості та розроблення кар'єрів	B07-B09	0,064	1,51
Діяльність у сферах права та бухгалтерського обліку; діяльність головних управлінь (хед-офісів); консультування з питань керування; діяльність у сферах архітектури та інжинірингу; технічні випробування та дослідження	M69-M71	0,059	1,40
Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	C25	0,058	1,36
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	N77-N82	0,052	1,23
Комп'ютерне програмування, консультування та надання інформаційних послуг	J62-J63	0,049	1,15
Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань	C28	0,044	1,04
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної	C26	0,038	0,90
Рекламна діяльність і дослідження кон'юнктури ринку; наукова та технічна діяльність; ветеринарна діяльність	M73-M75	0,031	0,73
Виробництво меблів; іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування	C31-C33	0,027	0,64
Телекомунікації (електрозв'язок)	J61	0,027	0,63
Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	C16-C18	0,026	0,62
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	O84	0,024	0,57
Виробництво коксу та коксодуктів	C19.1	0,020	0,48
Видавнича діяльність; виробництво кіно- та відеофільмів, телевізійних програм, видання звукозаписів; діяльність радіомовлення та телевізійного мовлення	J58-J60	0,017	0,40
Виробництво інших транспортних засобів	C30	0,015	0,35
Сільське, лісове та рибне господарство	A01-A03	0,012	0,29
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	Q86-Q88	0,012	0,27
Виробництво електричного устаткування	C27	0,011	0,26
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів	C13-C15	0,011	0,25
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	E36-E39	0,009	0,21
Тимчасове розміщування й організація харчування	I55-I56	0,005	0,12
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	C21	0,004	0,10
Наукові дослідження та розробки	M72	0,003	0,07
Освіта	P85	0,002	0,06
Надання інших видів послуг	S94-S96, T97	0,002	0,04
Виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів	C10-C12	0,001	0,02
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	R90-R93	0,001	0,02
Всього непрямий ефект		4,23	100,00

Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ:

Таблиця «витрати-випуск» (в основних цінах). Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/nac_r.htm

Таблиця Д.7

Динаміка кількості зайнятих в економіці України у розрізі ВЕД, %

Вид економічної діяльності	Код за КВЕД	2021	2022	2023	2024	2024 /2021
Сільське, лісове та рибне господарство	A01-A03	0,19	-15,16	-7,14	7,08	-15,65
Добування кам'яного та бурого вугілля	B05	-5,69	-32,89	-11,31	-13,50	-48,52
Добування сирої нафти та природного газу	B06	-2,13	-4,50	-2,25	2,38	-4,42
Добування металевих руд, інших корисних копалин та розроблення кар'єрів; надання допоміжних послуг у сфері добувної промисловості та розроблення кар'єрів	B07-B09	-0,88	-19,67	-19,62	-6,41	-39,57
Виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів	C10-C12	-1,76	-13,64	-3,32	-0,71	-17,10
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів	C13-C15	-4,48	-10,37	-6,24	-2,25	-17,86
Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	C16-C18	1,10	-14,84	-6,31	-3,82	-23,26
Виробництво коксу та коксодуктів	C19.1	0,40	-15,87	-45,53	-14,89	-61,00
Виробництво продуктів нафто перероблення	C19.2	0,40	-73,77	11,13	68,48	-50,89
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	C20	-2,95	-19,28	-20,99	6,21	-32,27
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	C21	3,50	-11,29	-3,36	0,72	-13,65
Виробництво гумових і пластмасових виробів	C22	1,52	-15,14	-8,49	-2,54	-24,31
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	C23	4,88	-25,11	-10,84	-3,47	-35,55
Металургійне виробництво	C24	-1,18	-25,75	-22,40	-10,64	-48,52
Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	C25	1,41	-10,95	-10,32	9,94	-12,20
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної	C26	-0,77	-13,42	-0,42	6,55	-8,14
Виробництво електричного устаткування	C27	-1,77	-22,70	-15,25	1,21	-33,69
Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань	C28	-1,96	-28,80	-14,19	-5,52	-42,28
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	C29	2,67	-8,37	-17,53	-4,08	-27,51
Виробництво інших транспортних засобів	C30	-10,84	-13,88	-3,74	19,72	-0,76
Виробництво меблів; іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування	C31-C33	0,31	-20,86	-12,89	-0,43	-31,37
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	D35	0,32	-7,54	2,92	-11,44	-15,73
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	E36-E39	8,86	-14,61	-5,91	-0,21	-19,83
Будівництво	F41-F43	7,16	-26,03	-10,53	-1,54	-34,83
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (включаючи націнку торгівлі)	G45-G47	4,30	-14,38	-5,10	0,73	-18,15
Транспорт, складське господарство (включаючи націнку транспорту)	H49-H52	-0,04	-16,14	-3,77	-3,05	-21,76
Поштова і кур'єрська діяльність	H53	-4,65	-15,79	-21,35	-20,05	-47,05
Тимчасове розміщування й організація харчування	I55-I56	0,45	-27,76	-6,22	1,31	-31,36
Видавнича діяльність; виробництво кіно- та відеофільмів, телевізійних програм, видання звукозаписів; діяльність радіомовлення та телевізійного мовлення	J58-J60	1,59	-26,02	-48,55	56,70	-40,36
Телекомунікації (електрозв'язок)	J61	-7,05	-10,13	-11,37	-1,82	-21,80
Комп'ютерне програмування, консультування та надання інформаційних послуг	J62-J63	9,83	-14,11	-65,82	303,66	18,50
Фінансова та страхова діяльність	K64-K66	0,93	-12,98	-10,62	-5,90	-26,81
Операції з нерухомим майном	L68	-0,43	-20,40	2,20	0,59	-18,17
Діяльність у сферах права та бухгалтерського обліку; діяльність головних управлінь (хед-офісів); консультування з питань керування; діяльність у сферах архітектури та інжинірингу; технічні випробування та дослідження	M69-M71	2,57	-21,91	-4,60	-2,50	-27,36
Наукові дослідження та розробки	M72	-4,48	-18,74	-9,40	-3,74	-29,13
Рекламна діяльність і дослідження кон'юнктури ринку; наукова та технічна діяльність; ветеринарна діяльність	M73-M75	6,44	-22,44	10,52	-9,63	-22,53
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	N77-N82	-0,30	-20,39	-4,45	-1,71	-25,23
Освіта	P85	-1,34	-15,32	0,87	12,83	-3,62
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	Q86-Q88	-3,25	-9,80	-2,76	-2,44	-14,43
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	R90-R93	9,07	-12,95	-2,51	3,27	-12,37
Надання інших видів послуг	S94-S96, T97	1,65	-25,83	2,20	-4,78	-27,83
ЗАГАЛОМ В ЕКОНОМІЦІ		0,40	-15,79	-6,13	-0,82	-21,60

Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ:

Кількість зайнятих працівників у суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності (2010-2024). Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/size_20.htm

Таблиця Д.8

**Змодельований мультиплікатор зайнятості в Україні
та його прямі і непрямі ефекти у 2024 році**

Вид економічної діяльності	Код за КВЕД	Мультиплікатор зайнятості	Прямий ефект	Непрямий ефект	Відношення непрямого ефекту до прямого
Сільське, лісове та рибне господарство	A01-A03	0,800	0,344	0,456	1,328
Добування кам'яного та бурого вугілля	B05	0,701	0,282	0,419	1,485
Добування сирої нафти та природного газу	B06	0,374	0,221	0,152	0,688
Добування металевих руд, інших корисних копалин та розроблення кар'єрів; надання допоміжних послуг у сфері добувної промисловості та розроблення кар'єрів	B07-B09	0,407	0,157	0,249	1,585
Виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів	C10-C12	0,913	0,292	0,621	2,125
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів	C13-C15	3,151	1,311	1,841	1,404
Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	C16-C18	1,424	0,444	0,980	2,208
Виробництво коксу та коксодуктів	C19.1	0,118	0,036	0,083	2,31
Виробництво продуктів нафтоперероблення	C19.2	0,190	0,074	0,115	1,558
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	C20	1,013	0,312	0,701	2,25
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	C21	1,278	0,437	0,841	1,924
Виробництво гумових і пластмасових виробів	C22	1,836	0,476	1,360	2,854
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	C23	0,970	0,279	0,691	2,473
Металургійне виробництво	C24	0,318	0,093	0,225	2,417
Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	C25	2,390	0,670	1,720	2,568
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної	C26	3,768	1,244	2,524	2,029
Виробництво електричного устаткування	C27	1,773	0,536	1,237	2,307
Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань	C28	2,365	0,753	1,612	2,141
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	C29	3,491	1,070	2,422	2,264
Виробництво інших транспортних засобів	C30	3,493	1,261	2,232	1,77
Виробництво меблів; іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування	C31-C33	1,940	0,662	1,278	1,931
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	D35	1,110	0,407	0,703	1,729
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	E36-E39	4,344	1,467	2,876	1,96
Будівництво	F41-F43	0,900	0,242	0,657	2,71
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (включаючи націнку торгівлі)	G45-G47	1,310	0,599	0,712	1,189
Транспорт, складське господарство (включаючи націнку транспорту)	H49-H52	1,802	0,756	1,046	1,383
Поштова і кур'єрська діяльність	H53	4,804	2,489	2,315	0,93
Тимчасове розміщування й організація харчування	I55-I56	1,351	0,629	0,722	1,147
Видавнича діяльність; виробництво кіно- та відеофільмів, телевізійних програм, видання звукозаписів; діяльність радіомовлення та телевізійного мовлення	J58-J60	1,384	0,509	0,875	1,721
Телекомунікації (електрозв'язок)	J61	0,842	0,402	0,440	1,094
Комп'ютерне програмування, консультування та надання інформаційних послуг	J62-J63	0,437	0,230	0,207	0,899
Фінансова та страхова діяльність	K64-K66	0,393	0,232	0,161	0,695
Операції з нерухомим майном	L68	0,499	0,292	0,207	0,707
Діяльність у сферах права та бухгалтерського обліку; діяльність головних управлінь (хед-офісів); консультування з питань керування; діяльність у сферах архітектури та інжинірингу; технічні випробування та дослідження	M69-M71	1,052	0,443	0,610	1,378
Наукові дослідження та розробки	M72	1,078	0,504	0,575	1,141
Рекламна діяльність; дослідження кон'юнктури ринку; наукова та технічна діяльність; ветеринарна діяльність	M73-M75	0,532	0,266	0,266	0,999
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	N77-N82	3,026	1,327	1,699	1,28
Освіта	P85	0,096	0,059	0,037	0,619
Охорона здоров'я та надання	Q86-Q88	4,980	2,231	2,749	1,232
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	R90-R93	0,907	0,485	0,422	0,871
Надання інших видів послуг	S94-S96, T97	0,312	0,171	0,141	0,824

Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ:

Кількість зайнятих працівників у суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності (2010-2024). Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/size_20.htm

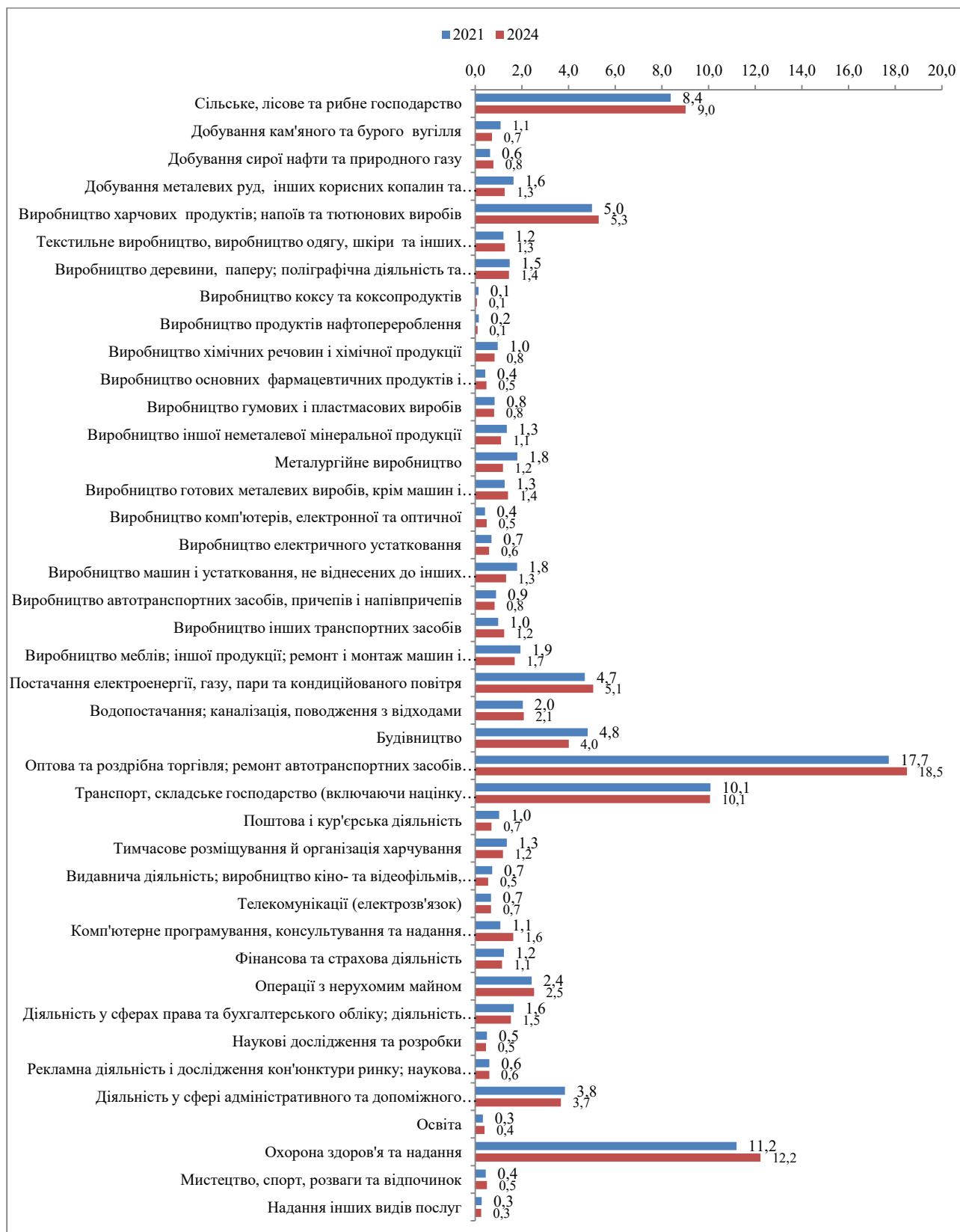

Рис. Д.1. Структура зайнятості в Україні у розрізі ВЕД, %

Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ:

Кількість зайнятих працівників у суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності (2010-2024). Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/size_20.htm

Наукова доповідь

Міжсекторальна взаємодія в економіці України: актуальні тенденції та перспективи оптимізації: наукова доповідь; НАН України. ДУ “Інститут регіональних досліджень імені М.І.Долішнього Національної академії наук України”; [наук. ред. С.О. Іщук]. Львів, 2025. 100 с. (Серія “Проблеми регіонального розвитку”)

**МІЖСЕКТОРАЛЬНА ВЗАЄМОДІЯ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ:
АКТУАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ОПТИМІЗАЦІЇ**

Наукова доповідь

Комп’ютерний макет:
О. Процевят

© ДУ “Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України”, 2025

Оригінал-макет виготовлено в ДУ “Інститут регіональних досліджень
імені М. І. Долішнього НАН України”
79026, Львів, вул. Козельницька, 4

Підп. до друку 01.12.2025. Формат 70x108/16. Папір оф. №1. Гарн. літ. Офс. друк.
Ум.-друк. арк. 13,97